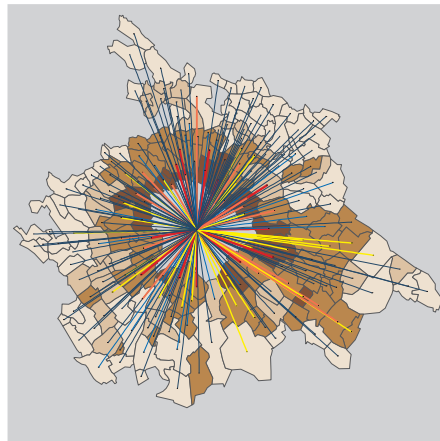
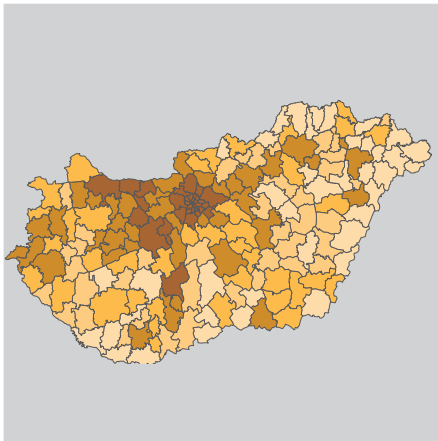
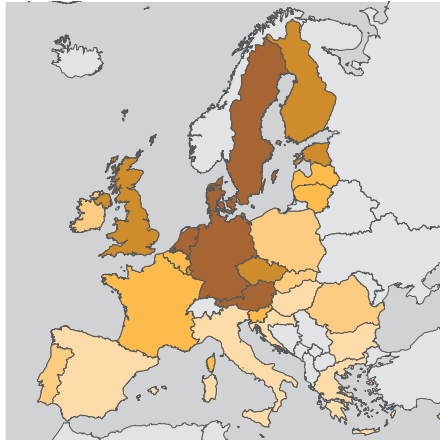

TÉR-KÉP, 2014

Központi Statisztikai Hivatal, 2015

© Központi Statisztikai Hivatal, 2015

ISSN: 2416-3511

A kézirat lezárása: 2015. október

Készült:

a Tájékoztatói főosztályon

a Debreceni, a Győri, a Miskolci, a Pécsi, a Szegedi és a Veszprémi főosztályok közreműködésével

Felelős kiadó:

Dr. Vukovich Gabriella elnök

Felelős szerkesztő:

Vida Judit

Főosztályvezető:

Freid Mónika

Szerkesztette:

Szilágyi Dániel

Szerkesztőcsoport:

Gerse József, Hidas Zsuzsanna, Kezán András, Némethné Csehi Tünde, Szilágyi Dániel, Vida Judit

Szerzők:

Baunok László, Dr. Berkéné Molnár Andrea, Bozsikné Vadai Anna, Csiszérné Palkó Rita, Fancsali József, Fiauschné Rákóczi Erzsébet, Gerse József, Hidas Zsuzsanna, Jaczkó Valéria, Kesztyüs Márk, Kezán András, Kovács Andrea, Marosszéky Zsuzsanna, Németh Tibor, Retz Tamás, Rövid Irén, Schrenk Hajnalka, Serdült Szilvia, Szilágyi Dániel, Szűcs Lászlóné, Dr. Takács Béláné, Varsányi Tamás, Vighné Cseh Magdolna, Zavackiné Kompár Edit

Térképek:

Gerse József, Szilágyi Dániel

A kiadványt gondozta:

Dr. Polónyi Katalin

Kiadványterv és tördelés:

Zombori Orsolya

Infografika:

Gyulai Katalin

További információ: kommunikacio@ksh.hu

Borítóterv: Lounge Design Kft.

Nyomdai kivitelezés: Xerox Magyarország Kft. – 2015.147

Budapest, 2015

Tartalom

Bevezetés	5
I. Nemzetközi kitekintés	7
I.1 Társadalom	8
I.2. Gazdaság.....	11
I.3. Közlekedési infrastruktúra, szállítás, infokommunikáció	14
I.4. Környezet.....	16
II. Területi különbségek Magyarországon	17
II.1. Társadalom.....	18
II.1.1. Népeség, népmozgalom	18
II.1.2. Munkaerőpiac	21
II.1.3. Jövedelmi viszonyok	24
II.1.4. Társadalmi szolgáltatások	27
II.1.5. Oktatás	30
II.1.6. Lakás, kommunális ellátás	34
II. 2. Gazdaság.....	36
II.2.1. Bruttó hazai termék (GDP), bruttó hozzáadott érték	36
II.2.2. Gazdasági és nonprofit szervezetek.....	37
II.2.3. Beruházások	38
II.2.4. Kutatás-fejlesztés.....	39
II.2.5. Főbb gazdasági ágazatok.....	40
II.3. Közlekedési infrastruktúra, szállítás, infokommunikáció	46
II.3.1. Közlekedési hálózatok	46
II.3.2. Személygépkocsi-állomány.....	48
II.3.3. Infokommunikációs ellátottság	49
II.4. Környezet	50
II.4.1. Szennyvízkezelés.....	50
II.4.2. Hulladékgyűjtés.....	51
II.4.3. Energiafelhasználás	52
II.4.4. Környezetvédelem	53
III. Budapest nagyvárosi térsége.....	55
IV. Kedvezményezett járások, települések.....	67
Ábrajegyzék.....	79

Bevezetés

Jelen kötet célja, hogy – címéhez igazodva – elsősorban tematikus térképeken, diagramokon, illetve infografikákon keresztül mutassa be az európai és a hazai térszerkezetben meglévő egyenlőtlenségeket, illetve azokat a társadalmi, a gazdasági, a környezeti változásokat és hosszú távú folyamatokat, amelyek hatással vannak e különbségek alakulására. Nem célunk a témakörök részletes kifejtése, a területi különbségek szemléltetéséhez néhány kulcsfontosságú mutatót alkalmazunk. Az ábrázolt folyamatok és jelenségek hátterének megértését rövid szöveges elemzések segítik.

A *TÉR-KÉP, 2014* című kiadványban a rendelkezésre álló legfrissebb – főleg a 2014. évre vonatkozó – adatok alapján mutatjuk be a főbb jelenségeket, az aktuális helyzetkép felvázolására helyezve a hangsúlyt. A folyamatok, összefüggések ismertetéséhez azonban visszatekintünk a 2010 és 2014 közötti időszakra, és esetenként – a jelenségek természetétől függően – ennél hosszabb távra is.

A kiadvány felépítésében és az általa vizsgált területegységek tekintetében az európai és a magyar fejlesztéspolitikai dokumentumokat veszi alapul.

Elsőként kitekintünk a nemzetközi környezetre, megvizsgáljuk hazánk európai térben elfoglalt pozícióját. Az Európai Unióban meglévő egyenlőtlenségeket társadalmi, gazdasági, infrastrukturális és környezeti aspektusokból is bemutatjuk, csakúgy, mint az ezt követő, Magyarország területi különbségeit előtérbe helyező fejezetben. Magyarország esetében a legtöbb témakör a 197 járás között meglévő különbségekre fókuszál, ugyanakkor néhány témakörnél más területi szint (települési, megyei) is megjelenik.

A kiadványban a területfejlesztési megközelítés kapott hangsúlyt, hiszen amellet, hogy a közigazgatási egységek közötti különbségeket érzékeltetjük, az – Országgyűlés által 2014-ben elfogadott – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióban (OFTK) megnevezett kiemelt térségek közül kettő (Budapest nagyvárosi térsége és a társadalmi-gazdasági-infrastrukturális szempontból elmaradott térségek) vizsgálata is helyet kap. Időszerűségét így az OFTK, valamint ehhez kapcsolódóan a 2014–2020-as uniós fejlesztési időszak adja.

A kiadvány főleg a Központi Statisztikai Hivatal adatállományára épül, kivéve a nemzetközi fejezetet, amelynek forrása az Eurostat adatbázisa. Annak érdekében, hogy a kötet naprakész információkkal segítse a területi folyamatok és a területfejlesztés iránt érdeklődő olvasót, nem az adatok vonatkozási éve szerinti, hanem a 2015. január 1-jei közigazgatási beosztásnak megfelelően homogenizált adatokat használtunk. A tematikus térképek többsége egyenlő elemszámú kategorizáláson alapul, ez alól azok képeznek kivételt, amelyeknél valamilyen jellegadó értékhez (pl. országos átlag) viszonyítunk, ilyen esetekben két eltérő szín árnyalatának használatával még szemléletesebben ábrázoljuk a területi különbségeket.

I. Nemzetközi kitekintés

I.1. Társadalom

I.2. Gazdaság

I.3. Közlekedési infrastruktúra, szállítás, infokommunikáció

I.4. Környezet

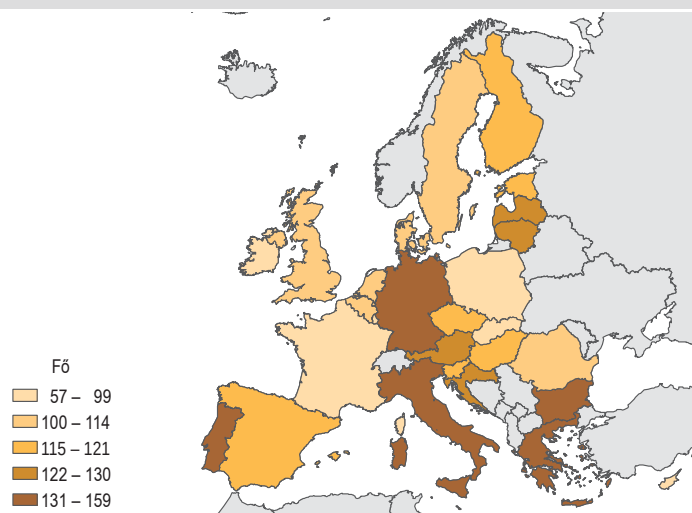
I.1. Társadalom

2014-ben az Európai Unió 28 tagországában összesen 507 millió ember élt, Magyarország lakossága ennek 2%-a. Az unió népessége 2004 és 2014 között 14 millió fővel, 2,9%-kal gyarapodott. A növekedés nagyobb részt migrációs nyereségből, kisebb részt természetes szaporodásból adódott. Többnyire a nyugati országok népessége nőtt, ahol legtöbbször a természetes szaporodás mellé pozitív vándorlási különbözet társult. Magyarországot – a keleti országok többségéhez hasonlóan – népességfogyás jellemezte, itt azonban a természetes fogyás csekély pozitív vándorlási egyenleggel párosult.

A népesség korösszetételének átrendeződése folytatódott az unióban: a születésszám alakulása, valamint az átlagos élettartam növekedése a gyermekkorúak arányának csökkenését és az idős generációk népességen belüli arányának további növekedését vonta maga után. 2004-ben száz gyermekkorúra 100 időskorúra jutott, 2014-ben már 119. Mindegyik tagország népessége öregszik, hazánké az átlagosnál gyorsabban.

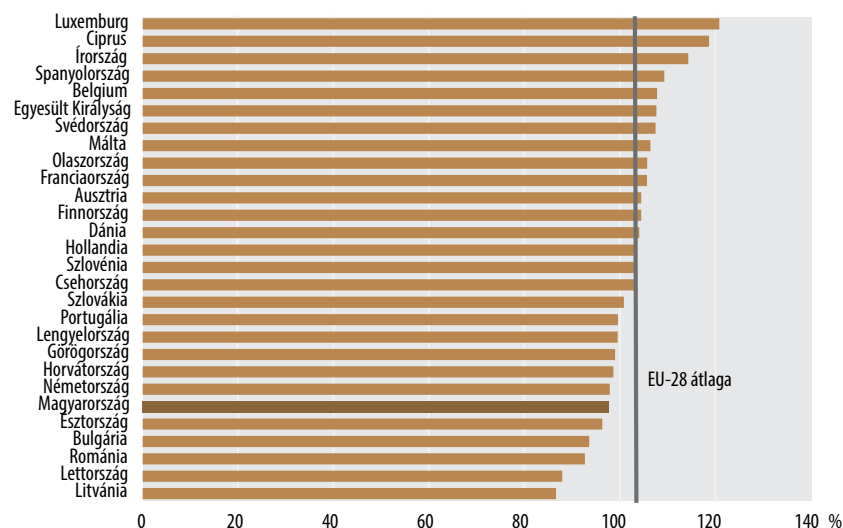
A népesség számát és megoszlását nagymértékben befolyásolják az élveszületések, amit a szülőképes korú nők száma és termékenysége határoz meg. 2013-ban a 28 tagállamban együttesen 5,1 millió újszülött jött világra, 1,6%-kal kevesebb, mint 2004-ben. Ezer 15–49 éves nőre átlagosan 43,7 élveszületés jutott, Írországbán, Franciaországban, Svédországban és az Egyesült Királyságban ennél jóval több.

1.1. A száz gyermekkorúra jutó időskorúak száma, 2014*

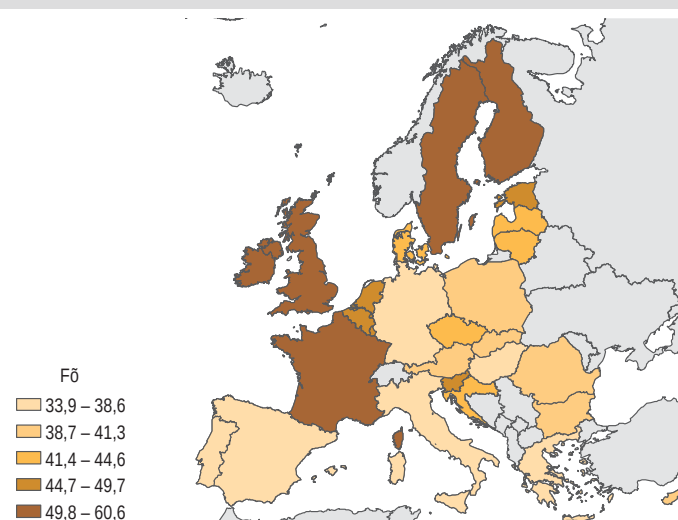

*Gyermekek: 0–14 éves, időskorú: 65– éves.

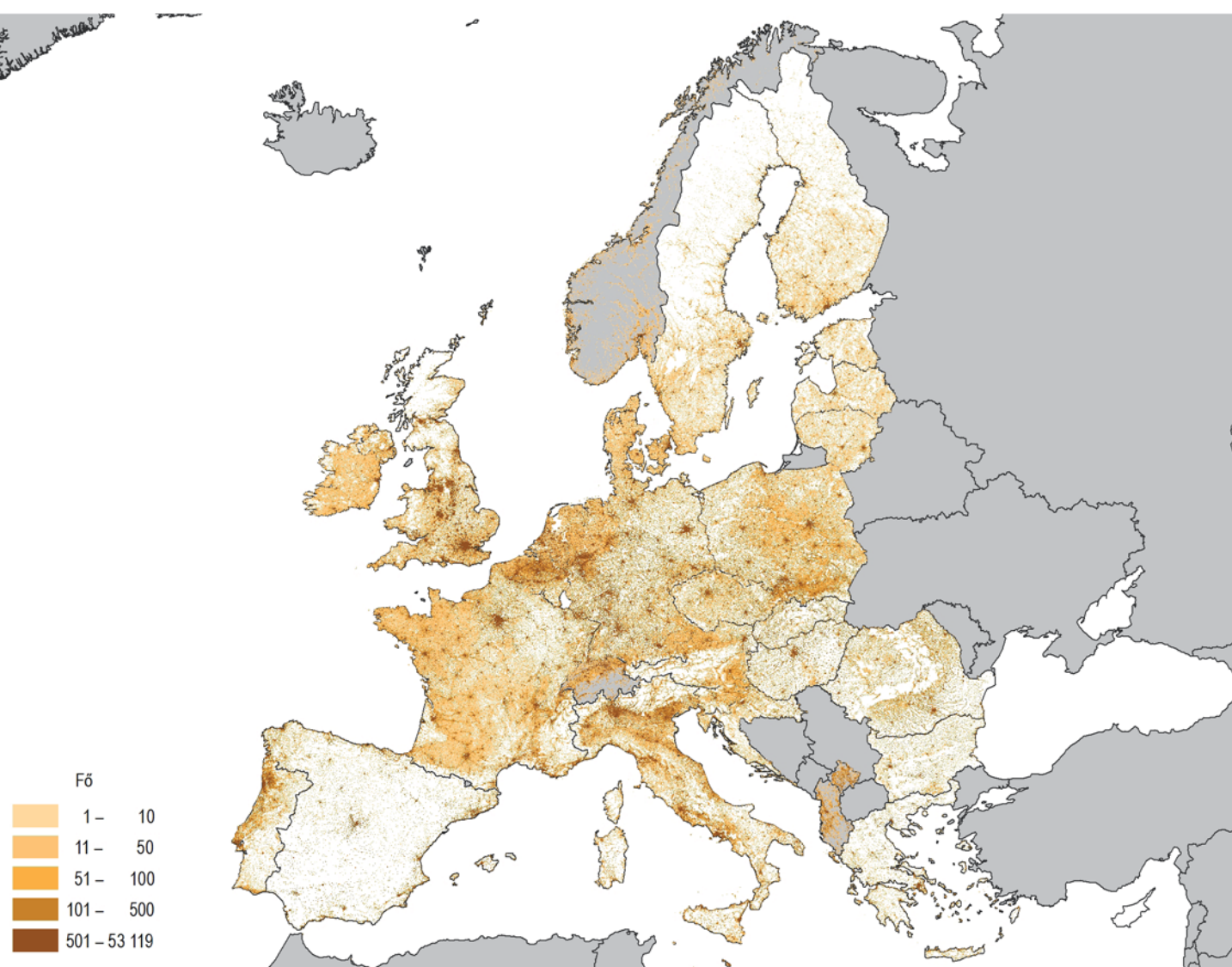
1.2. A lakónépesség alakulása, 2014 (2004=100%)

1.3. Az ezer 15–49 éves nőre jutó élveszületések száma, 2013

1.4. Az egy négyzetkilométeres földrajzi rácshálóra (gridre) jutó népesség Európában, 2011

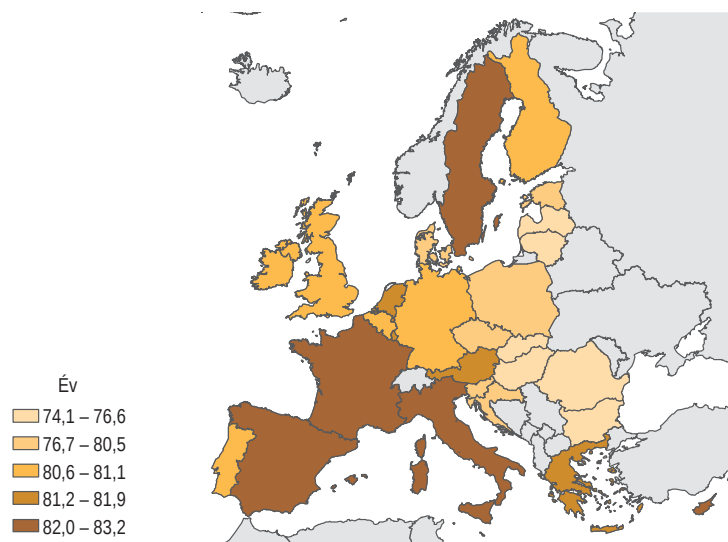

Az életkilátások az unió tagországai közül Spanyolországban, Olaszországban, Cipruson, Franciaországban, Svédországban a legkedvezőbbek, míg a keleti országokban, köztük Magyarországon, kevésbé kedvezőek. Hazánk azokhoz a tagállamokhoz tartozik, ahol 2004 és 2013 között a születéskor várható élettartam az uniós átlag felett növekedett. Az életminőség szempontjából különösen fontos, hogy az élettartamból mennyi az egészségesen eltöltött életszakasz. Az unióban 2013-ban egy újszülött fiú 77,8, egy lány 83,3 éves élettartamra számíthatott, aminek a férfiak 79, míg a nők 74%-át tölthetik el egészségesen. Ugyan egy átlagos magyar állampolgár várható élettartama kedvezőtlenebb, mint az uniós átlag, mégis ebből arányaiban többet élhet egészségesen.

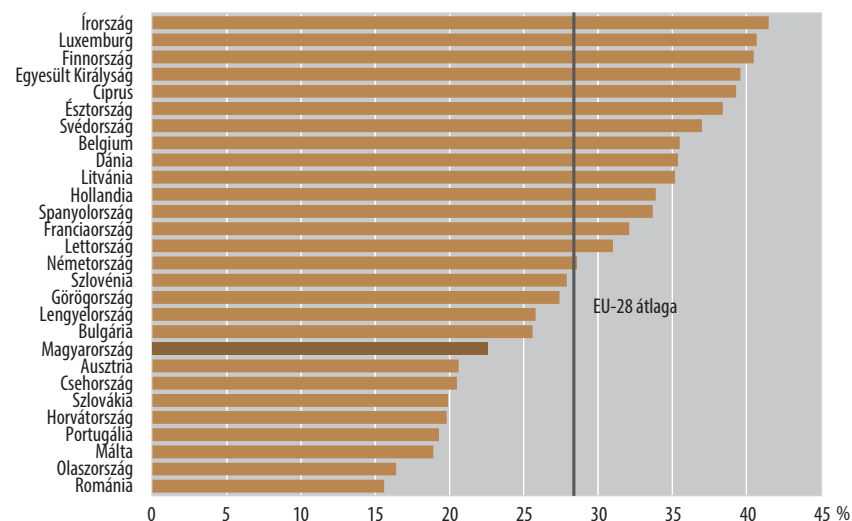
2013-ban az unióban a 25–64 éves lakosság 29%-ának volt felsőfokú végzettsége. Magyarországon a felsőfokú végzettségűek aránya (23%) elmaradt az uniós átlagtól, és a tagállamok rangsorában az alsó harmadban helyezkedtünk el. A korai iskolaelhagyók aránya Máltán és Spanyolországban különösen magas, 20% feletti volt, Magyarországon 11%, az uniós átlag körül alakult.

Az unióban a gazdasági válság következtében csökkenő foglalkoztatási ráta (2013-ban 64,1%) az utóbbi években stagnált, ezalatt a munkanélküliségi ráta (2013-ban 11,0%) csekély mértékben emelkedett. Hazánkban a növekvő foglalkoztatás csökkenő munkanélküliséggel párosult. Egy 15 éves, unióban élő lakos várhatóan átlagosan több mint 35 évet fog élete folyamán munkával eltölteni, ezeknek az éveknek a száma délről észak felé növekszik.

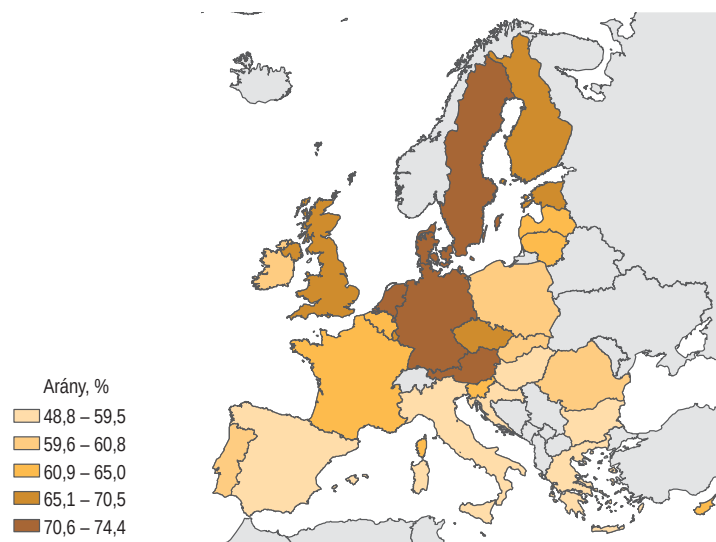
1.5. Születéskor várható átlagos élettartam, 2013

1.6. Az egyetemi, főiskolai oklevéllel rendelkezők aránya a 25–64 éves népességből, 2013

1.7. A foglalkoztatottak aránya a 15–64 éves népességből, 2013

I.2. Gazdaság

2014-ben 1,4%-kal bővült az Európai Unió gazdaságának teljesítménye az előző évihez viszonyítva. A GDP volumene a tagállamok döntő többségében emelkedett, a meghatározó nemzetgazdaságok közül Németországé 1,6, az Egyesült Királyságé 2,9%-kal. Magyarország gazdasági teljesítménye az uniós átlag felett, 3,7%-kal bővült, a tagállamok közül pedig csak Írország és Luxemburg GDP-jének volumene nőtt a hazait meghaladó mértékben.

Magyarország gazdaságának bővülése 2006-tól – a költségvetés egyensúlytalansága miatt – jelentősen lelassult, és a visszaesést tovább súlyosbította a 2008-ban kirobbant gazdasági válság. A krízis 2009-ben érte el mélypontját, akkor a GDP az előző évihez képest 6,6%-kal csökkent. A tagállamok közül ennél nagyobb mértékben néhány közép- és kelet-európai ország, valamint Finnország gazdasági teljesítménye esett vissza.

A válságot követően ismét növekedési pályára állt az ország gazdasága, és 2011-től a GDP volumenének emelkedése – a 2012-es év kivételével, amikor a dél-európai országokban kialakuló válság kedvezőtlen hatása következtében 1,7%-kal csökkent a GDP volume – ismét meghaladta az EU-28 átlagát.

Magyarországon az egy főre jutó GDP – vásárlóerő-paritáson számítva – 2014-ben 68%-a volt az EU-28 átlagának. Noha 2005-höz képest hazánk 6,0 százalékponttal közelebb került az uniós átlaghoz, a 2004 óta csatlakozott 13 országból mindössze Lettországot, Horvátországot, Romániát és Bulgáriát előztük meg.

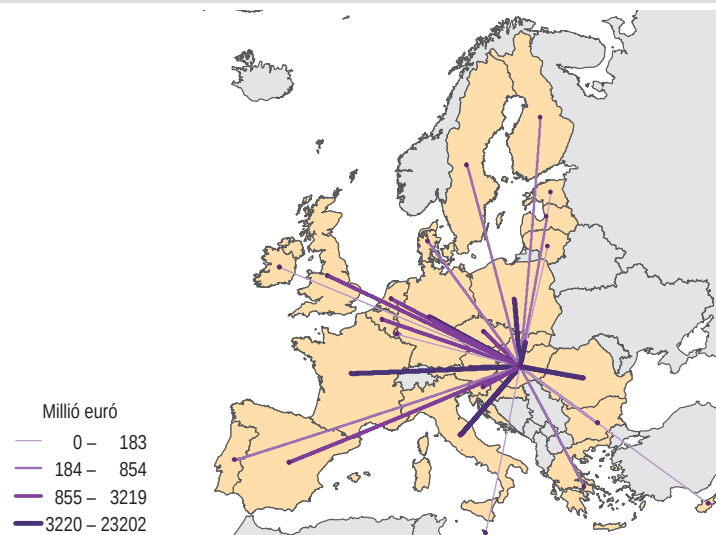
A magyar gazdasági növekedés egyik fő hajtóereje az unióhoz történt csatlakozást követően dinamikus bővülő külkereskedelmi forgalom.

A 2008-as gazdasági világválság következtében átmenetileg visszaesett a kivitel és a behozatal volumene, de később – a 2012-es stagnálás kivételével – ismét növekedési pályára állt. 2014-ben a külkereskedelmi termékforgalom volumene mindkét irányban bővült: a kivitelé 6,9, a behozatalé 8,8%-kal. Ez a bővülés elsősorban az – 1990-es évek eleje óta hazánk legfontosabb külkereskedelmi partnereinek számító – uniós tagországokkal folytatott külkereskedelmi termékforgalom emelkedésével függött össze.

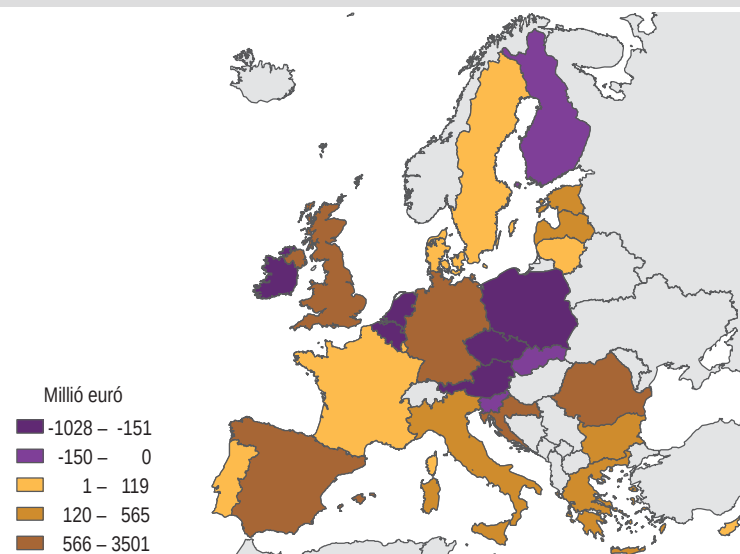
Gazdaságunk exportvezérelt és nagyfokú nyitottság jellemzi. A hazai külkereskedelmi mérleget a válság előtti évek passzívumával szemben 2009 és 2011 között dinamikus bővülő, majd 2012-től csökkenő aktívum jellemzi.

Az Európai Unió tagállamaira az ország összes exportjának 78, importjának a 75%-a koncentrálódott 2014-ben. Magyarország legfontosabb külkereskedelmi partnere Németország, a vele folytatott külkereskedelemből a kiviteli és a behozatali forgalom mintegy negyede származott. A szomszédos uniós tagállamokba irányult a hazai export és import egyaránt 18%-a, közülük Ausztria, Szlovákia és Románia az ország legfontosabb külkereskedelmi partnere.

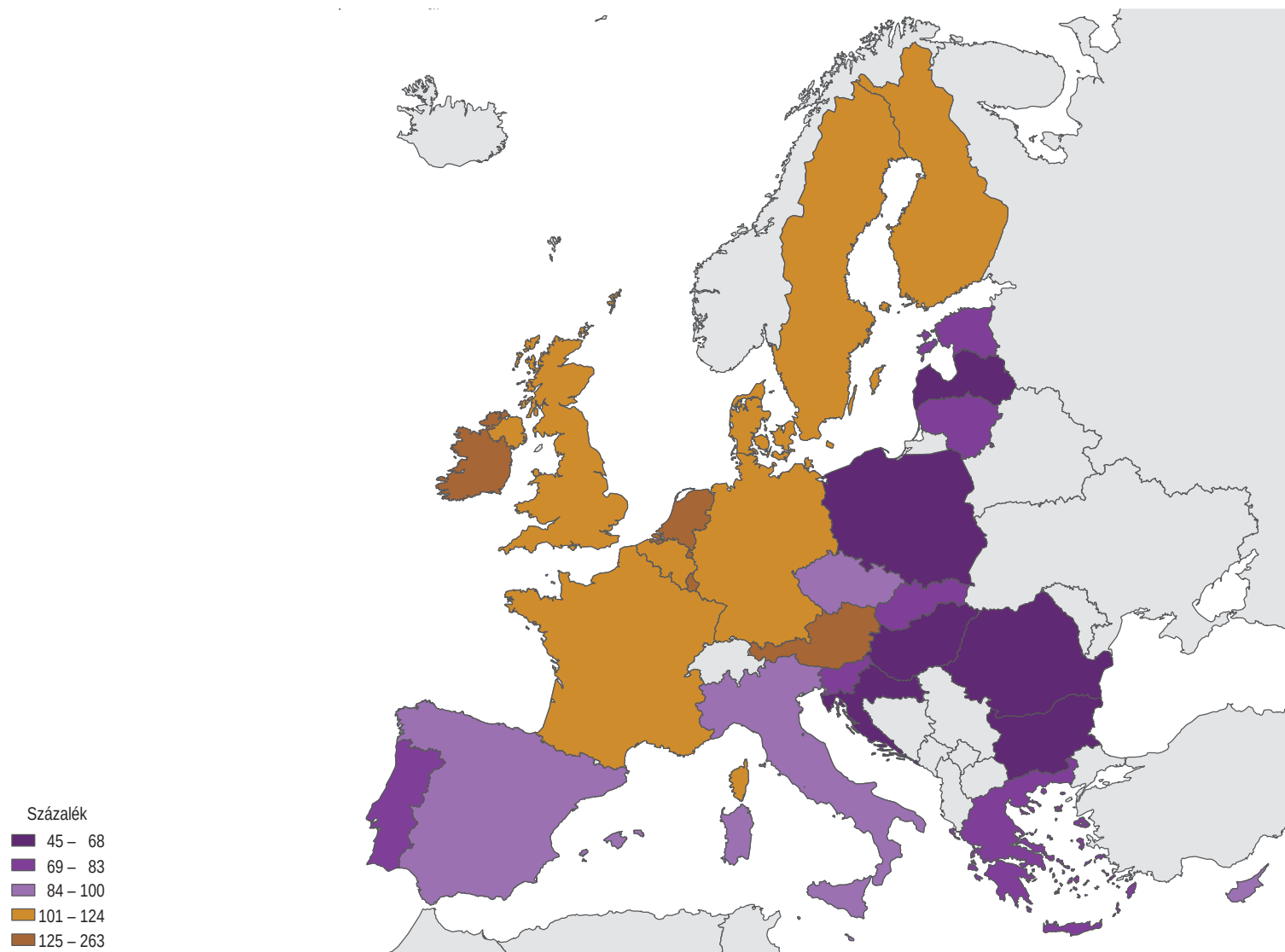
1.8. Külkereskedelmi kivitelünk az Európai Unió országaiba, 2014

1.9. Az Európai Unió országaival folytatott külkereskedelmünk egyenlege, 2014

1.10. Egy főre jutó GDP az Európai Unió átlagának százalékában, 2014

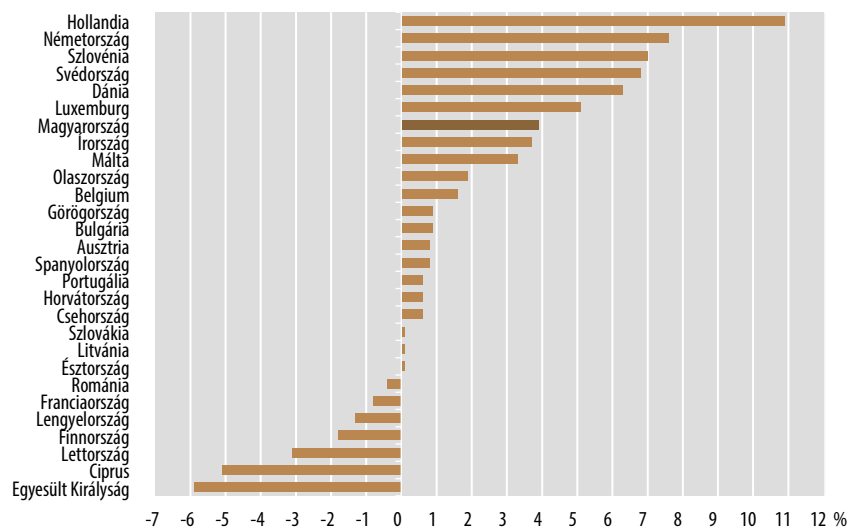

A fizetési mérleg rendszerszerűen összefoglalja egy ország adott időszakra vonatkozó, külfölddel kapcsolatos gazdasági tranzakcióit. 2014 végén az európai uniós tagállamok háromnegyedében többletet mutatott a folyó fizetési mérleg egyenlege. 2013-ban hét, 2014-ben három uniós ország folyó fizetési mérlegének egyenlege vált pozitívvá. Magyarország 2010 óta minden évben aktívummal zárt, 2014-ben a folyó fizetési mérleg GDP-arányos többlete 3,9% volt.

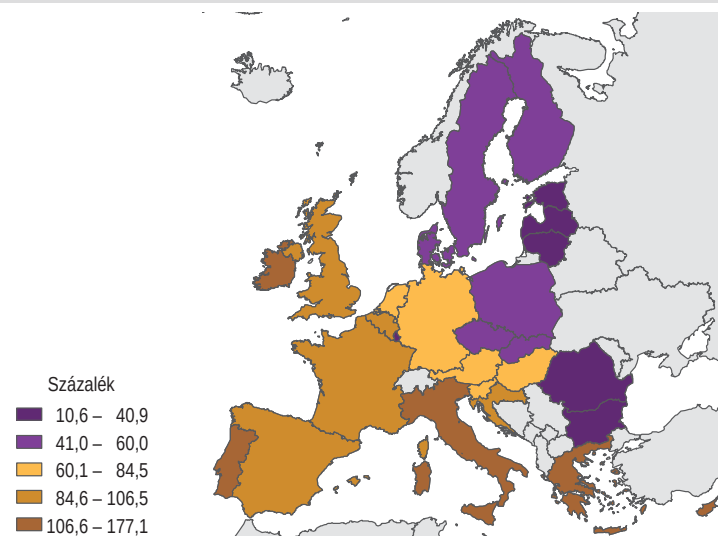
A tagállamok adósságállománya 2014-ben növekedett az előző évhez képest. Az uniós GDP-hez viszonyított adóssága a 2013. végi 85,5%-ról 2014 végére 86,8%-ra emelkedett. A növekedés üteme 2011–2014 között egyre lassult. 2014 végén 16 ország GDP-arányos mutatója haladta meg a 60%-os maastrichti kritériumot, köztük Magyarországa is, ahol a kormányzati szektor adóssága – a Magyar Nemzeti Bank adatai alapján – a bruttó hazai termék 76,9%-a volt, 0,4 százalékponttal alacsonyabb az egy évvel korábbinál. Az államadósság szintjére vonatkozó kritérium az északi tagállamokban, a kelet-európai országok többségében és Luxemburgban teljesült.

2013-ban az unióban a kutatás-fejlesztési ráfordítások átlagosan a GDP 2,02%-át tették ki, hazánkban ez 1,41% volt.

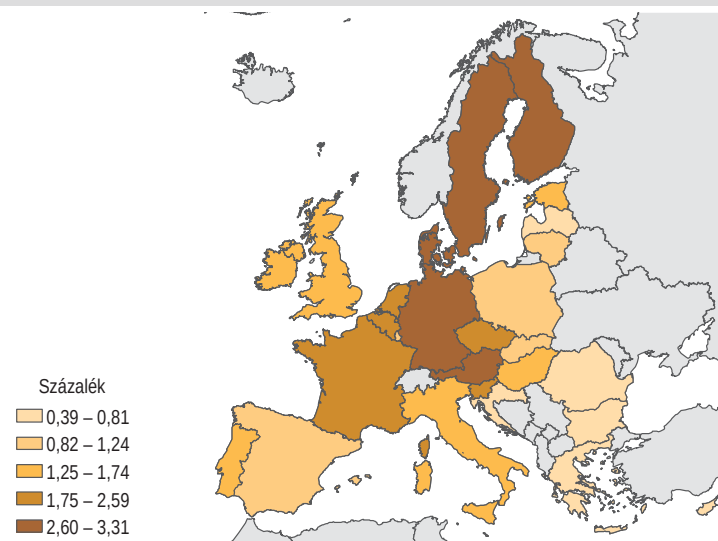
1.11. A folyó fizetési mérleg egyenlege a GDP százalékában, 2014

1.12. Államadósság a GDP százalékában, 2014

1.13. Kutatás-fejlesztési ráfordítás a GDP százalékában, 2013

I.3. Közlekedési infrastruktúra, szállítás, infokommunikáció

Az Európai Bizottság 1990-ben döntött a transeurópai közlekedési hálózat (TEN-T), az egész Európát összekötő közúti, vasúti, légi és vízi közlekedési hálózat létrehozásáról. A fejlesztés ezt követően több kiemelt fontosságú projekt keretében valósult meg. Az Európai Unió tagállamaiban jelenleg összesen 5 millió kilométer hosszú burkolt közút, 215 ezer kilométer vasútvonal, valamint 41 ezer kilométer hajózásra alkalmas vízi útvonal található. A TEN-T törzshálózat kilenc törzshálózati folyosóból áll, ebből három Magyarország területén is áthalad:

1. Az Algeciras, Cartagena, Valencia, Tarragona és Barcelona ibériai kikötői között húzódó *mediterrán folyosó* a Horvátország és Ukrajna közötti szakasz során Magyarországot is átszeli.

2. A *keleti/kelet mediterrán folyosó* a németországi Bréma, Hamburg és Rostock kikötőitől a bulgáriai Burgasz kikötőjéig terjed.

3. A *Rajna-Duna-folyosó* Szlovákiát elhagyva éri el Magyarországot, majd halad tovább a romániai Constanța és Galați kikötői felé.

Az Európai Unió tagállamaiban az ezer négyzetkilométerre jutó közutak, vasutak és autópályák hossza jelentősen különbözik egymástól. 2012-ben Máltán (7472 km) és Belgiumban (5045 km) volt a legsűrűbb a közúthálózat, melyet Hollandia (3729 km) majd Magyarország (2171 km) követett. Bulgáriában, Finnországban, Portugáliában, Spanyolországban, Horvátországban és Romániában ez az 500 km-t sem érte el.

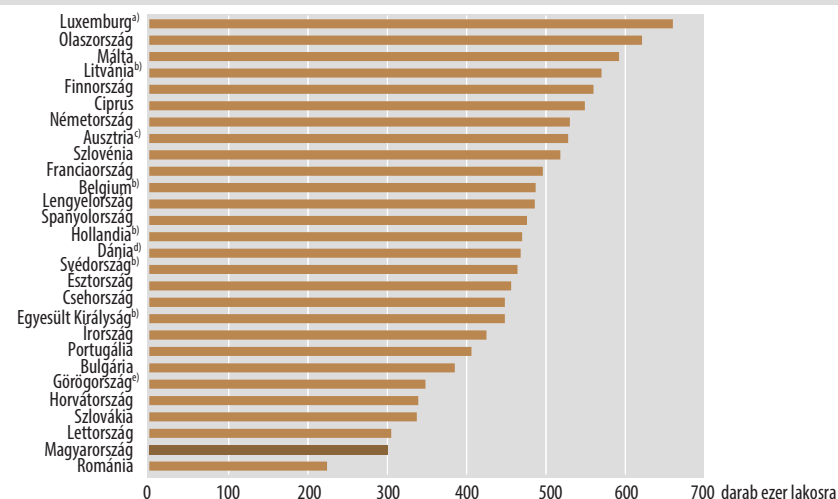
A legsűrűbb vasúthálózattal az EU tagállamai közül Csehország, Belgium, illetve Luxemburg rendelkezett. Hazánk (85 km/ezer négyzetkilométer) az uniós tagállamok rangsorában az ötödik helyen állt 2014-ben.

Az árutonna-kilométerben számított áruszállítási teljesítmény túlnyomórészt a közutakra koncentrálódott. A közúti áruforgalom 2014-ben Németországban volt a legnagyobb (310 milliárd árutonna/km), hazánké ennek mindössze 12%-át tette ki. Az Európai Unióban az előző évhez képest a szállítások teljesítménye mérséklődött, viszont nem minden tagállamban következett be csökkenés. Hazánk a nemzetközi áruszállításban a hatodik, a belföldi esetében a tizenkilencedik az uniós rangsorban.

Az ezer lakosra jutó járművek száma 2012-ben az uniós tagállamainak többségében nőtt az előző évhez képest. Magyarországon 2009 és 2012 között alig változott, a 2012. évi ezer lakosra jutó 301 jármű az uniós rangsorban csupán Romániát előzte meg.

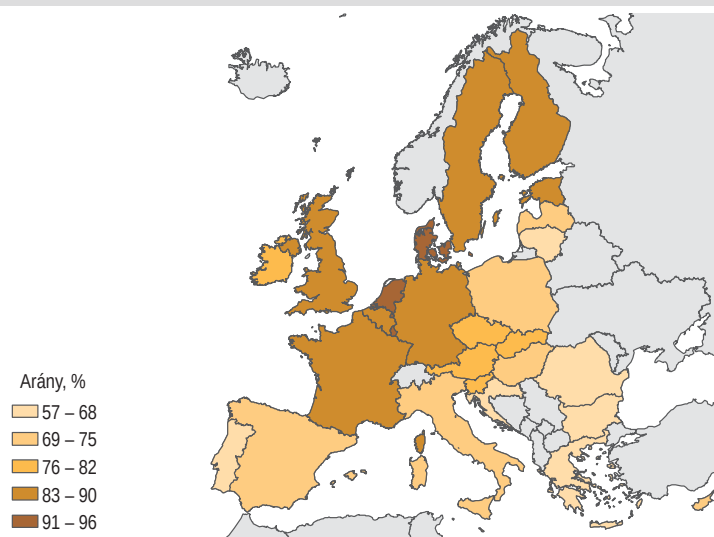
Az internet-hozzáféréssel rendelkező háztartások aránya a tagállamok túlnyomó többségében 2007 és 2014 között folyamatosan emelkedett. Magyarország a 2014. évi 75%-os részarányval a középmezőnyben helyezkedik el.

1.14. Az ezer lakosra jutó járművek száma, 2012

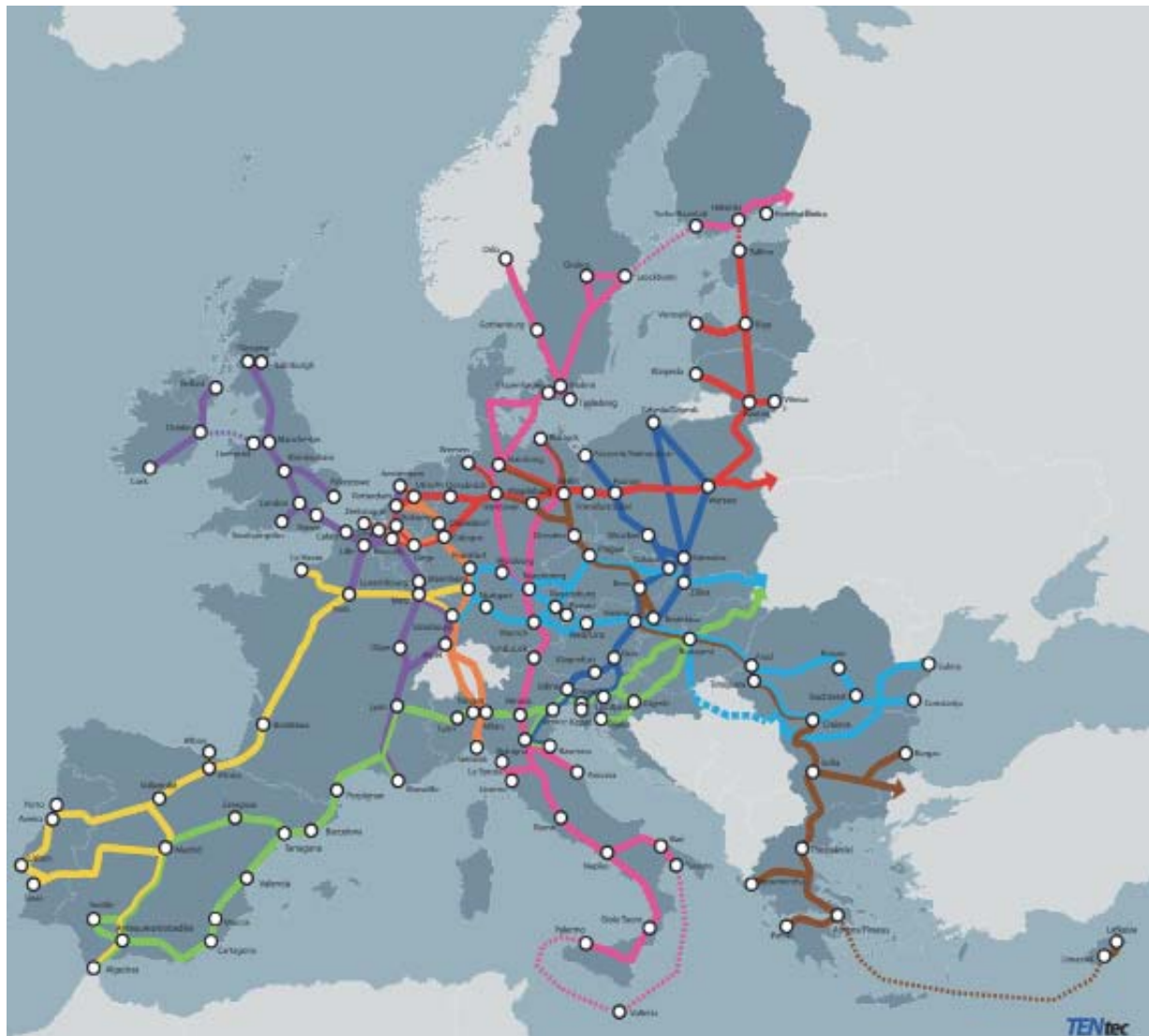

a) 2009. évi adat. b) 2011. évi adat. c) 2010. évi adat. d) 2008. évi adat. e) 2003. évi adat.

1.15. Az internet-hozzáféréssel rendelkező háztartások aránya, 2014

1.16. A transzeurópai közlekedési hálózat törzshálózata, 2013

Folyosók

- Baltikum–Adria
- Északi-tengeri–Balti
- Mediterrán
- Keleti/Kelet–Mediterrán
- Skandináv–Mediterrán
- Rajnai–Alpesi
- Atlanti
- Északi-tengeri–Mediterrán
- Rajna–Duna

Térkép forrása: <http://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/ten-t-guidelines/corridors/doc/ten-t-corridor-map-2013.pdf>

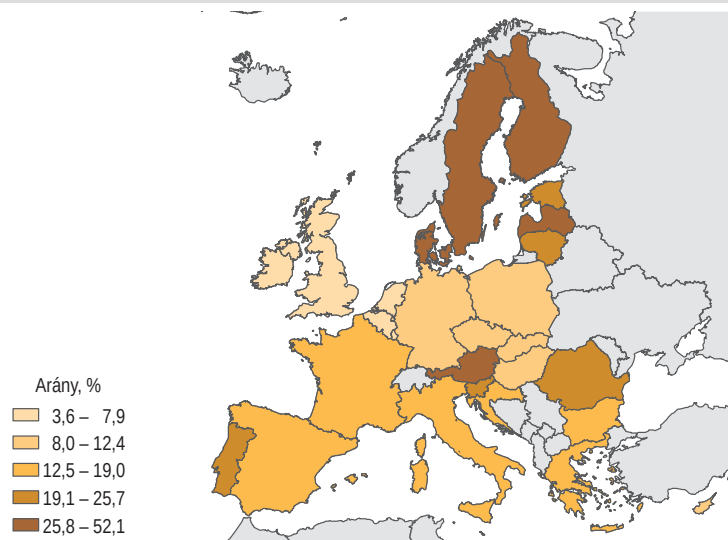
I.4. Környezet

Európának nemcsak gazdasági, hanem az éghajlatváltozással és az erőforrások felhasználásával kapcsolatos kihívásokkal is szembe kell néznie. Az üvegházhatású gázok és az elsődleges energiafelhasználás csökkentése mellett az energiatermelésben a megújuló erőforrások használatát is ösztönöznie kell. A csökkenő szén-dioxid-kibocsátás a klímaváltozás lassítása mellett a megújuló energiaforrások elterjedéséhez és ezzel a munkaerőpiac élénküléséhez is hozzájárulhat.

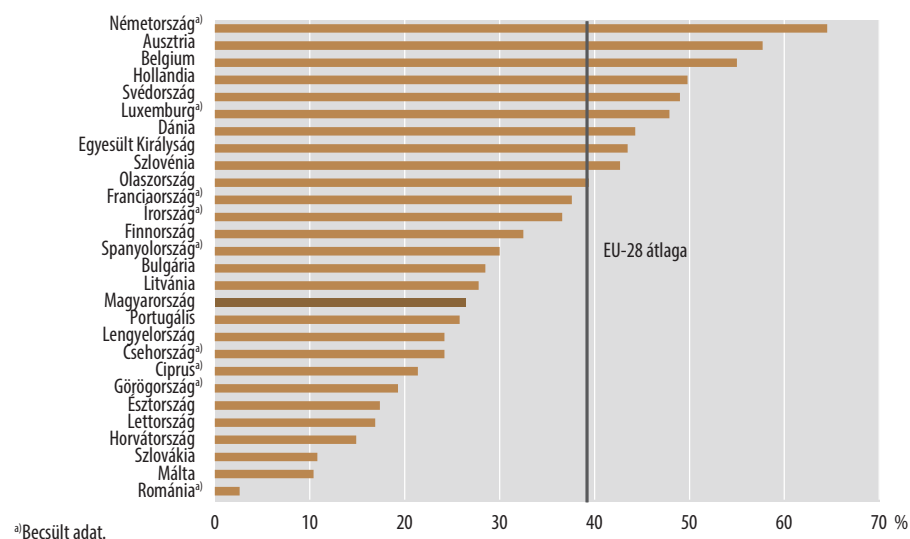
Az üvegházhatású gázok kibocsátása az unió területén 1990 és 2012 között 18%-kal visszaesett, ami nyolc ország kivételével valamennyi tagállamban érzékelhető volt. Magyarország a kibocsátott gázok csökkenését tekintve az élmezőnyben helyezkedik el. Az EU-28 tagországaiban a megújuló energiaforrások részesedése a primerenergia-termelésből 2013-ban jelentősen eltért egymástól. Míg ez az arány Lettországból, Portugáliából és Litvániából a 90%-ot is meghaladta, addig tizenkét tagállamban, köztük hazánkban az uniós átlagot (24,3%) sem érte el.

A települési hulladék újrahasznosításában a tagállamok többsége – köztük Magyarország is – elmaradt az uniós átlagtól (41,8%). Az EU-ban a környezetvédelmi célra fordított beruházások összege 2012-ben a GDP 1,12%-át tette ki. Hazánk az uniós rangsor utolsó harmadában helyezkedik el (0,54%). A környezetvédelmi ráfordítások GDP-n belüli részaránya az uniós átlagának 48%-át érte el.

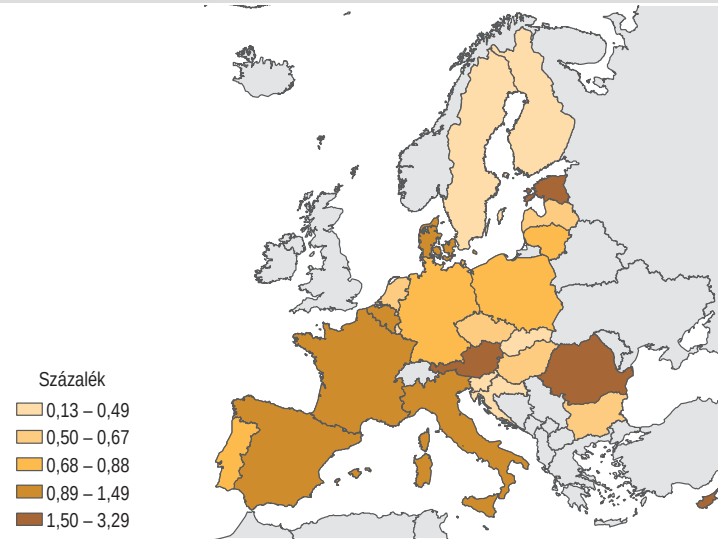
1.17. A megújuló energiaforrások aránya az energiafogyasztásban, 2013

1.18. Az újrahasznosított hulladék aránya a települési hulladékból, 2013

1.19. Környezetvédelmi beruházások a GDP százalékában, 2012

II. Területi különbségek Magyarországon

II. 1. Társadalom

II. 2. Gazdaság

II. 3. Közlekedési infrastruktúra, szállítás, infokommunikáció

II. 4. Környezet

II.1. Társadalom

II.1.1. Népeség, népmozgalom

Magyarország lakosságszáma 2015. január 1-jén 9 millió 856 ezer fő volt. A népesség száma 1980 óta folyamatosan csökken. Ennek legfőbb oka az, hogy évről évre kevesebben születnek, mint ahányan meghalnak.

1998 volt az első olyan év, amikor százezernél kevesebb csecsemő született, és 2011 jelentette az eddigi negatív rekordot, amikor az újszülöttek száma nem érte el a 90 ezret. A születések szülőképes korú női népességre vetített aránya 2011-ben 37,1 ezrelék volt. A mutató értéke azóta emelkedett: 2014-ben 39,7 újszülött jutott ezer 15–49 éves nőre, és az év folyamán 91 500 gyermek jött a világra.

Magyarországon a világháborús éveket követően 1993-ban haltak meg a legtöbben (150 ezren), ekkortól a halálozások száma – ingadozásokkal, de – csökken. 2014-ben 126 300-an hunytak el, ezer lakosra 12,8 halálozás jutott.

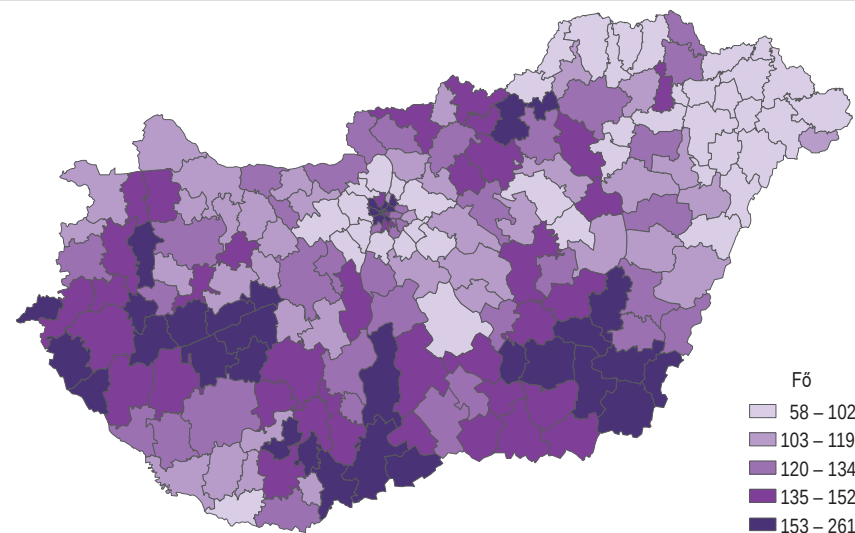
A nemzetközi vándorlás pozitív egyenlege valamelyest mérsékli a népességcsökkenést: az érvényes engedéllyel rendelkező, huzamosan itt tartózkodó külföldiek száma a 2015. január 1-jei adatok szerint közel 146 ezer fő, az ország népességének 1,5%-a. A nemzetközi vándorlás az ország egyes területein enyhíti, máshol fokozza a természetes fogyásból és a belföldi vándorlásból adódó népességvesztést. Pozitív hatása főleg az Ukrajnával határos térségben és Budapesten, valamint Dél-Alföld és Nyugat-Dunántúl egyes térségeiben van. Közép- és Dél-Dunántúl, továbbá Észak-Magyarország térségeiben azonban ezzel ellentétes a tendencia. Az utóbbi években a kivándorlás üteme felgyorsult. Az adminisztratív nyilvántartásokból rendelkezésre álló adatok alapján 2014-ben 31 400 magyar állampolgár távozott külföldre, 77%-uk 40 évesnél fiatalabb.

Magyarországon 2014-ben az egy évvel korábbinál 3,2%-kal több gyermek született, és ez a születésszám-emelkedés a szülőképes korú nők számának csökkenése mellett ment végbe. A 40 évesnél fiatalabb nők 34,4 ezerrel lettek kevesebben, miközben a 40–49 éves nők létszáma több mint 18 ezerrel gyarapodott, ez azt jelenti, hogy a szülőképes korú nők korösszetétele is az idősebb korcsoportok felé tolódik. A 15–49 éves nőkre jutó születési arány az ország északkeleti, keleti térségében jellemzően magasabb, mint a Dunántúlon, ahol elsősorban helyezkednek el a magasabb termékenységgű járások.

Az ezer lakosra jutó halálozások száma (12,8) az egy évvel korábbival megegyező; a férfiaknál 13,2, a nőknél 12,4 volt. A csecsemőhalandóság kiemelt jelentőségű mutató, napjainkban az 5 ezrelék¹ körüli értékével azonban már nem játszik jelentős szerepet a halálozások alakulásában.

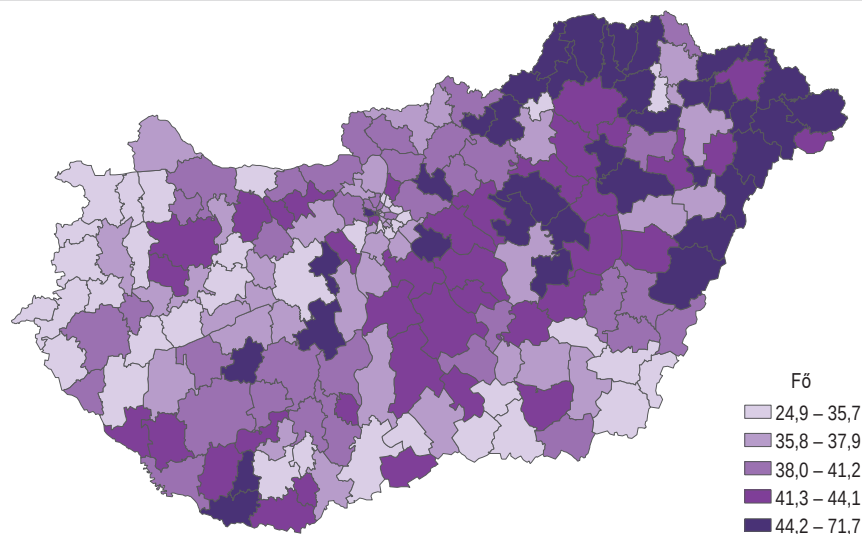
¹Ezer élveszülöttre számítva.

2.1. Száz gyermekkorúra jutó időskorú, 2014. december 31.*

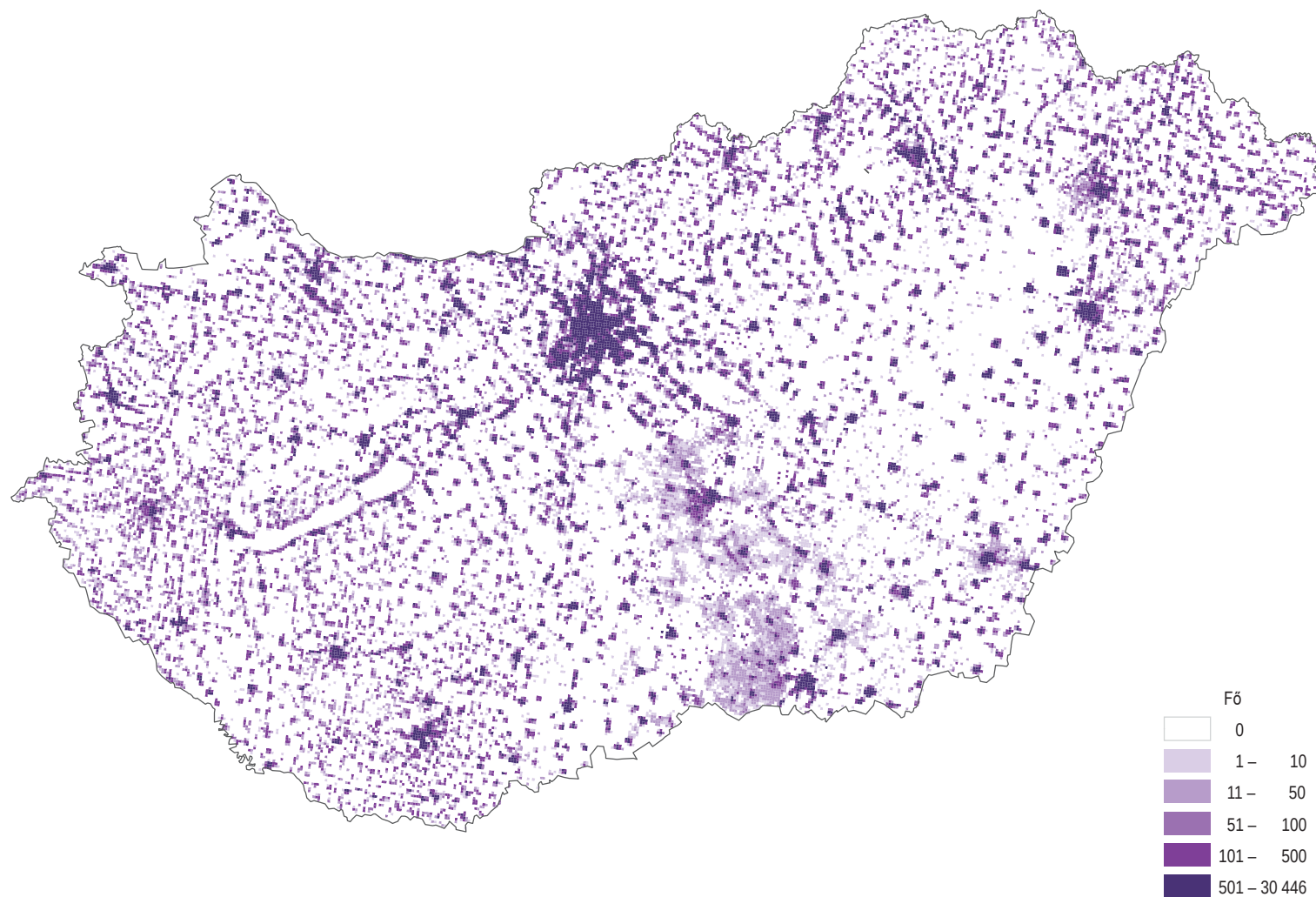

*Gyermekek: 0–14 éves, időskorú: 65+ éves

2.2. Ezer 15–49 éves nőre jutó élveszületés, 2014

2.3. Az egy négyzetkilométeres földrajzi rácshálóra (gridre) jutó népesség száma, 2011

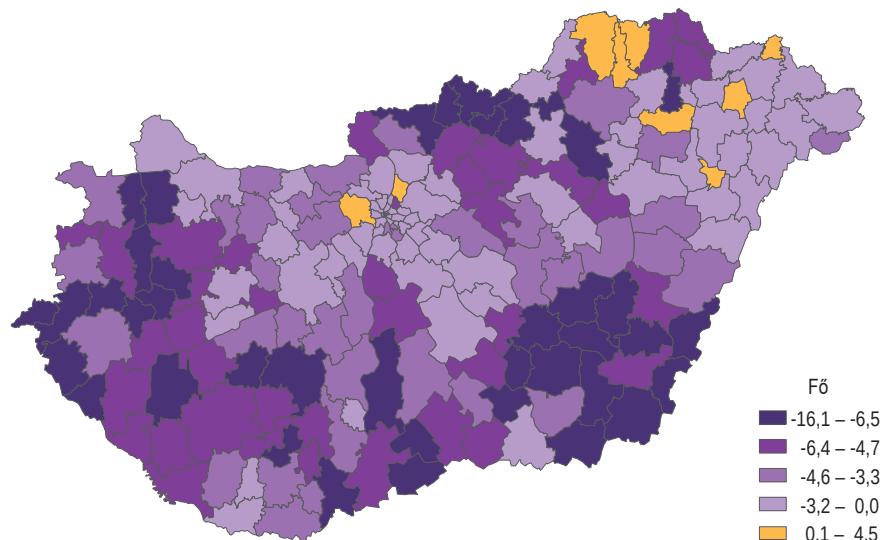
Területi különbségek Magyarországon

Társadalmunk egyre idősebb korösszetételű, 2006 óta az időskorúak száma már meghaladja a gyermekkorúakét. 2015 elején 124 időskorú jutott száz gyermekkorúra. E mutató általában azokon a területeken magas, ahol alacsony a termékenység, de viszonylag alacsony a halandóság is, tehát egyre kitolódik a várható élettartam. Ugyanakkor az ország egyes részein (pl. Dél-Alföldön) az alacsony születésszám mellett a halandóság is magasabb az átlagosnál. A születések és a halálozások egyenlegeként kialakult népességszám-változás igen eltérő mértékű volt 2014-ben az ország egyes térségeiben. Országosan ezer lakosra 3,5 fő természetes fogyás jutott, ennek mértéke elsősorban az idősebb korösszetételű térségekben az átlagos többszöröse volt. Ugyanakkor Pest megye és az ország északkeleti térségének egyes területein a születések száma meghaladta a halálozásokét.

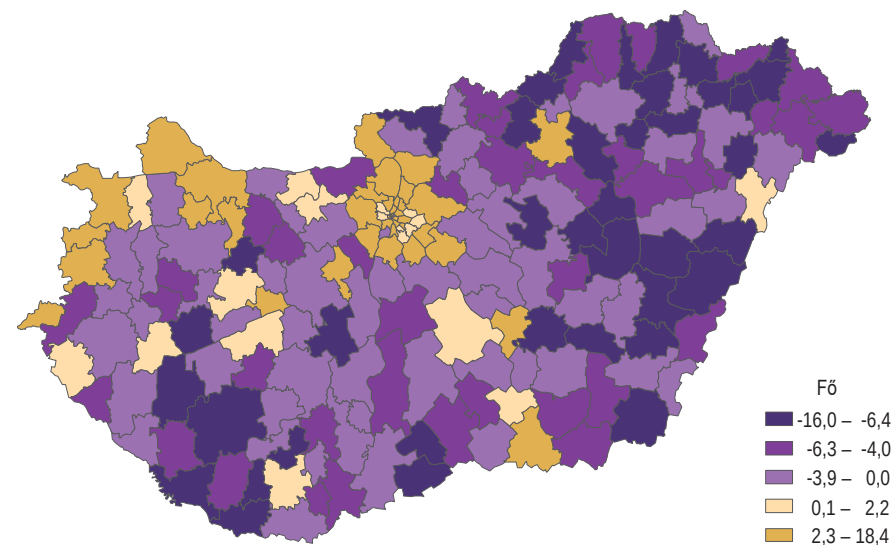
Egy adott terület népességének születések és halálozások által meghatározott lélekszámát módosíthatja a belföldi vándorlás iránya és mértéke. 2014-ben a vándorlások száma a korábbi évek csökkenő tendenciájától eltérően növekedett, közel 215 ezren változtattak állandó lakóhelyet, és 275 ezer tartózkodásihely-változást jelentettek be. Budapesten 10 ezer fős vándorlási többlet alakult ki. A foglalkoztatási lehetőségek meghatározóak a költözések irányát tekintve.

Hazánkban a 2014. évi számítások szerint mind a nőknél, mind a férfiaknál a Budapesten élők számíthatnak a leghosszabb élettartamra, és a nyugati országrészen élők előnye továbbra is megmaradt a Dunától keletre élőkéhez viszonyítva. Budapest után az 50 és 100 ezer közötti lakosú városokban élők életmódja és életkörülményei kedveznek leginkább a hosszabb életnek.

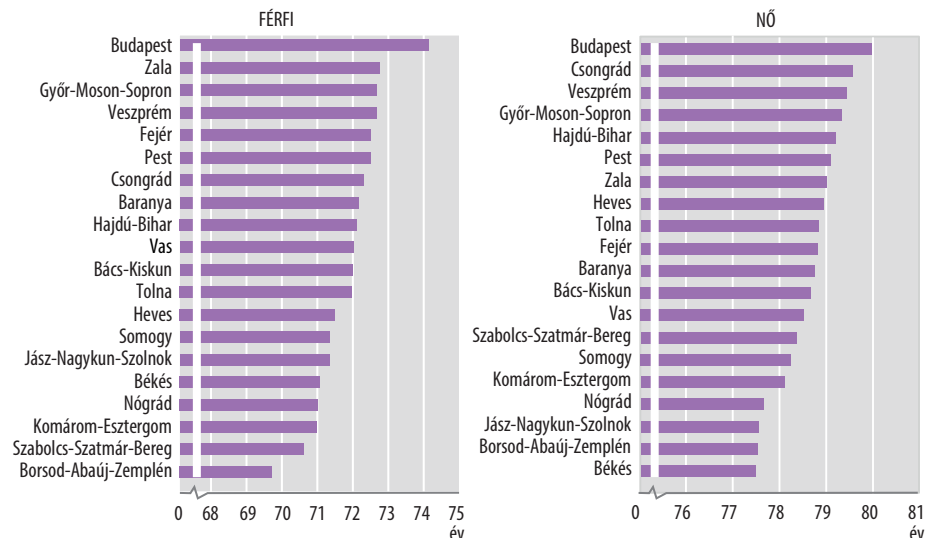
2.4. Ezer lakosra jutó természetes szaporodás, fogyás (-), 2014

2.5. Ezer lakosra jutó belföldi vándorlási egyenleg, 2014

2.6. Születéskor várható átlagos élettartam, 2014

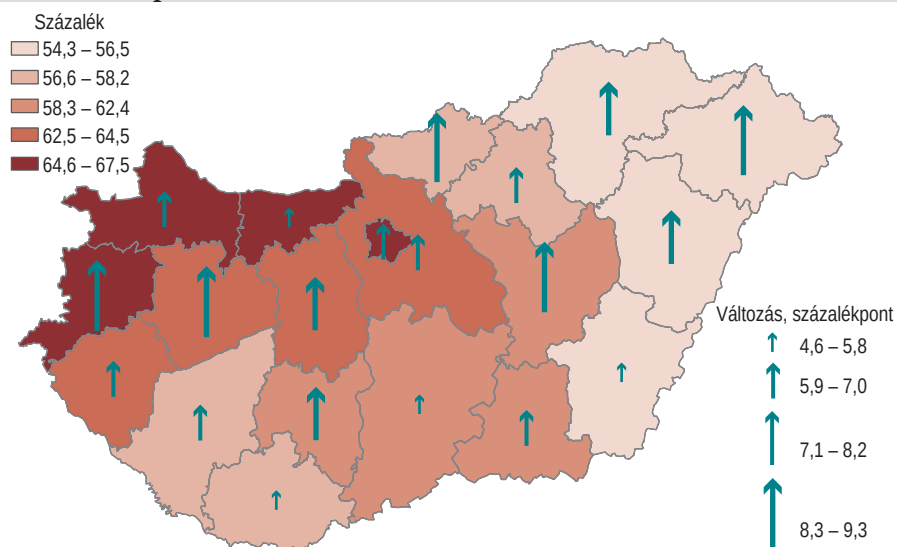

II.1.2. Munkaerőpiac

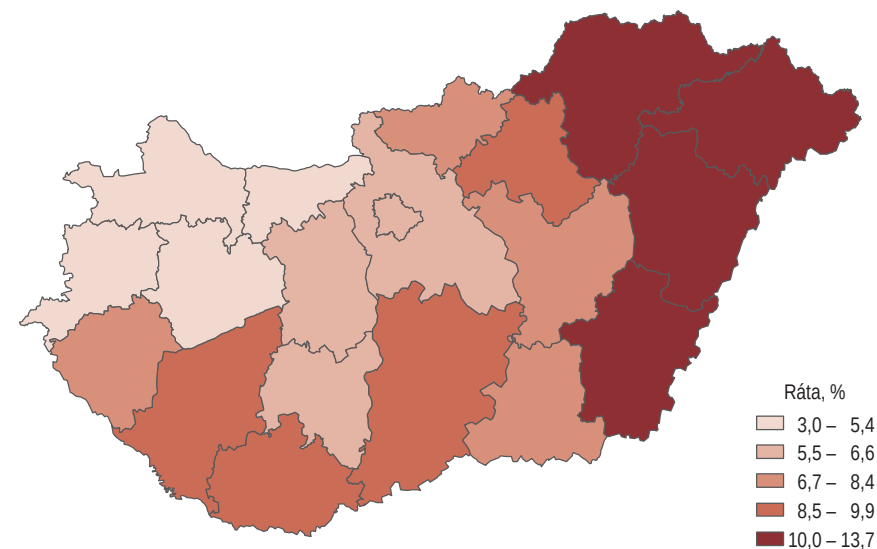
2011 óta folyamatosan nő a foglalkoztatottak, valamint csökken a munkanélküliek és az inaktívak aránya. A munkaerő-felmérés adatai szerint a 15–64 évesek foglalkoztatási aránya 2010 óta minden megyében jelentősen emelkedett. 2014-ben a 61,8%-os országos átlagnál magasabbat Nyugat- és Közép-Dunántúl, valamint Közép-Magyarország térségeiben mértek, a foglalkoztatási arány a fővároson kívül Győr-Moson-Sopron és Vas megyében volt kiemelkedő. A többi terület foglalkoztatottsága – Csongrád kivételével – elmaradt az átlagtól, különösen Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. 2010–2014 között Baranya és Somogy, továbbá a dél-alföldi megyék (leginkább Békés) növekvő mértékben szakadtak le az országos átlagtól. Ugyanakkor Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében emelkedett legnagyobb mértékben a foglalkoztatás.

2010–2014 között a országos munkanélküliségi ráta 3,5 százalékponttal mérséklődött, a csökkenés minden megyére kiterjedt. Kiugró mértékű, 9,9 százalékpontos visszaesést Nógrád megyében regisztráltak, Vas, Veszprém és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében pedig 6 százalékpontot meghaladó mértékűt. Az országos átlaghoz képest az alföldi megyék helyzete – Szabolcs-Szatmár-Bereg kivételével – romlott, míg Nógrád és Borsod-Abaúj-Zemplén jelentősen, Somogy, Baranya és Zala kismértékben felzárkózott 2010 óta.

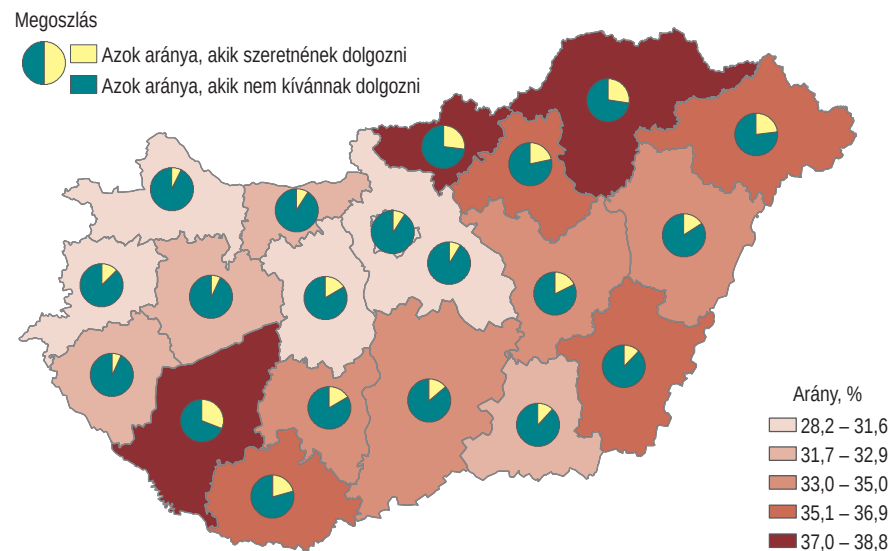
2.7. A 15–64 évesek 2014. évi foglalkoztatási rátája és annak változása 2010-hez képest

2.8. A 15–64 évesek munkanélküliségi rátája, 2014

2.9. Az inaktívak aránya a 15–64 éves népességből, 2014

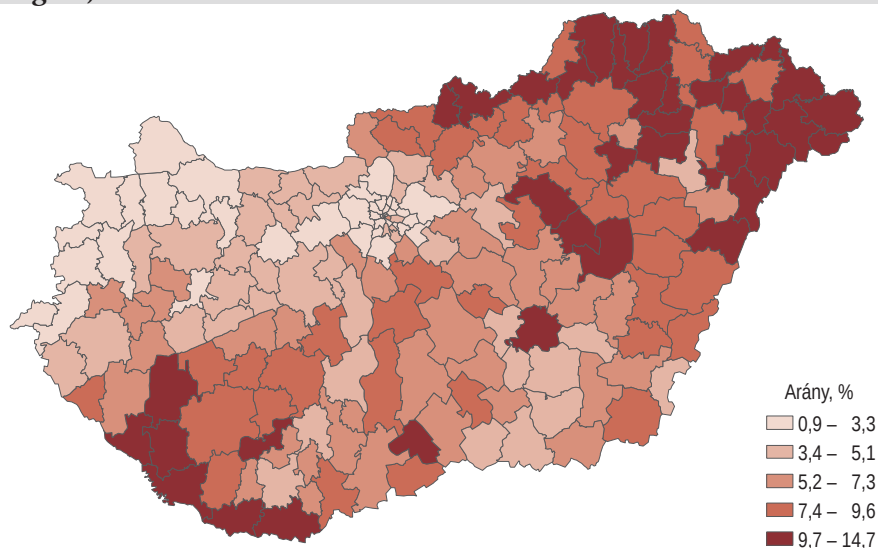
Területi különbségek Magyarországon

A munkaügyi központokban 2014 végén 391 ezer fő álláskeresőt tartottak nyilván, harmadával kevesebbet, mint 2010-ben. A régiókat tekintve a nagyobb gazdasági potenciállal bíró Nyugat- és Közép-Dunántúlon regisztráltak a legnagyobb arányú csökkenést, ami egyben azt is jelzi, hogy a válságból való kilábalás időszakában e térségek intenzívebben tudtak a munkaerő-piaci helyzetükön javítani.

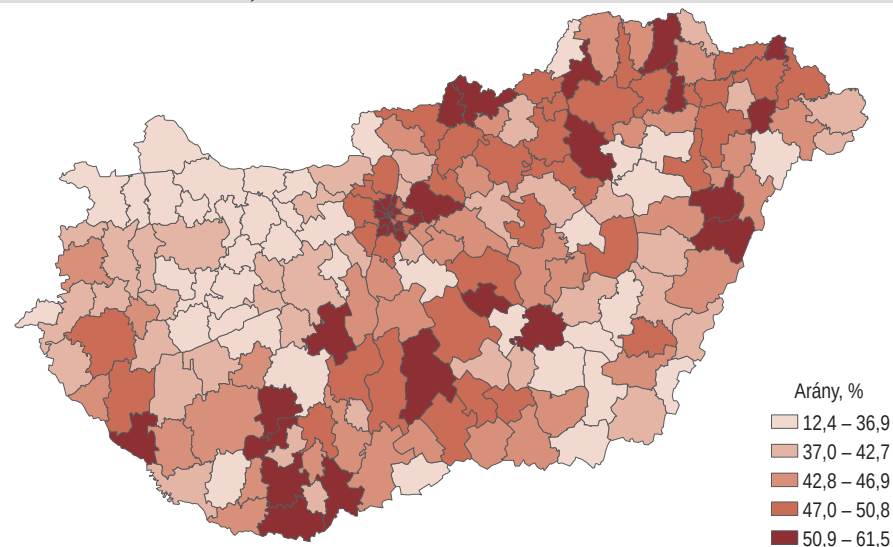
A nyilvántartott álláskeresők aránya a 15–64 éves népességen belül 5,7%-ot tett ki országosan 2014-ben. Arányuk a Nyugat-Dunántúlon, Budapesten és a főváros vonzáskörzetének járásaiban volt a legalacsonyabb. Az ország északkeleti és délnyugati határvidékén, különösen Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye járásaiban 10% feletti a nyilvántartott álláskeresők aránya. Ugyanakkor 2010 óta ezen járásokban is jelentősen javuló a tendencia. A nyilvántartott álláskeresők aránya Észak- és Dél-Alföld, valamint Észak-Magyarország járásaiban akár 10 százalékponttal is csökkent.

A 180 napon túl nyilvántartott álláskeresők aránya a járások többségében jelentősen, átlagosan 8 százalékpontot meghaladóan csökkent 2010 és 2014 között. Legkisebb a változás a fővárosban, illetve Közép-Magyarország járásaiban, ahol a tartósan állást keresők legmagasabb, mintegy fele arányban szerepelnek a teljes nyilvántartásban.

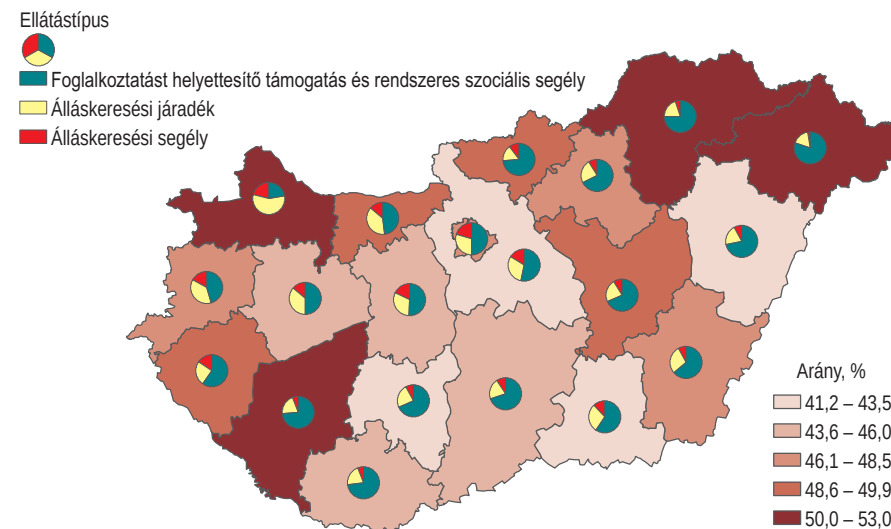
2.10. A nyilvántartott álláskeresők aránya a 15–64 éves állandó népességből, 2014

2.11. A 180 napon túl nyilvántartott álláskeresők aránya a nyilvántartott álláskeresőkön belül, 2014

2.12. A pénzügyi ellátásban részesülő nyilvántartott álláskeresők aránya a nyilvántartott álláskeresőkből és ellátástípus szerinti megoszlásuk, 2014

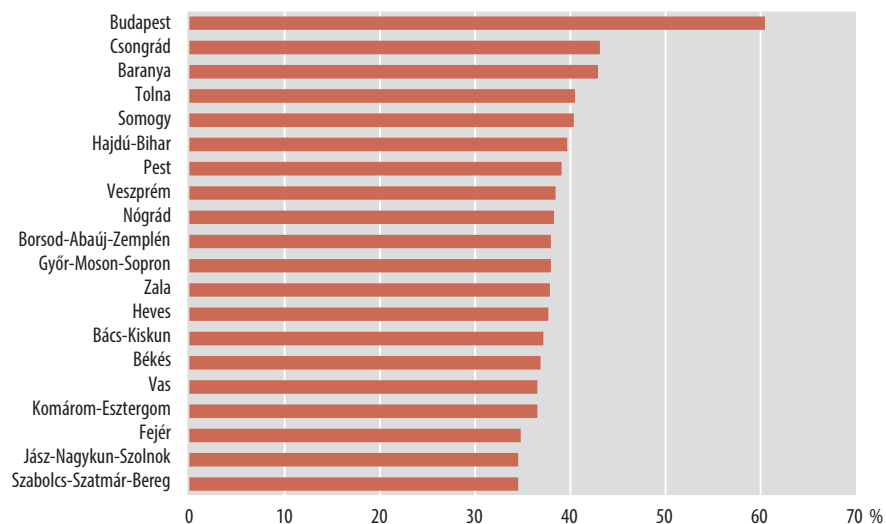
2014-ben a 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások, a költségvetési intézmények és a megfigyelt nonprofit szervezetek székhely szerinti adatai alapján 2,8 millióan álltak alkalmazásban, több mint egyharmaduk a fővárosban. Itt a szellemi munkát végzők hányada hattized, míg a megyékben 50% alatti.

A teljes munkaidőben alkalmazottak nettó keresete átlagosan 156 ezer forintot tett ki. Ezt az összeget csak két térségben múlták felül, Budapesten 44 ezer, Győr-Moson-Sopron megyében 6 ezer forinttal. A főváros országos átlaghoz mért előnyét az alkalmazottak gazdasági ágankénti összetétele, valamint a szellemi dolgozók arányának túlsúlya is magyarázza. A rangsor utolsó öt helyét a keleti országrész megyéi foglalták el, az átlagkereset Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében volt a legalacsonyabb.

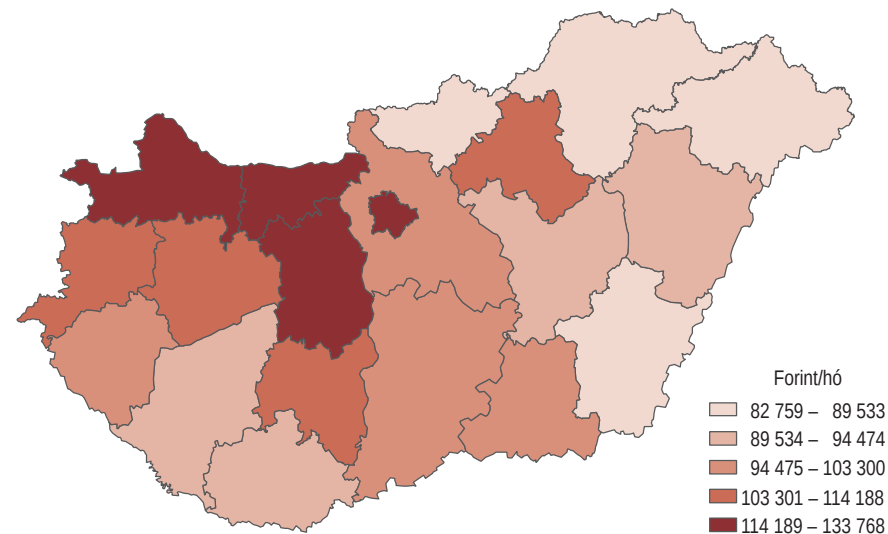
Az alkalmazásban állók több mint ötödét foglalkoztató feldolgozóiparban a fővárosiak 208 ezer forintos nettó keresete 43 ezerrel meghaladta az országos átlagot. Átlagot meghaladó kereset még három dunántúli és egy keleti megyében volt jellemző. A rangsor végén Tolna és Zala, előttük öt keleti megye állt.

A versenyszféra kereseti átlaga országosan ötödével haladta meg a költségvetési szervezetekét. A legnagyobb, egyharmados különbség Borsod-Abaúj-Zemplén megyében volt, Zala és Csongrád megyében viszont a költségvetési szervezeteknél fizettek átlagosan többet.

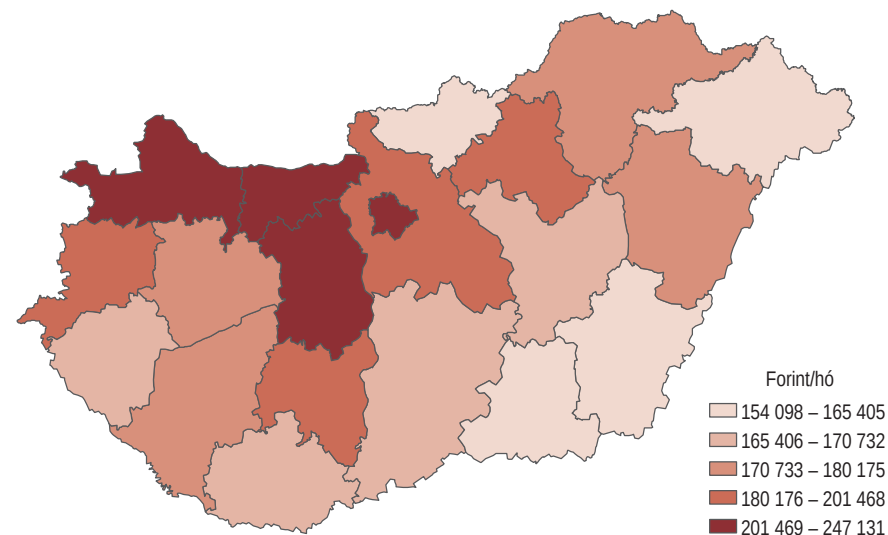
2.13. Az alkalmazásban állók közül a szellemi foglalkozásúak aránya, 2014

2.14. Az alkalmazásban álló fizikai foglalkozásúak havi nettó átlagkeresete, 2014

2.15. Az alkalmazásban álló szellemi foglalkozásúak havi nettó átlagkeresete, 2014

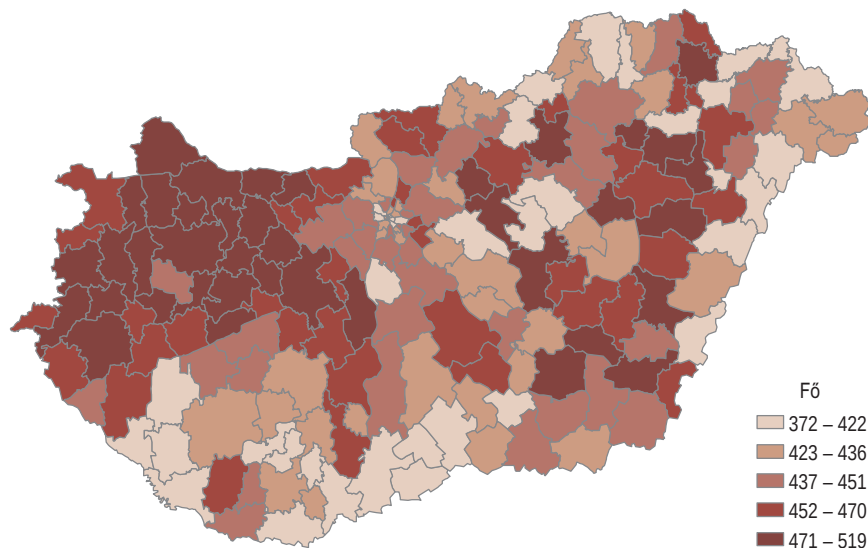
II.1.3. Jövedelmi viszonyok

Az egy adózóra jutó személyijövedelemadó-alap összege 2014-ben 2 millió 61 ezer forint volt Magyarországon. Az adóköteles jövedelmek nagysága a fővárosban és a körülötte lévő járásokban a legnagyobb, ezen kívül kiemelkedő még a Dunántúlon a Győr–Székesfehérvár–Budapest háromszögben, valamint a nagyvárosokban. A Budapesten adózók az országos átlagnál 34, a többi településénél 45%-kal magasabb adóalappal rendelkeztek.

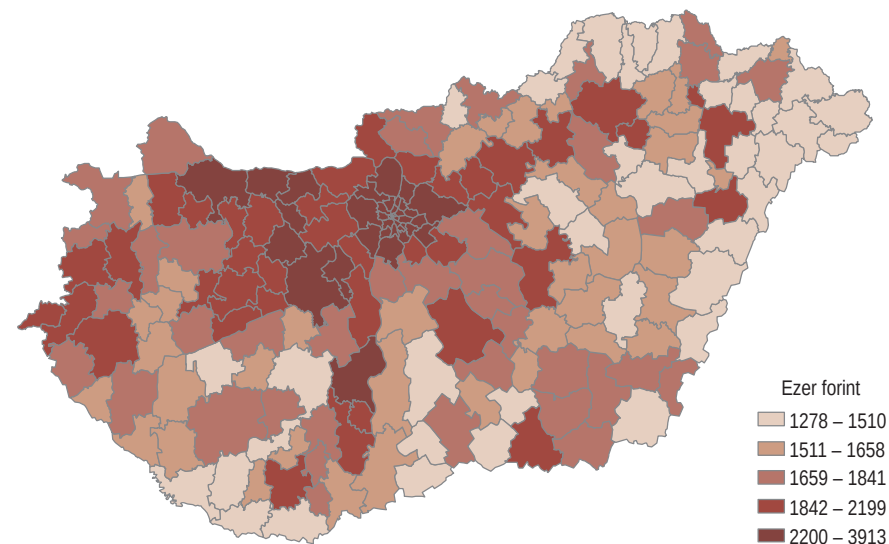
A legalacsonyabb adóköteles jövedelemmel rendelkező térségek a legsűrűbben az ország alföldi, északi, illetve a Dél-Dunántúl országhatárhoz közeli részén találhatók. A térségek közötti egyenlőtlenségeket mutatja, hogy a 197 járás alig több mint negyedében haladja meg az éves adóalap összege az országos átlagot. A járások ötödében ennek összege nem éri el az országos átlag háromnegyedét sem.

Az adófizetők népességhez viszonyított aránya a Dunántúl Balatontól északra fekvő területein, illetve az Alföld egyes járásaiban a legmagasabb. A közép- és a nyugat-dunántúli járások homogének e mutató tekintetében, míg az Alföldön már nagyobbak a térségi egyenlőtlenségek.

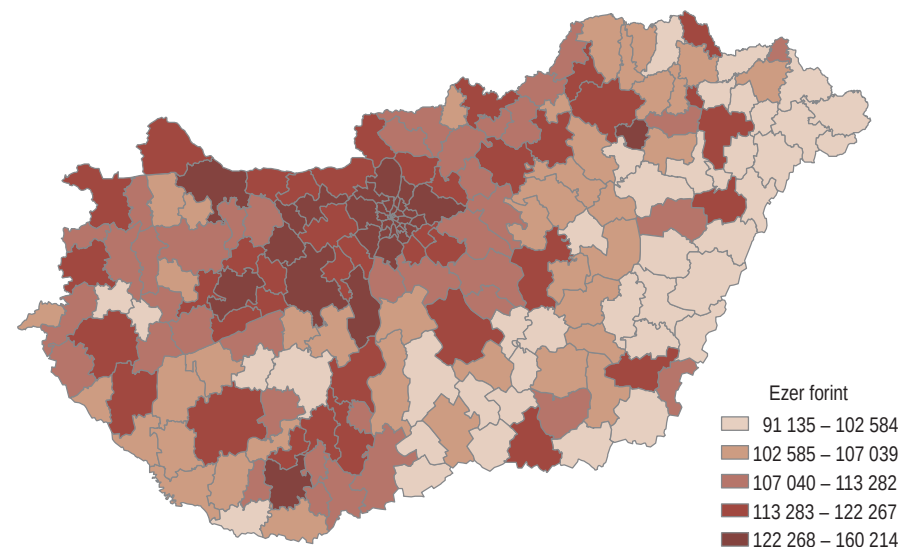
2.16. Az adófizetők ezer lakosra jutó száma, 2014

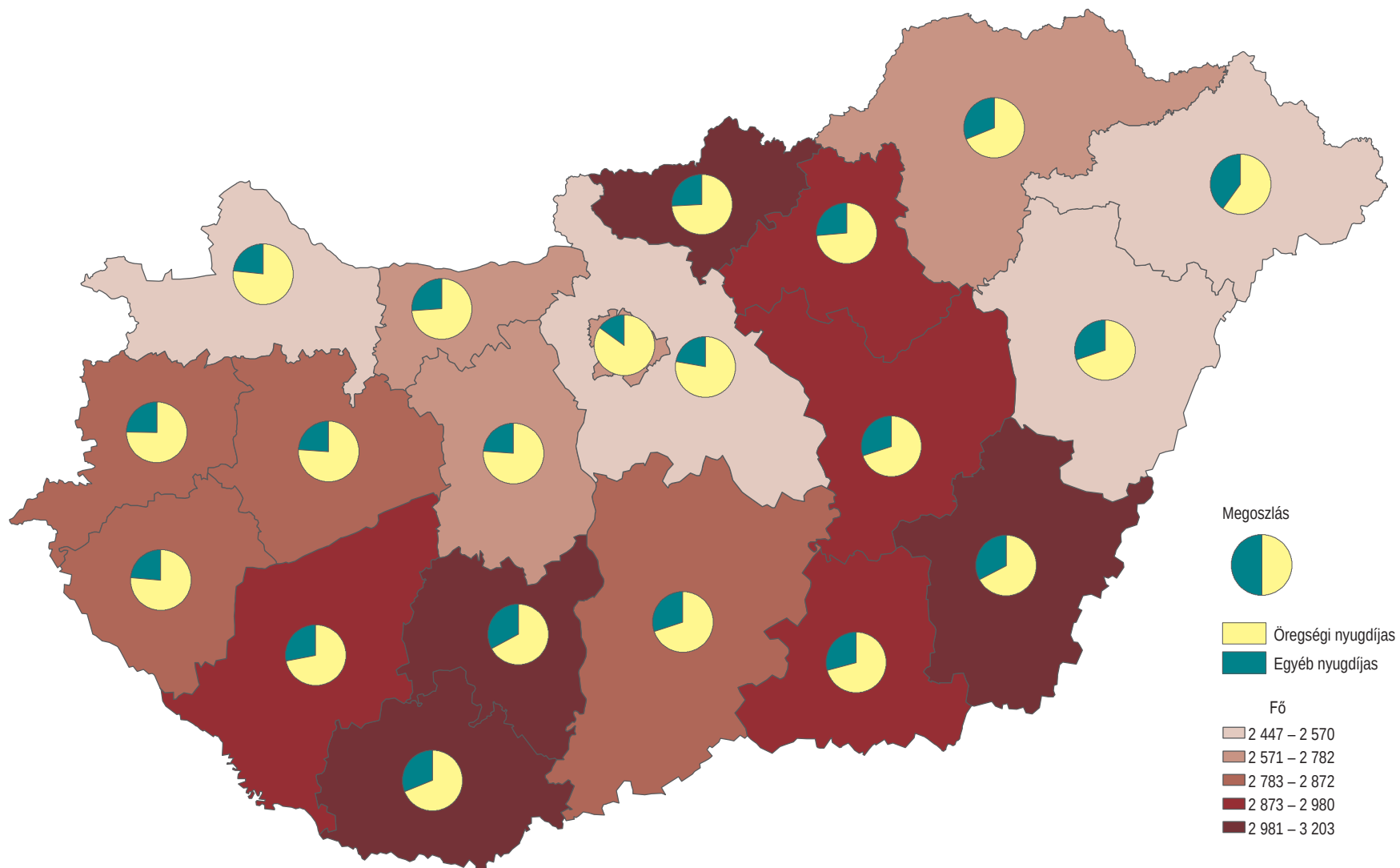
2.17. Egy adófizetőre jutó személyijövedelemadó-alapot képező jövedelem, 2014

2.18. Az öregségi nyugdíj egy ellátottra jutó havi összege, 2015. január

2.19. A nyugdíjasok tízezer lakosra jutó száma és a nyugdíjasok megoszlása, 2015. január

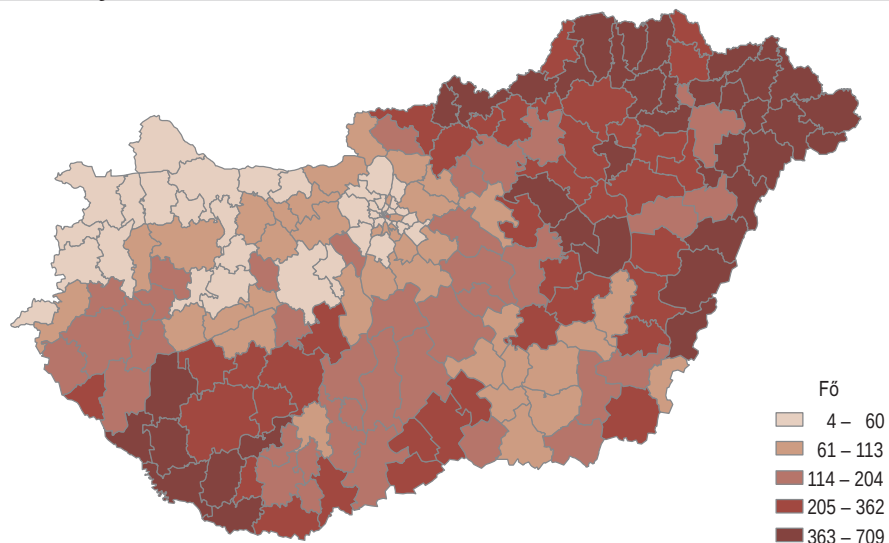
Területi különbségek Magyarországon

A társadalmi transzferjövedelmek legnagyobb hányadát a nyugdíjak, azon belül is az öregségi nyugdíjak teszik ki. A nyugdíjban és egyéb járadékban részesülők havonta átlagosan 106 ezer forintot kaptak 2014-ben.

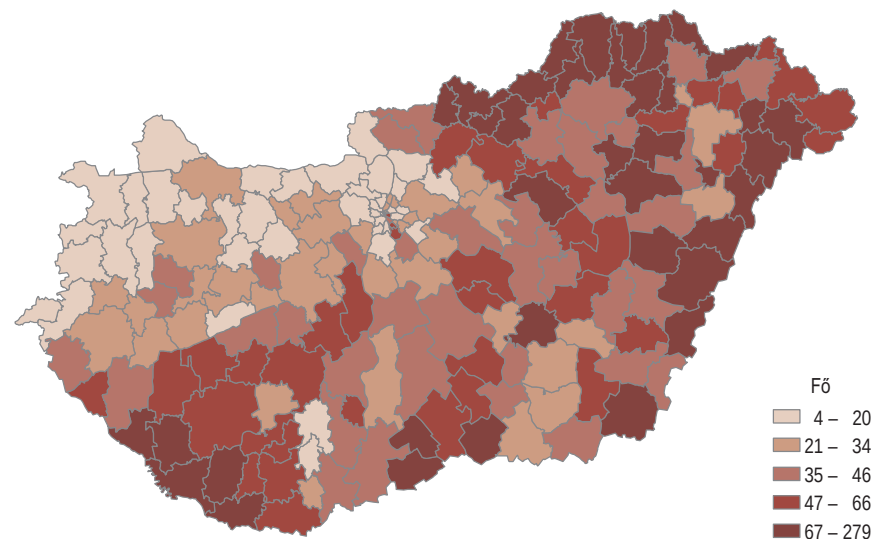
A nyugdíjban és egyéb járadékban részesülők népességhez viszonyított aránya az ország egyes dél-dunántúli és keleti térségeiben magasabb volt az országos átlagnál (2767 fő tízezer lakosra). A nyugdíjban és egyéb járadékban részesülők körében az öregségi nyugdíjasok aránya Budapesten, Pest és Győr-Moson-Sopron megyében volt a legmagasabb, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Tolna és Békés megyében a legalacsonyabb.

A foglalkoztatást helyettesítő támogatások célja, hogy a munkaerőpiacról kiszoruló népesség számára biztosítson jövedelmet. Az e támogatásokban részesülők népességhez viszonyított aránya elsősorban a gazdaságilag fejletlenebb térségekben, az ország északi és északkeleti részén, valamint a Dél-Dunántúl egyes térségeiben volt a legmagasabb. A nagyobb munkajövedelmet biztosító közép-dunántúli és közép-magyarországi térségekben, ahol a munkaerő-piaci részvétel is kedvezőbb, viszont kevésbé jellemzőek a foglalkoztatást helyettesítő támogatások.

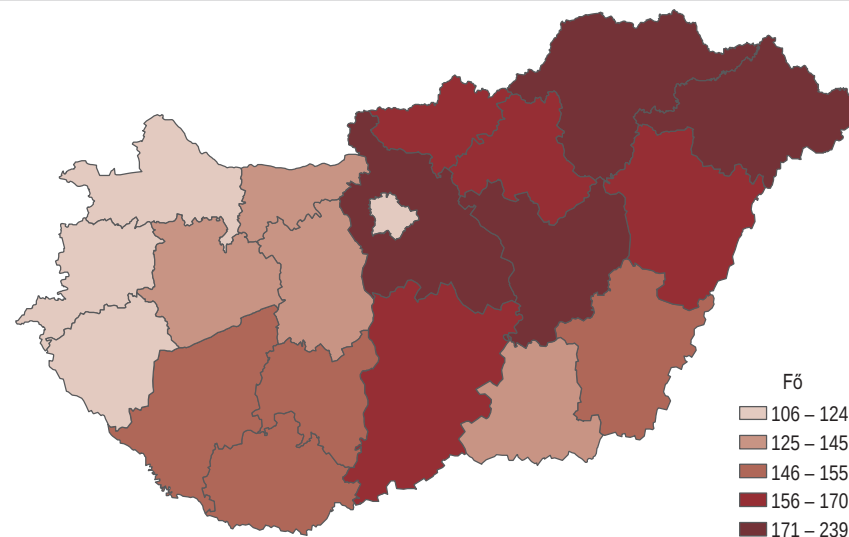
2.20. A foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek tízezer lakosra jutó száma, 2014

2.21. A rendszeres szociális segélyben részesítettek tízezer lakosra jutó száma, 2014

2.22. A gyermekgondozási segélyt igénybe vevők tízezer lakosra jutó száma, 2014

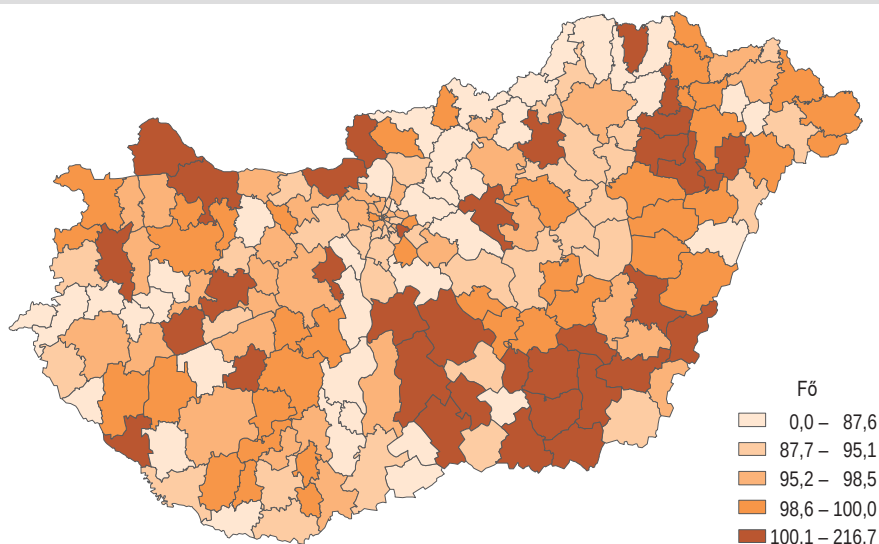

II.1.4. Társadalmi szolgáltatások

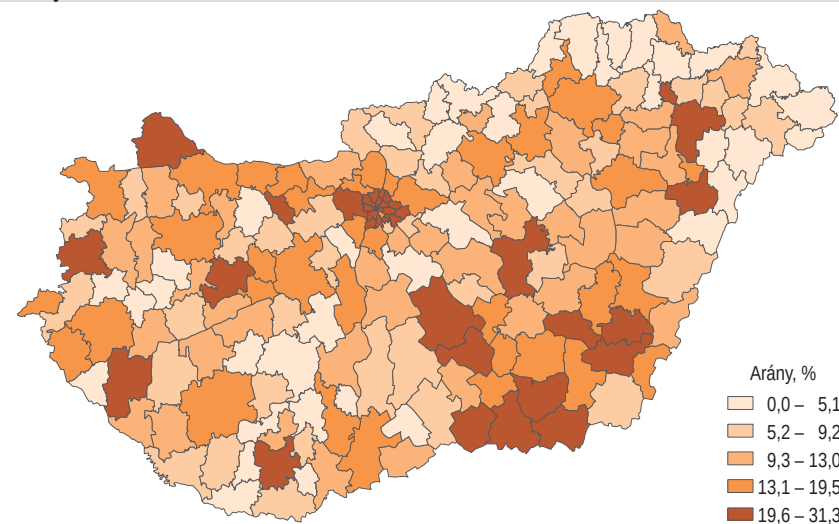
A kisgyermek napközbeni ellátását alapvetően a bölcsődék és a családi napközik biztosítják. A bölcsődei ellátást kötelezően biztosítani kell a 10 ezer főnél népesebb településeken. Míg a bölcsődei férőhelyek közel egyharmada a fővárosba koncentrálódik, addig a családi napközik inkább kisebb településeken, illetve bölcsődehiányos térségekben működnek. A települések 18%-ában volt bölcsőde vagy családi napközi 2014-ben. A két ellátás valamelyikét igénybe vevő kisgyermek aránya Budapesten, a megyeszékhelyeken és a nagyobb városok térségében magas. A 0–2 éves gyermekek egynegyede olyan településen élt, ahol nem volt bölcsőde, sem családi napközi. A bölcsődei ellátáshoz helyben hozzáférés azokban a térségekben körülményes vagy egyáltalán nem lehetséges, amelyek településszerkezetük (előregedett apró- és törpefalvas, többnyire országhatár menti terület) miatt nem rendelkeznek ilyen intézménnyel, illetve ahol viszonylag magas a bölcsődéskoriúak száma, de a kedvezőtlen munkaerő-piaci helyzet miatt a gyermekek gondozása a családban történik. A bölcsődei ellátást helyben maradéktalanul elérik a budapesti agglomerációban élők, és kedvező a hozzáférés az alföldi nagy lélekszámú településeken, valamint azok környékén.

2010-hez képest jelentősen bővült a férőhelyek száma, a megyék többségében megszűnt a zsúfoltság. Dél-Alföldön és Győr-Moson-Sopron megyében 2014-ben azonban még mindig 100% feletti volt a férőhelyek kihasználtsága.

2.23. Száz bölcsődei férőhelyre jutó beírt gyermekek száma, 2014

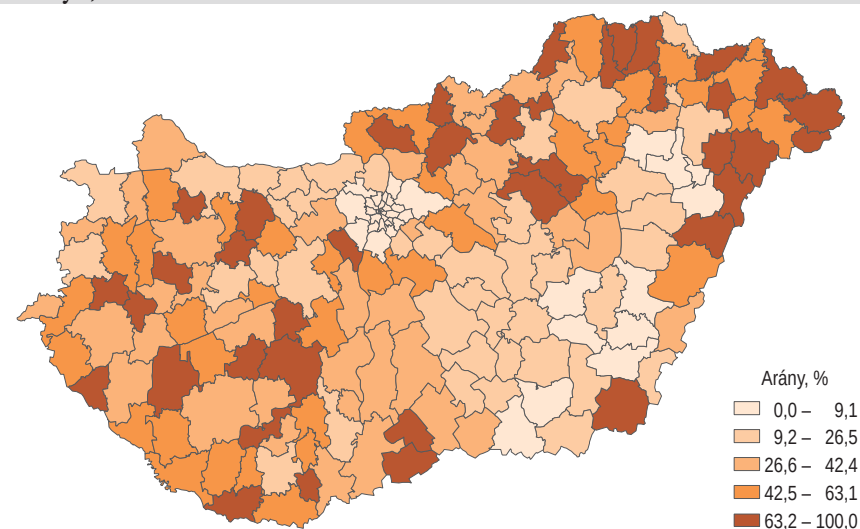

2.24. A bölcsődét és a családi napközit igénybe vevő kisgyermek aránya, 2014*

* A 0–2 évesek, illetve 0–4 évesek körében.

2.25. A bölcsődei ellátást helyben igénybe venni nem tudó 0–2 évesek aránya, 2014

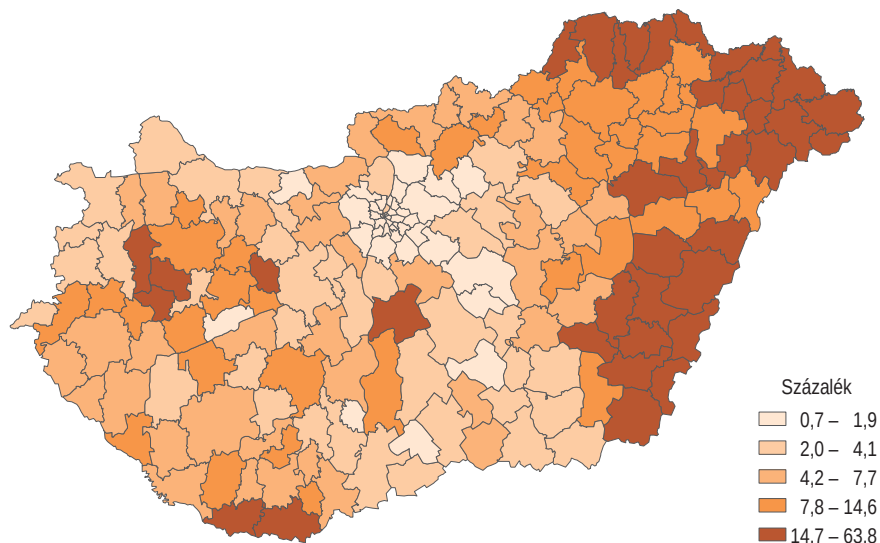
Területi különbségek Magyarországon

A szociális alapszolgáltatások közül szociális étkeztetést és házi segítségnyújtást összesen 305 ezer, főként idős ember vett igénybe 2014-ben. Az ezredfordulóhoz képest étkeztetésben 1,7-szer többen részesültek, a házi segítségnyújtásban ellátottak száma megháromszorozódott. (Rászorultságtól függően a 65 éves és annál idősebbeknek gyakran egyidejűleg biztosítják a napi egyszeri meleg ételt és a házi segítségnyújtást is.)

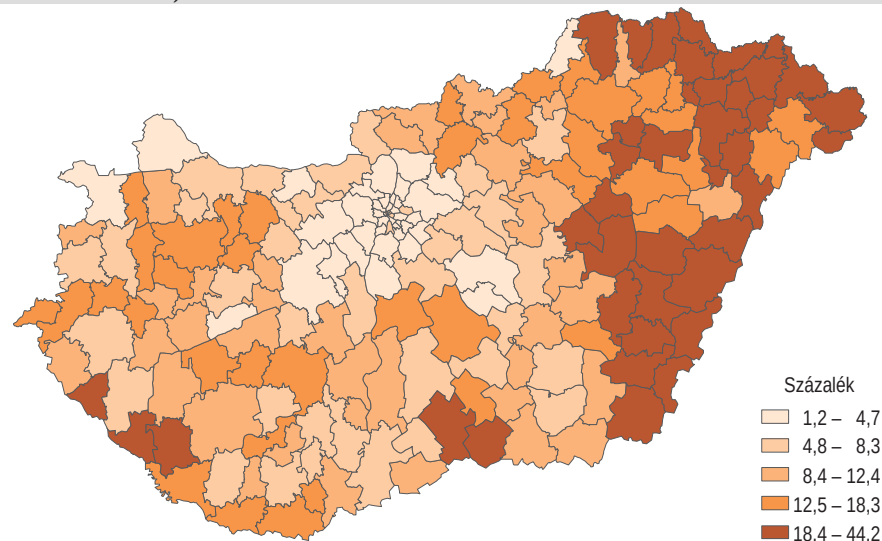
Az ország településeinek negyedében működik időseket ellátó nappali intézmény. Elsősorban a nagy lakónépességű településekből álló alföldi megyékben van kiépítve az intézményhálózat. A 65 évesek és idősebbek aránya Békés megyében a legnagyobb, településeinek több mint háromnegyedében hozzáférhető volt az ellátás. Ezzel szemben a szintén idős korösszetételű, de aprófalvas településszerkezetű Zala megyében csak minden tizedik helységben működött időseket ellátó nappali intézmény.

A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények azok számára nyújtanak ellátást és egészségügyi szolgáltatást, akikről az alapellátás vagy a nappali intézményi forma keretében nem lehet megfelelően gondoskodni. A magyarországi települések 17%-a rendelkezik idősek bentlakásos intézményében férőhellyel, minden negyedik férőhely Közép-Magyarországon található. 2014 végén 54 ezer főről gondoskodtak ilyen formában. A 65 évesek és idősebbek közül Békés megyében vették igénybe legnagyobb arányban ezt az ellátási formát. A férőhelyek idős népességhez viszonyított száma is ebben a megyében volt a legnagyobb.

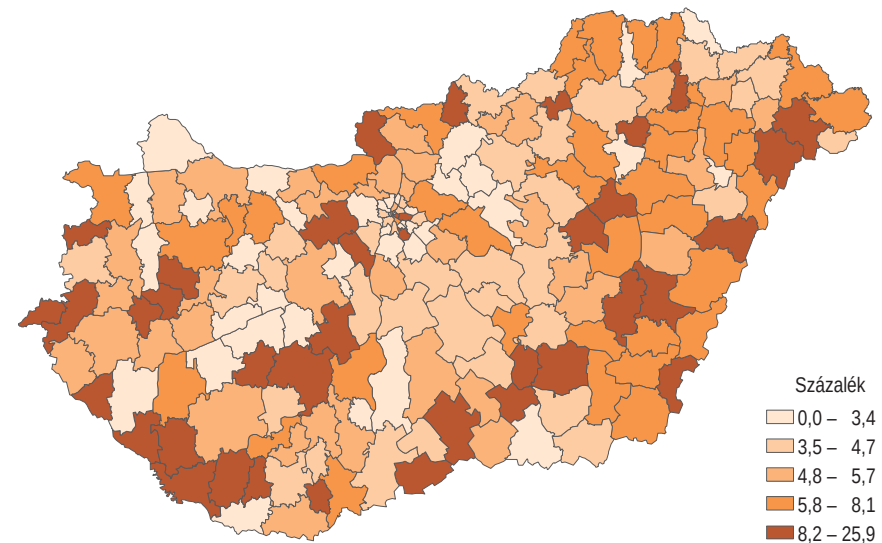
2.26. Házi segítségnyújtásban részesülők a 65 éves és idősebb népesség százalékában, 2014

2.27. Szociális étkeztetésben részesülők a 65 éves és idősebb népesség százalékában, 2014

2.28. Idősek bentlakásos intézményében ellátottak a 65 éves és idősebb népesség százalékában, 2014

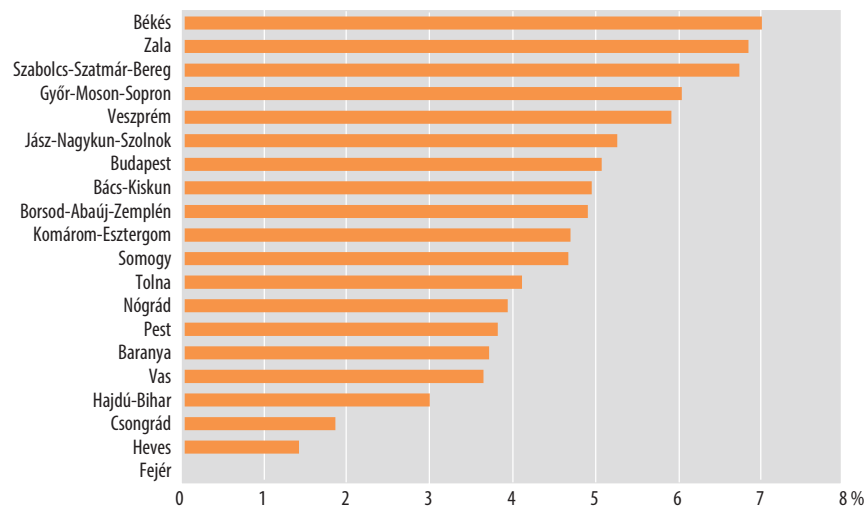
2014-ben hazánkban több mint 40 ezer betöltött, és közel 2 ezer betöltetlen orvosi állás volt. A legtöbb üres állás a fekvő betegek aktív általános kórházi ellátásában található.

Az országban 6343 általában saját praxissal rendelkező háziorvos és házi gyermekorvos tevékenykedett, egy orvosra átlagosan 1550 lakos jutott. Nagyok a területi különbségek, Pest megye jelentős részén és az ország északkeleti szegletében jut a legtöbb lakos egy háziorvosra. A települések közel felében nem érhető el helyben háziorvosi ellátás, ezek jellemzően a sok kis lélekszámú településsel rendelkező megyékben (Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén) találhatók.

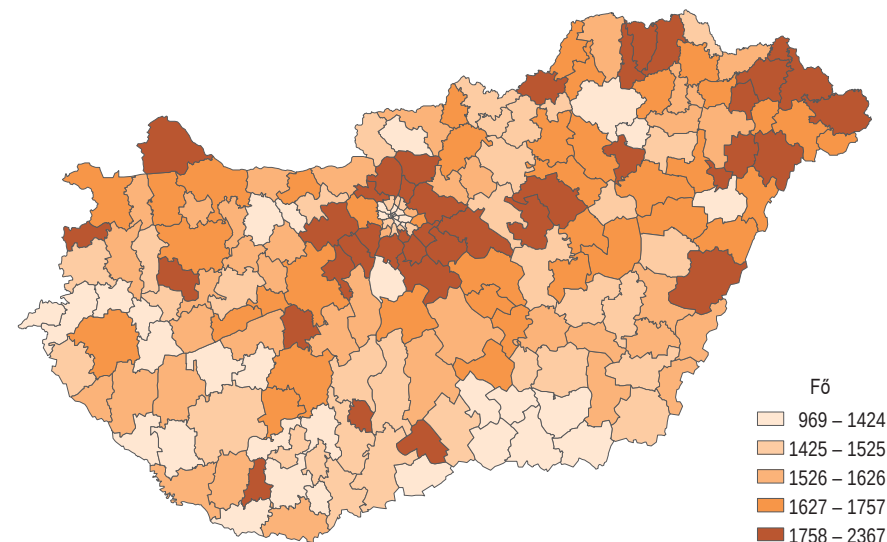
A helyettesítésben ellátott háziorvosi és házi gyermekorvosi praxisok aránya országosan 5%. A legtöbb ilyen település (50) Borsod-Abaúj-Zemplén megyében van, nagy részük a megye északi részén.

A fekvőbeteg-gyógyintézeti ellátás erősen Budapest-centrikus, ami annak is a következménye, hogy a fővárosban működik sok országos hatáskörű intézmény. 2014-ben a tízezer lakosra jutó kórházi ágyak száma itt másfélszerese volt az országos átlagnak (70). A megyék közül Veszprém megyében a legmagasabb a mutató, annak ellenére, hogy ott nincs egyetemi klinika, viszont viszonylag sok településen (9) működik kórház.

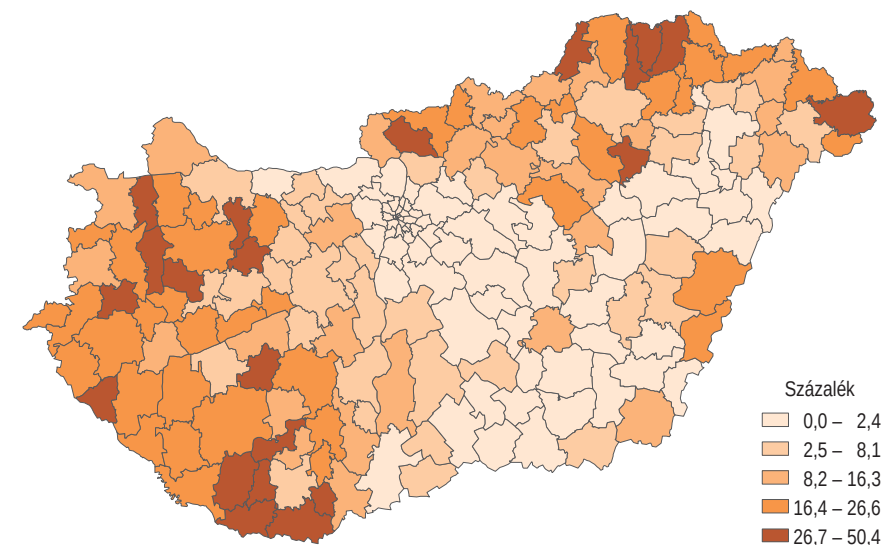
2.29. A betöltetlen orvosi állások aránya, 2014

2.30. Az egy háziorvosra és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma, 2014

2.31. Háziorvosi és házi gyermekorvosi ellátást helyben igénybe venni nem tudók aránya a népesség százalékában, 2014

II.1.5. Oktatás

Magyarországon a 2014/2015-ös tanévben 321 ezer gyermeket írtak be az óvodákba, és 748 ezer általános iskolás vett részt a nappali tagozatos oktatásban. A 2010/2011-es tanévhez mérten létszámuk csökkent. Ehhez az is hozzájárult, hogy ugyanezen időszak alatt a 3–18 évesek száma 4,8%-kal fogyott.

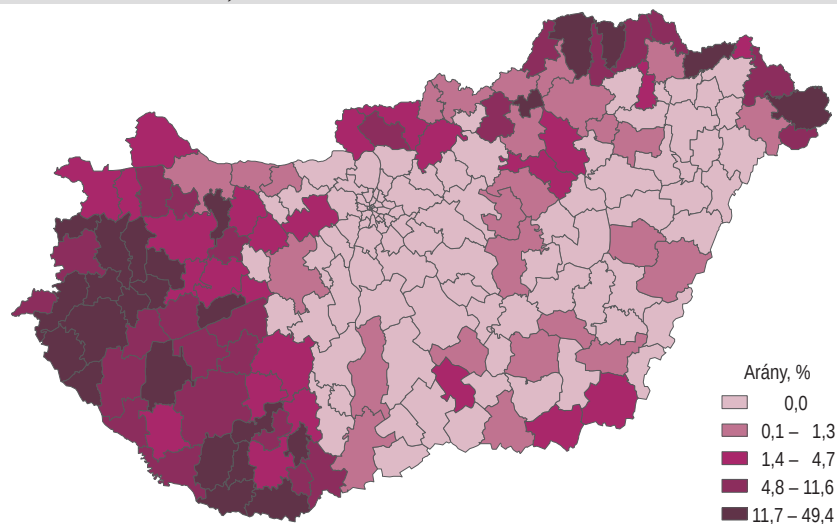
2014-ben az ország településeinek 30%-ában nem volt elérhető helyben az óvodai ellátás, továbbá 40%-uk nem rendelkezett általános iskolával, ám ez a megfelelő korú népességnek mindössze 2,1, illetve 4,6%-át érintette.

A településszerkezeti sajátosságokból adódóan az ellátási problémák leginkább Dél- és Nyugat-Dunántúl, valamint Észak-Magyarország aprófalvas térségeiben jelentkeztek.

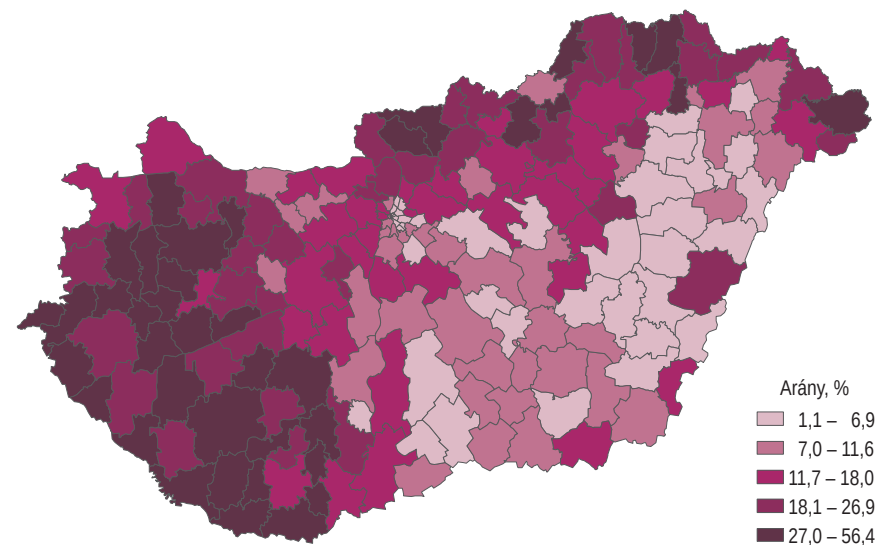
Jelenleg országos szinten a 3–5 évesek kilencetizede jár óvodába. Az óvodai férőhelyek száma, ha lassan is, de évek óta növekszik. A rendelkezésre álló férőhelyek száma meghaladja a beíratott gyermekekét, férőhelyhiány mindössze a települések 6%-át jellemzi.

Míg 2010/2011-hez képest 2014/2015-ben az általános iskolai osztályok száma követte a tanulói létszám csökkenését, addig a feladatellátási helyek és a pedagógusok létszáma emelkedett. Az egy pedagógusra jutó diákok száma eggyel 10-re csökkent, az osztályok átlagos tanulólétszáma 20 főben állandósult.

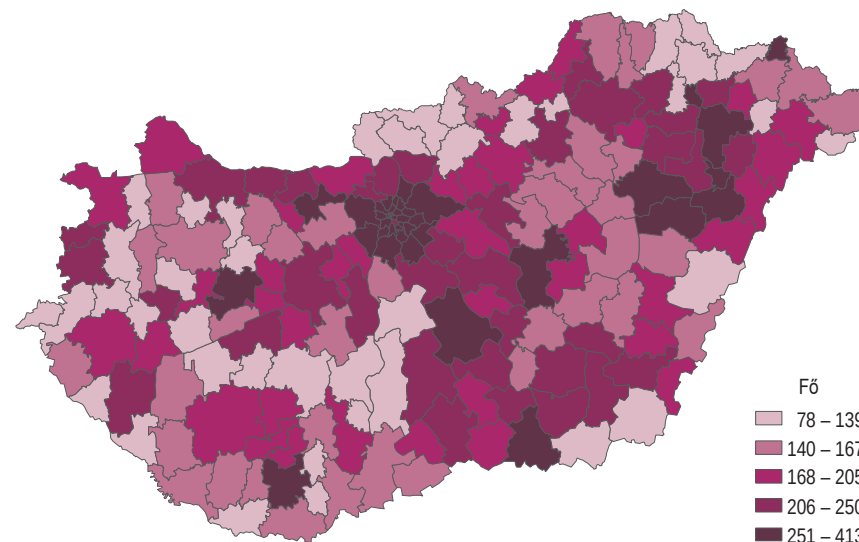
2.32. Az óvodát helyben igénybe venni nem tudó gyermekek aránya a 3–5 évesek körében, 2014

2.33. A más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya, 2014

2.34. Egy általános iskolai feladatellátási helyre jutó tanulók száma a nappali képzésben, 2014

A 2014/2015-ös tanévben a nappali rendszerű középfokú oktatás képzéseire beiratkozott 471 ezer tanuló számára az országban 2661 feladatellátási hely állt rendelkezésre. Utóbbiak száma kismértékben emelkedett a 2010/2011-es tanévhez képest, előbbieké viszont négytödére csökkent.

A középfokú oktatás feladatellátási helyei jellemzően nagyobb lélekszámú településeken, főleg városokban működnek, kevesebb mint 9%-uk található községekben. A legnagyobb területi koncentráció a szakközépiskolákat jellemzi, a megyék több mint felében kizárólag a városokban érhetők el. A gimnáziumok általában minden településtípusban jelen vannak, 2014-ben azonban Tolna, Zala és Vas megyében csak városokban működtek. A szakiskolák és speciális szakiskolák területi eloszlása az előbbi intézménytípusokénál egyenletesebb. Országosan feladatellátási helyeik több mint tizede községekben működik. A községi szakiskolák kétharmada Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében található.

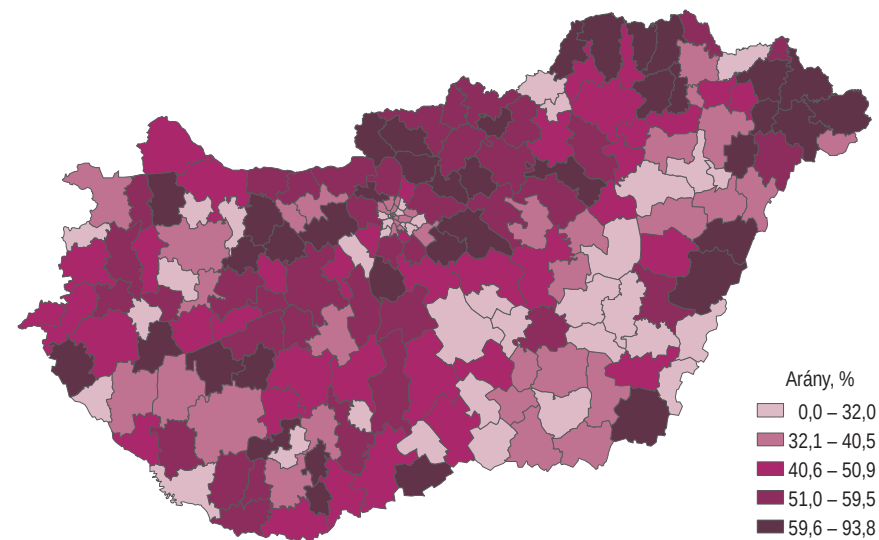
2014-ben a középiskolás gyermekek több mint négytizede, 158 ezer tanuló utazott lakóhelyéről más településen lévő iskolájába. A bejáró tanulók átlagosnál alacsonyabb aránya a fővárosban, Csongrád, Baranya, Hajdú-Bihar, Békés és Bács-Kiskun megyében mérhető.

A kedvezőtlen szociális háttér okozta lemaradásokat a gyermekek többsége nem képes ledolgozni. Számukra az alacsonyabb követelményeket támasztó szakiskolák jelentenek továbbtanulási lehetőséget. A szakiskolai tanulók ötöde számít hátrányos helyzetűnek, míg a gimnáziumokban tanulóknak 4,3%-a.

2.35. Középiskolai feladatellátási helyek és a nappali tagozatos tanulók száma, 2014

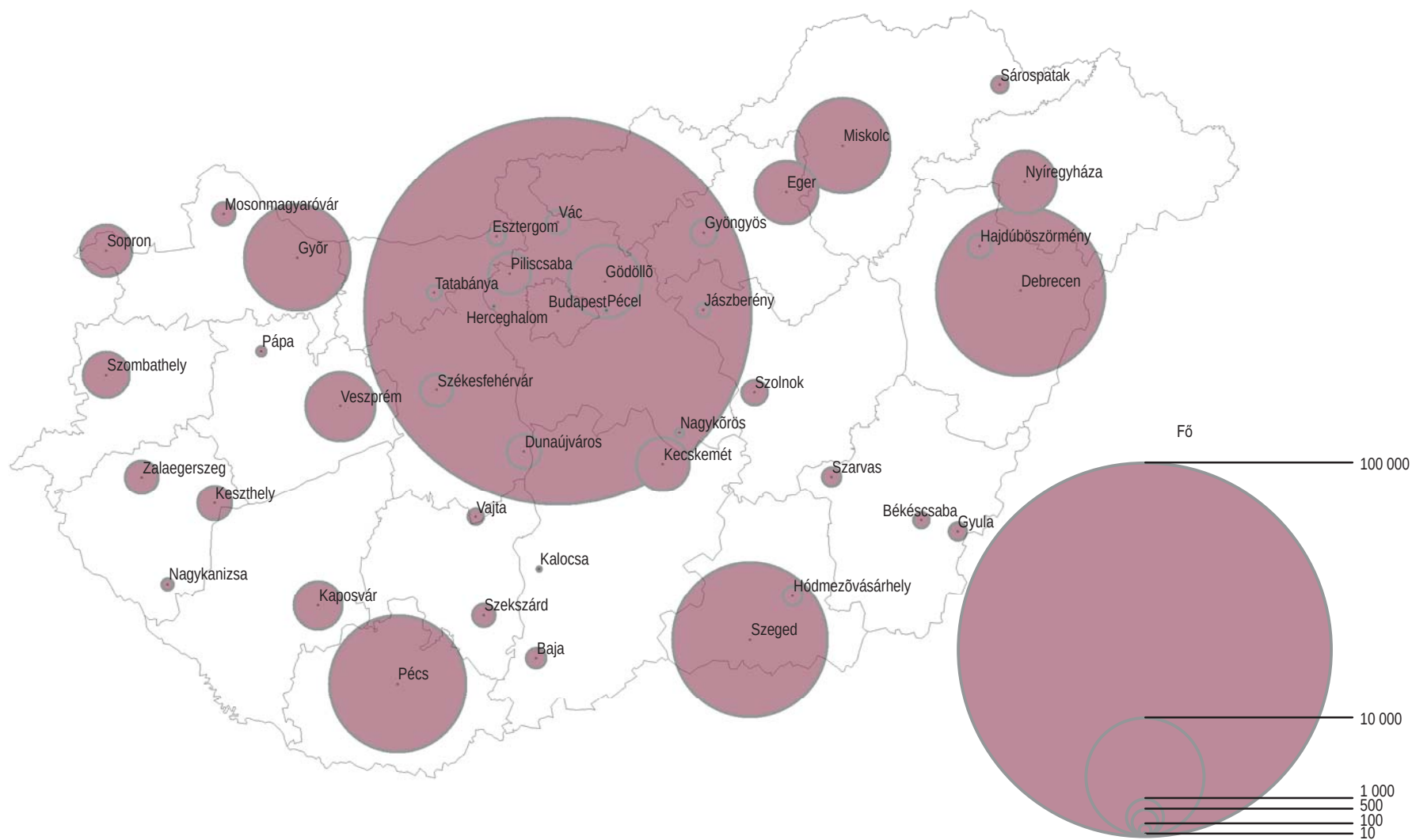
2.36. A más településről bejáró középiskolai tanulók aránya, 2014

2.37. Szakiskolai és speciális szakiskolai feladatellátási helyek és a nappali tagozatos tanulók száma, 2014

2.38. A nappali tagozatos felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő hallgatók száma, 2014*

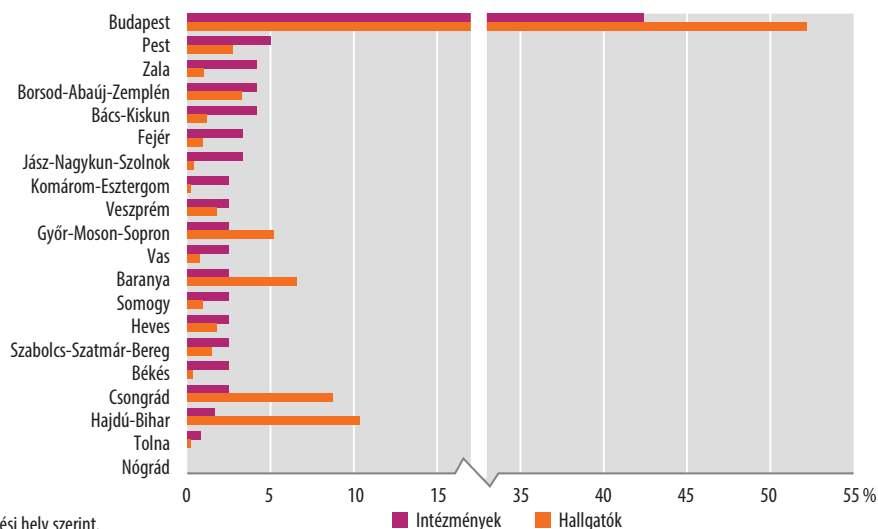
*Képzési hely szerint.

A felsőoktatás nappali és nem nappali képzésein 307 ezer hallgató folytatott tanulmányokat a 2014/2015-ös tanévben. Az országban működő 67 felsőoktatási intézményből 36-nak Budapesten volt a székhelye, és 4 megye nem rendelkezett saját székhelyű intézménnyel. A felsőfokú intézmények 120 képzési helyen fogadták a hallgatókat, ebből 13 helyen külföldön. E szempont szerint is a főváros (45 képzési hely) dominanciája érvényesült, ugyanakkor Nógrád megyében egyetlen intézmény sem működött.

A nappali tagozatos hallgatók számában még inkább megnyilvánult a Budapest-központúság, 2014-ben minden második hallgató itt tanult, míg a hallgatók ötöde a további klasszikus egyetemi városok (Debrecen, Szeged, Pécs) egyikét választotta. A többi vidéki egyetem és főiskola jellemzően több képzési hellyel rendelkezett, viszont a hallgatói létszám jóval kisebb része összpontosult náluk.

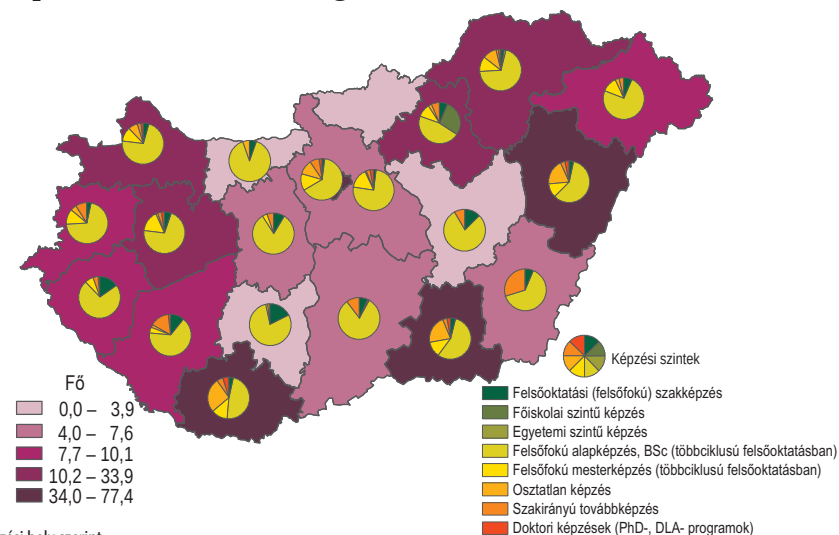
A magyar felsőoktatás 2006-tól a korábbi duális rendszerről áttért a bolognai (többciklusú) képzési rendszerre. A hallgatók többsége az egész országban felsőfokú alap-, mester-, valamint osztatlan képzés valamelyikén folytatta tanulmányait, míg a felsőoktatási (felsőfokú) szakképzés Tolna, Zala, Jász-Nagykun-Szolnok és Somogy megyében volt a legnépszerűbb. A főváros kiemelkedő jelentőségű a doktori képzések indításában is, ugyanis az ország doktorandusz hallgatói létszámának több mint fele (majdnem 4 ezer fő) ide koncentrálódik.

2.39. A felsőoktatási intézmények és a nappali tagozatos hallgatóik területi megoszlása, 2014*

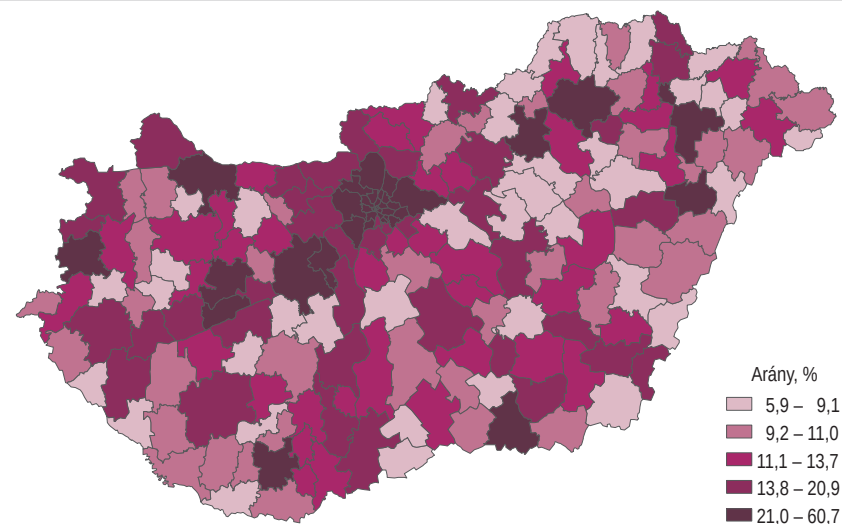
*Képzési hely szerint.

2.40. A felsőoktatásban részt vevő hallgatók ezer lakosra jutó száma és képzési szintek szerinti megoszlása, 2014*

*Képzési hely szerint.

2.41. Az egyetemi, főiskolai oklevéllel rendelkezők aránya, 2011*

*A 25 éves és idősebb népességre vetítve.

II.1.6. Lakás, kommunális ellátás

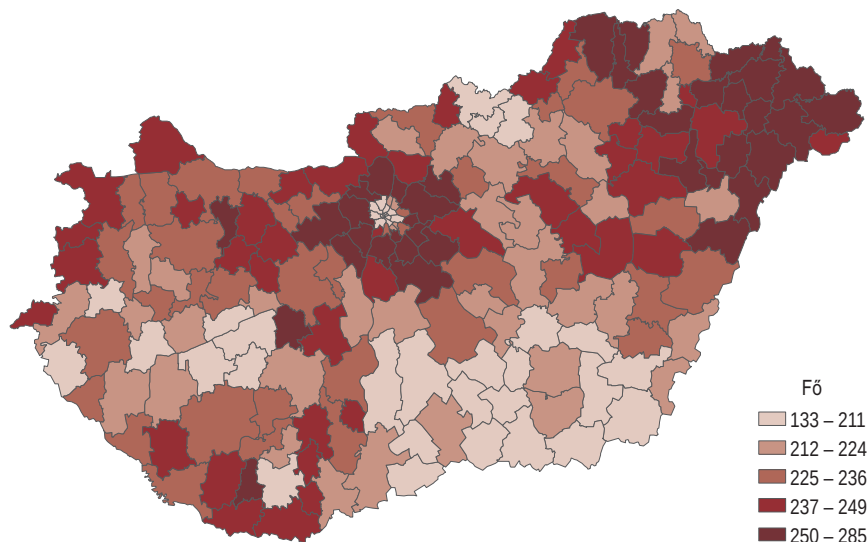
Magyarországon 2015. január 1-jén 4 millió 415 ezer lakás volt. A 2010 és 2014 közötti időszakban épített lakások lakásállományhoz viszonyított átlagon felüli aránya főleg Közép-Magyarország, illetve Nyugat- és Közép-Dunántúl járásaira, valamint az ország nagyobb városait magában foglaló járásokra és a Balaton környékére volt jellemző. A lakások 48%-át Budapesten és Pest megyében adták át, további 9%-át Győr-Moson-Sopron megyében.

2010 és 2014 között tízezer lakosra átlagosan 12 új építésű lakás jutott. Győr-Moson-Sopron megyében közel kétszerese volt a mutató az országos átlagnak, de meghaladta azt Budapesten, Pest, Csongrád és – a Balaton menti építkezések révén – Somogy megyében is.

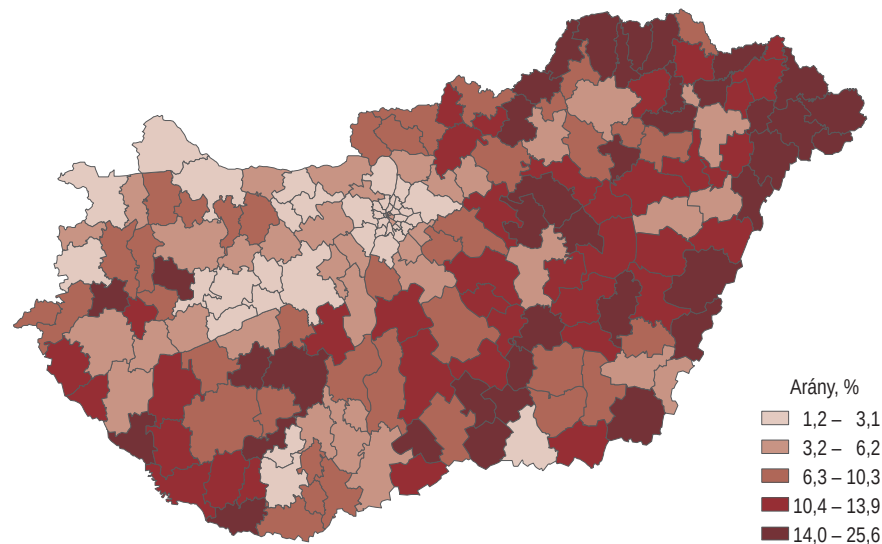
A laksűrűség a népességfogyás és a lakásállomány gyarapodása következtében csökkent, országosan 2014-ben száz lakásra 223 lakó jutott. A laksűrűség a fiatalabb korösszetételű és magasabb termékenységgű térségekben, a főváros körüli, valamint az északkeleti járásokban magasabb az átlagosnál, ami a nagyobb családmérettel áll összefüggésben.

A lakáspiac fellendülése a használt lakások növekvő forgalmának köszönhető. Átlagos eladási árak a fővárosban és tágabb környezetében, valamint a nagyvárosok járásában kiugróan magas.

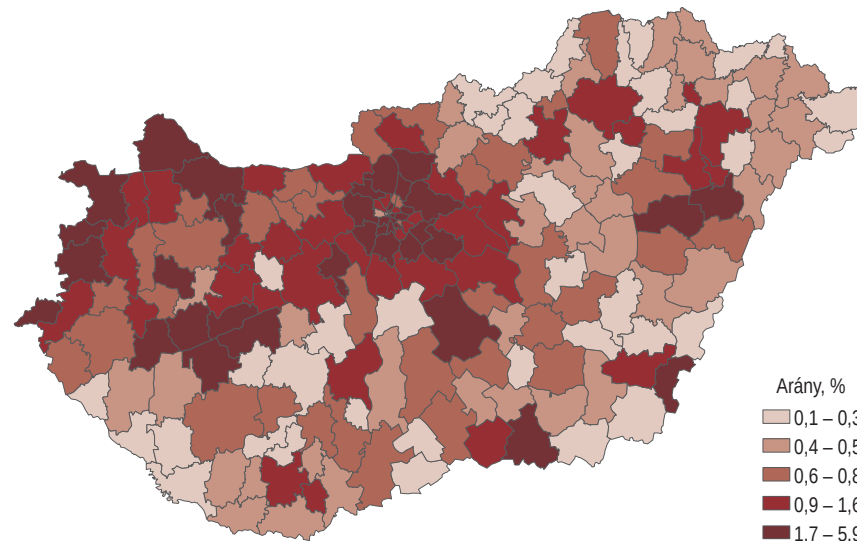
2.42. A száz lakásra jutó lakosok száma, 2014

2.43. A komfort nélküli, szükség- és egyéb lakások aránya, 2011

2.44. A 2010–2014 között épült lakások aránya a 2014. év végi lakásállományból

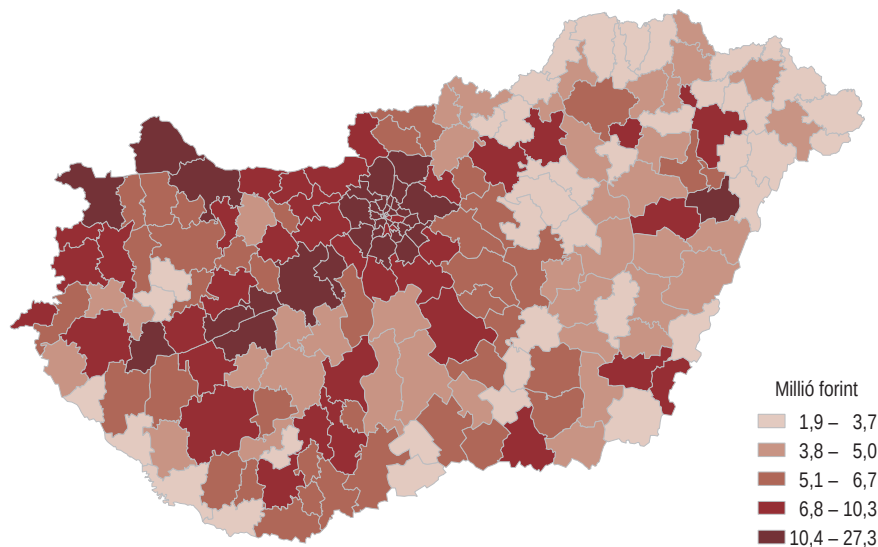
2014-re a lakások 95%-ába volt bekötve közüzemi vezetékes víz, ennek aránya a külterületi ingatlanok magas száma miatt 2 Csongrád megyei járásban volt a legalacsonyabb (70% alatti).

A közcsonatna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya országosan 77%. A települések ellátása Közép-Magyarországon és Közép-Dunántúlon a legkedvezőbb, továbbá az alföldi és az észak-magyarországi járásokban. Dél-Dunántúlon azonban mindössze a települések 39%-án épült ki a rendszer.

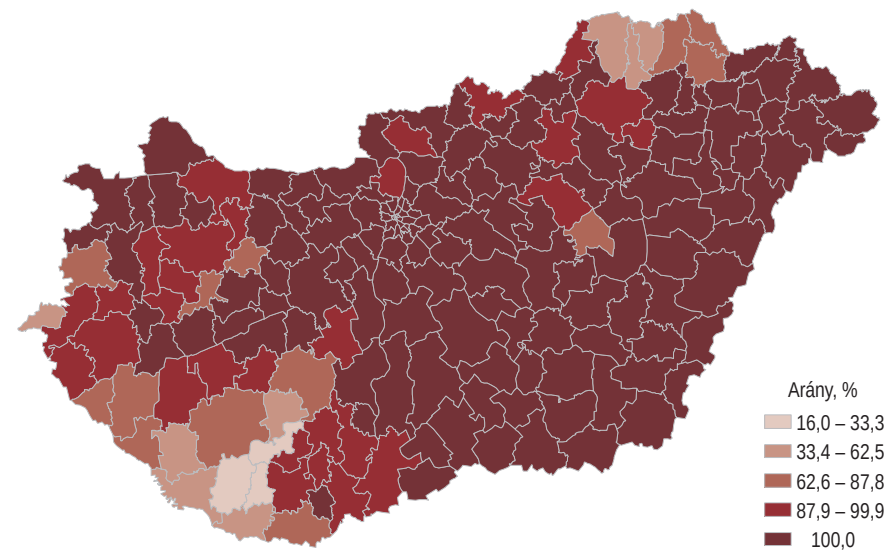
2014-re a települések 91%-án kiépült a vezetékesgáz-ellátás. A közép-magyarországi és az alföldi térségben kettő kivétellel mindegyik járás településein elérhető volt a vezetékes gáz. Ezzel szemben a Dunántúl déli részének egyes járásaiban a települések legfeljebb fele rendelkezett vezetékes gázzal. 2014-ben a lakások 73%-a tartozott a háztartási vezetékesgáz-fogyasztók közé, ez az arány valamelyest kisebb a négy évvel korábbinál.

A közműfejlesztésekkel is összefüggésben jelentősen javult a lakások komfortossága. A 2011. évi népszámlálás időpontjában a lakások 61%-a minősült összkomfortosnak, 10 százalékponttal több a 10 évvel korábbinál. Alacsonyabb komfortfokozatú lakások jellemzően az észak-magyarországi és a kiterjedt tanyás övezetekkel rendelkező alföldi járásokban találhatók.

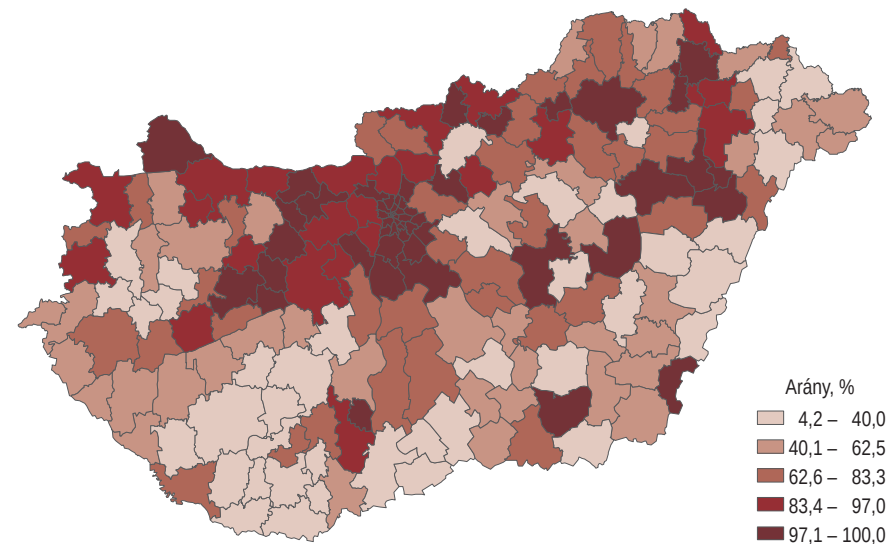
2.45. A használt lakások átlagára, 2014

2.46. A vezetékes gázzal ellátott települések aránya, 2014

2.47. A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózattal rendelkező települések aránya, 2014

II.2. Gazdaság

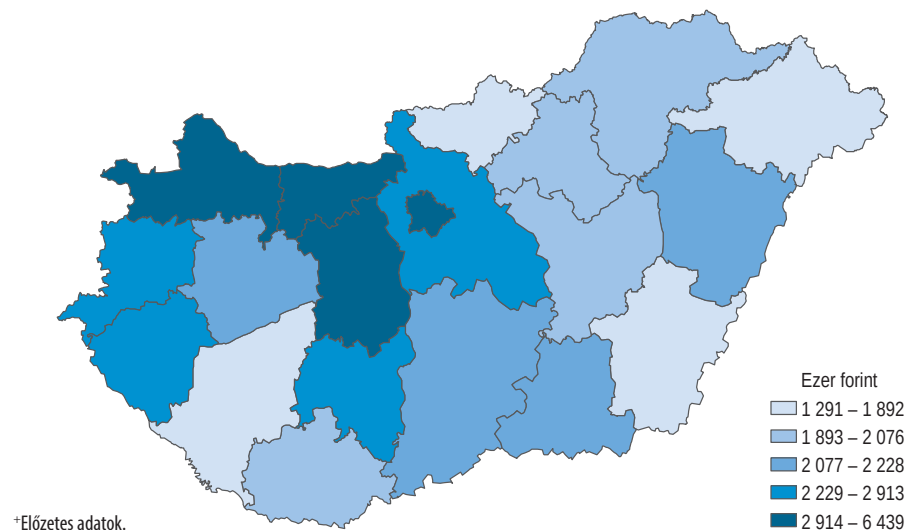
II.2.1. Bruttó hazai termék (GDP), bruttó hozzáadott érték

Magyarország gazdasági teljesítménye 2000 és 2006 között viszonylag egyenletes ütemben, évente átlagosan 4,2%-kal nőtt, 2007-től azonban a bővülés – javarészt az államháztartás kiigazítására alkalmazott, keresletszűkítő intézkedések hatására – veszített a dinamikájából. A 2008 második felétől kiszélesedő pénzügyi és gazdasági világválság hatása 2009-ben teljesedett ki, amikor a GDP 6,6%-kal csökkent az egy évvel korábbihoz képest. Ezt követően a gazdaság újra növekedési pályára állt, majd 2012-ben az ország gazdasági teljesítménye – az európai dekonjunktúrát követve – ismét veszített lendületéből. A mérséklődés 2013 II. negyedévében állt meg, és 2013-ban, az év egészét tekintve 1,9%-kal bővült a gazdaság, 2014-ben pedig 3,7%-kal.

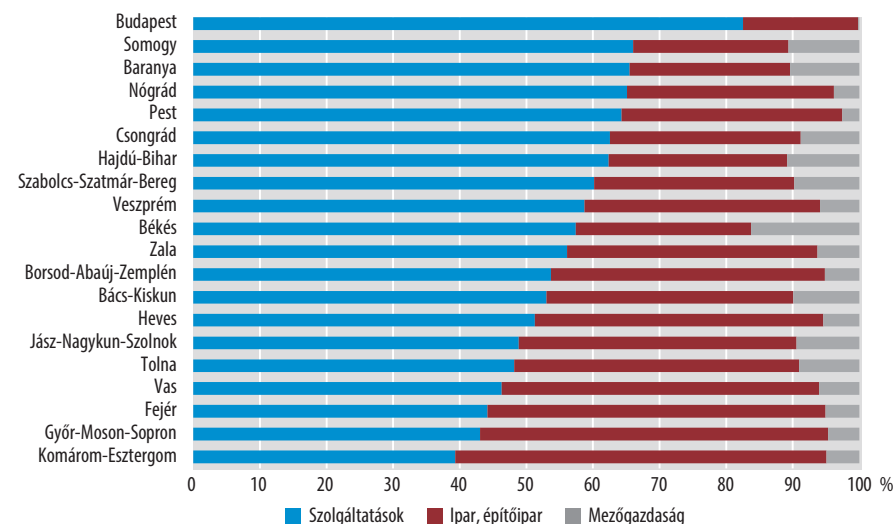
A változások az ország különböző térségeit eltérően érintették. A 2013-ig rendelkezésre álló GDP-adatok alapján Közép-Magyarországnak a rendszerváltástól egyre nyilvánvalóbbá váló gazdasági fölénye a gazdasági válság csúcspontján, 2009-ben volt a legnagyobb. Ezt követően előnye mérséklődött, illetve a többi régió lemaradása csökkent, főleg a fejlettebb Nyugat- és Közép-Dunántúl, valamint (Bács-Kiskun megye dinamizálódó teljesítménye révén) a Dél-Alföldé.

A különbségeket árnyalja, hogy a régiókon belül igen eltérő az egyes megyék gazdasági fejlettsége. Az egy lakosra jutó GDP alapján Budapest gazdasági teljesítménye az országos átlag több mint kétszerese volt 2013-ban. A fejlettségi rangsorban a fővárost Nyugat- és Közép-Dunántúl 2–2 megyéje követi: Győr-Moson-Sopron és Komárom-Esztergom átlag feletti, Fejér és Vas kevéssel az alatti egy főre jutó GDP-vel. A többi megye teljesítménye ugyanakkor jóval alacsonyabb az országos átlagnál. Közülük Pest, Zala és Tolna lemaradása a legkisebb, ugyanakkor a Dunától keletre fekvő megyék közül még a fejlettebbnek számító Csongrád, Bács-Kiskun, Hajdú-Bihar és Heves megye sem éri el az országos átlag háromnegyedét. A fejlettségi rangsor végén álló Nógrád megye egy lakosra jutó GDP-je az országos átlagnak mindössze 43%-a volt. Így a szélsőértékek (Budapest és Nógrád) között ötszörös volt a különbség. Nógrád megye mutatója nemcsak az országos átlaghoz képest, hanem a fejlettségi sorrendben közvetlenül előtte álló Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéhez viszonyítva is csökkent. Hosszabb időtávon a viszonylag fejlett nyugat- és közép-dunántúli megyék teljesítménye mutat nagyobb ingadozásokat, mivel ezek gazdasági szerkezetében az átlagosnál jóval nagyobb a döntően exportra termelő, így a globális gazdasági változásoknak is kitett – elsősorban feldolgozóipari – ágazatok súlya.

2.48. Egy lakosra jutó GDP, 2013⁺

2.49. A bruttó hozzáadott érték megoszlása a nemzetgazdasági ágak főbb csoportjai szerint, 2013⁺

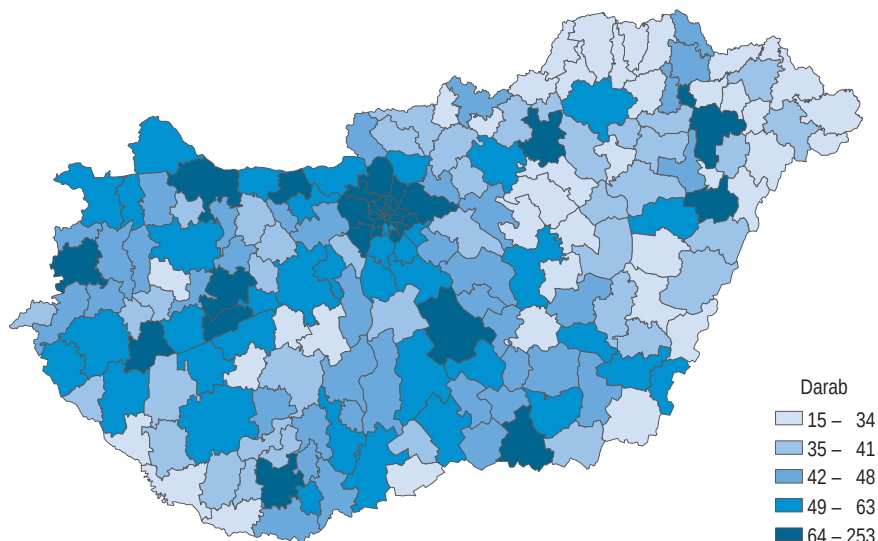

II.2.2. Gazdasági és nonprofit szervezetek

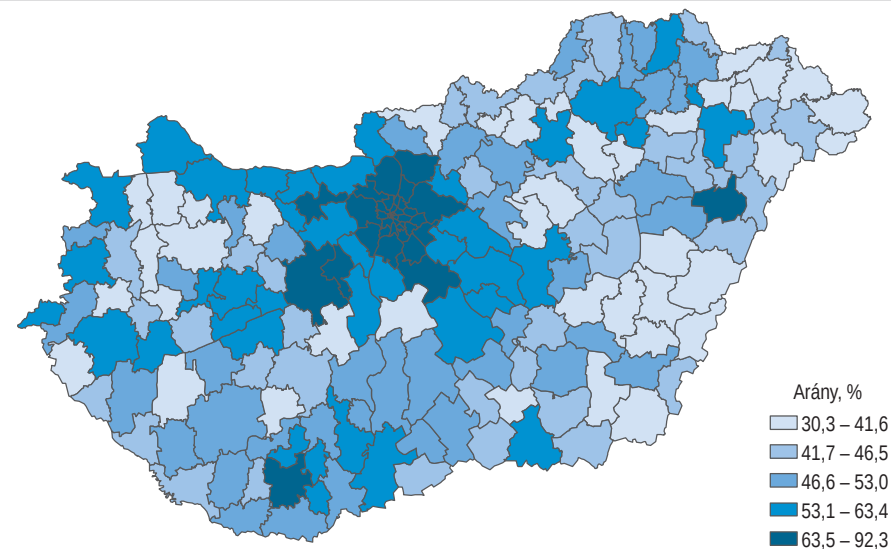
A működő vállalkozások több mint felének a fővárosban és a megyei jogú városokban van a székhelye. A nagyobb létszámú, legalább 250 fős vállalkozások közel kétharmada koncentrálódik ezekben a városokban. A működő vállalkozások ezer lakosra jutó száma – a nagyobb városokat is magában foglaló járások mellett – főleg az ország nyugati és középső területein a legmagasabb, míg az északkeleti országrész határ menti jáásaiban és a Közép-Tiszavidéken a legalacsonyabb.

A külföldi tőke az országon belül egyenlőtlenül oszlik meg, ami egyfelől eredménye, másrészt – a külföldi érdekltségű vállalkozások termelése, exportja, munkahelyteremtő ereje révén – okozója is a gazdasági fejlettség területi különbségeinek. Közép-Magyarországon és a fejlett dunántúli régiókban kedvezőbbek a külföldi tőke megtelepedésének feltételei. 2013 végén a Magyarországon területre bontható működő külfölditőke-állomány meghaladta a 19 milliárd forintot. Ennek 53%-a Budapesten, 16%-a Győr-Moson-Sopron megyében, további 10%-a pedig Pest megyében koncentrálódott, és ezen belül is meghatározó néhány nagyvállalat szerepe. Az egy lakosra jutó külföldi tőke összege Közép-Magyarországon és a fejlettebb dunántúli megyékben, valamint a gazdaságilag kevésbé fejlett megyék közül Jász-Nagykun-Szolnok, Heves és Csongrád megyében a legmagasabb.

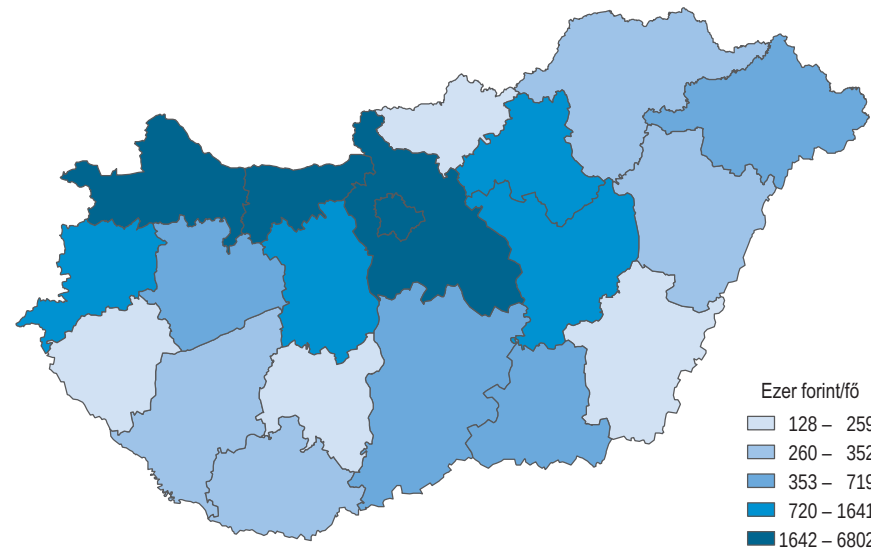
2.50. Ezer lakosra jutó működő vállalkozás, 2013

2.51. A működő vállalkozásokból a társas vállalkozások aránya, 2013

2.52. Egy lakosra jutó külföldi befektetés, 2013

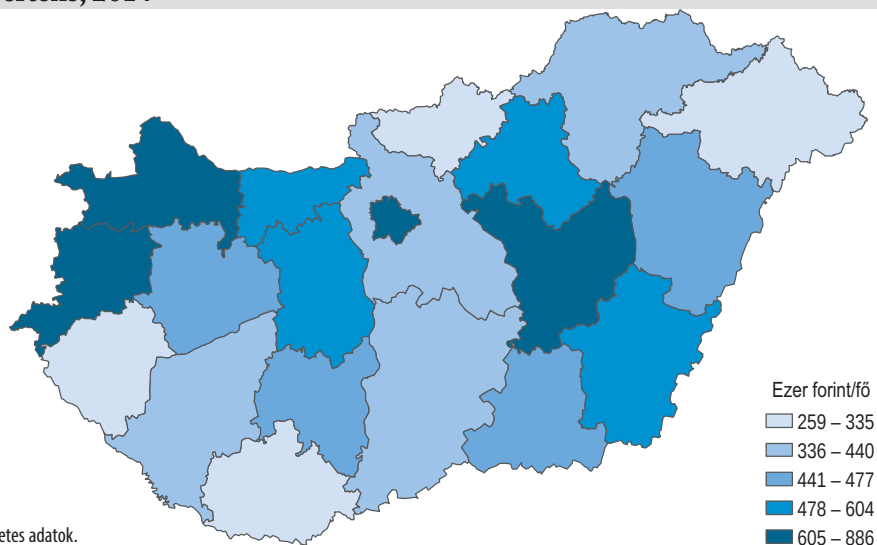
II.2.3. Beruházások

A globális válság utáni kedvezőbb gazdasági kilátások 2013-ban az évek óta csökkenő-stagnáló nemzetgazdasági beruházásoknak is lendületet adtak, amihez az uniós fejlesztési források fokozódó felhasználása és a monetáris politika is hozzájárult. A beruházások volumene 2014-ben szinte minden megyében nőtt.

A növekedés motorját a legtöbb térségben a feldolgozóipar, valamint – a vasút és útfelújítások, -építések révén – a szállítás, raktározás nemzetgazdasági ág beruházásai jelentették. Ehhez – elsősorban a kevésbé fejlett területeken – jelentősen hozzájárultak a víztisztítási, csatornázási projektek, Dél-Dunántúlon és a legtöbb alföldi megyében pedig az agrárberuházások szerepe is számottevő volt.

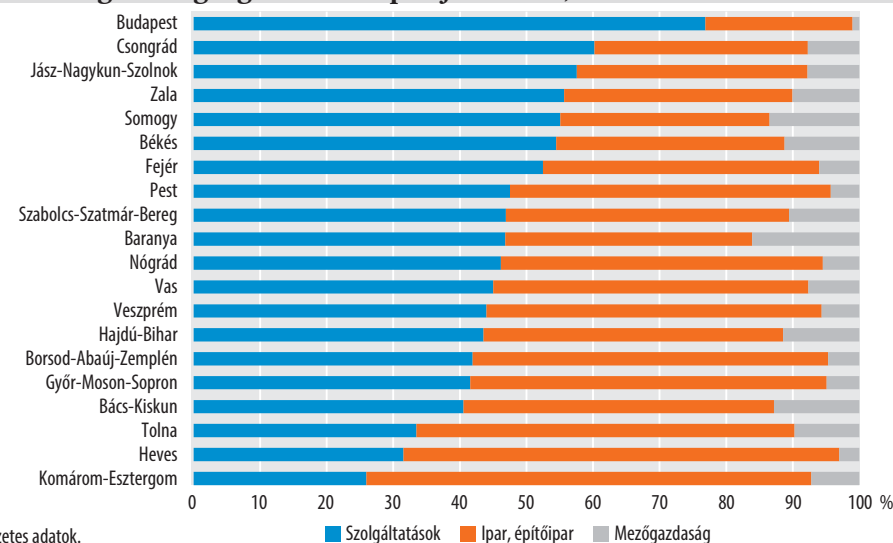
A beruházások egy lakosra jutó értéke 2014-ben is jelentős területi különbségeket jelzett: a legmagasabb fajlagos érték az egy főre jutó GDP alapján is élenjáró öt megyét (Budapest, Fejér, Komárom-Esztergom, Győr-Moson-Sopron, Vas), valamint Jász-Nagykun-Szolnok megyét, míg a legkisebb Nógrád megye mellett Zala, Baranya és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyét jellemezte.

2.53. A gazdasági szervezetek egy lakosra jutó beruházási teljesítmény-értéke, 2014⁺

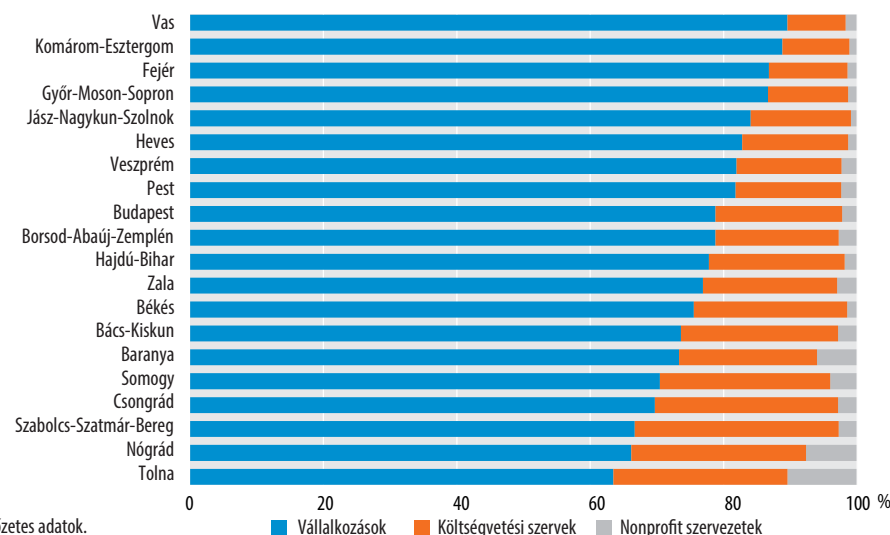
⁺Előzetes adatok.

2.54. A gazdasági szervezetek beruházásainak megoszlása a nemzetgazdasági ágak főbb csoportjai szerint, 2014⁺

⁺Előzetes adatok.

2.55. A gazdasági szervezetek beruházásainak megoszlása gazdálkodási forma szerint, 2014⁺

⁺Előzetes adatok.

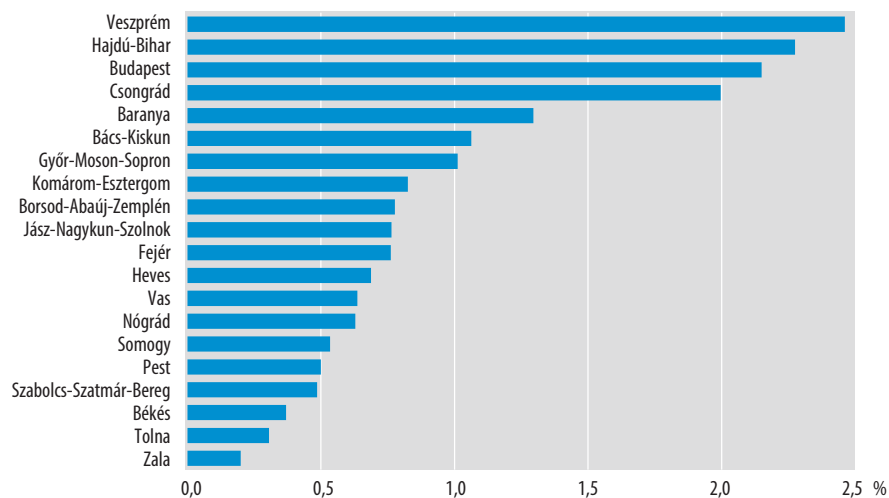
II.2.4. Kutatás-fejlesztés

A kutatás-fejlesztés fontos szerepet tölt be a gazdasági fejlődés elősegítésében és fenntartásában. 2013-ban kutatás-fejlesztésre nemzetgazdasági szinten 441 milliárd forintot fordítottak, a GDP mintegy 1,41%-át. A K+F-ráfordítások összege folyó áron és a GDP-hez viszonyítva is számottevően emelkedett a 2010. évihez képest.

Magyarországon 2014-ben közel 3 ezer kutatóhely működött, összesen 57 ezer fős létszámmal. A kutatás-fejlesztés nagyfokú területi koncentrációját mutatja, hogy 2014-ben Budapest adta a kutatói létszám és a K+F-ráfordítások hattizedét.

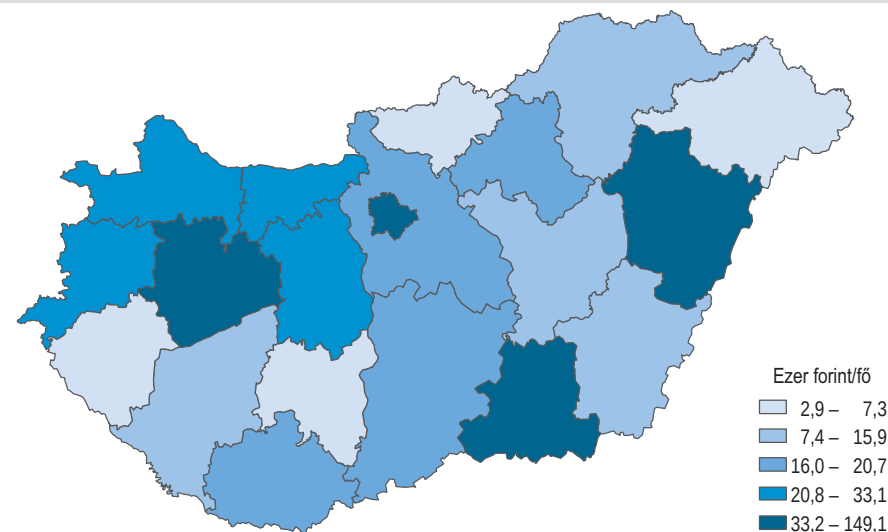
Az egy lakosra jutó K+F-ráfordítás a fővárosban, Hajdú-Bihar, Csongrád és Veszprém megyében volt a legnagyobb. Mindhárom megyében átlag feletti volt a felsőoktatási kutatóhelyek szerepvállalása, emellett Veszprém megyében a vállalkozások, Csongrádban pedig az államháztartási szektorhoz tartozó kutatóintézetek súlya is nagyobb volt az országosnál. Veszprém, Hajdú-Bihar és Csongrád megyében, valamint a fővárosban 2013-ban (előzetes GDP-adatokkal számolva) a GDP 2,0–2,5%-át fordították kutatás-fejlesztésre, míg – Baranya, Bács-Kiskun és Győr-Moson-Sopron kivételével – a többi megyében jellemzően 1% alatti volt ez az arány.

2.56. Kutatás-fejlesztési ráfordítások a GDP százalékában, 2013*

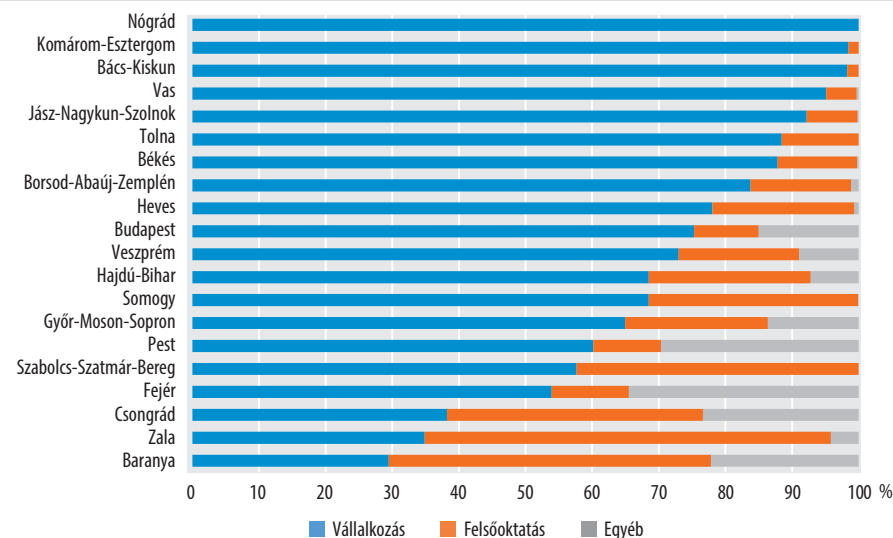

*Előzetes GDP adatokkal számolva.

2.57. A kutatás-fejlesztési ráfordítások egy lakosra jutó értéke, 2014

2.58. A kutatás-fejlesztési ráfordítások megoszlása felhasználási helyek szerint, 2014

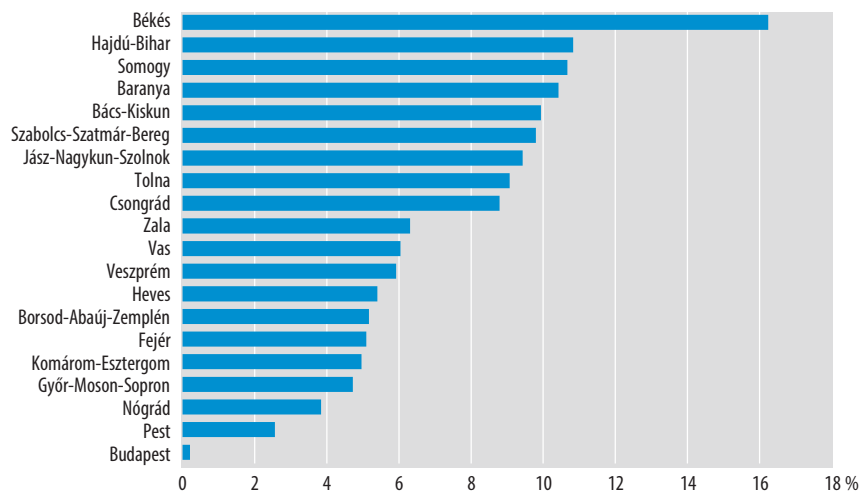
II.2.5. Főbb gazdasági ágazatok

2014-ben a bruttó hozzáadott érték 4,5%-át a mezőgazdaság adta. Súlya az alföldi és a dél-dunántúli megyékben az átlagosnál jóval nagyobb, így az ágazat teljesítményének több mint hattizede e területekről származott.

A gabonafélék több mint hattizedét, a gyümölcstermés háromnegyedét a három régióban takarították be 2014-ben, és azokban tartották az ország sertés- és juhállományának 73, illetve 77%-át, valamint a tyúk- és szarvasmarha-állomány több mint felét.

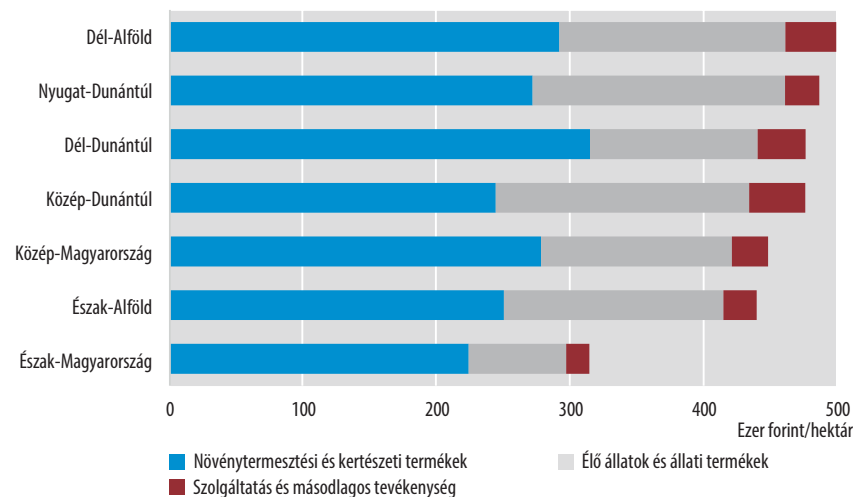
A mezőgazdasági számlarendszer adatai alapján a termelés intenzitása, az egy hektár mezőgazdasági területre jutó termelési érték kevésbé szóródik az egyes régiók között: legmagasabb Dél-Alföldön, a legalacsonyabb Észak-Magyarországon. A termelési érték alapján a két alföldi régióknak a hozzájárulása kiemelkedő a gabonafélékhez, az ipari növényekhez, a gyümölcsfélékhez, valamint az élő állatok és állati termékek termeléséhez, illetve Dél-Alföld a kertészeti termékekhez is. Közép-Magyarországról a burgonya, Közép- és Dél-Dunántúlról, valamint Észak-Magyarországról a bor kiemelkedően magas hányada származik.

2.59. A mezőgazdaság részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2013*

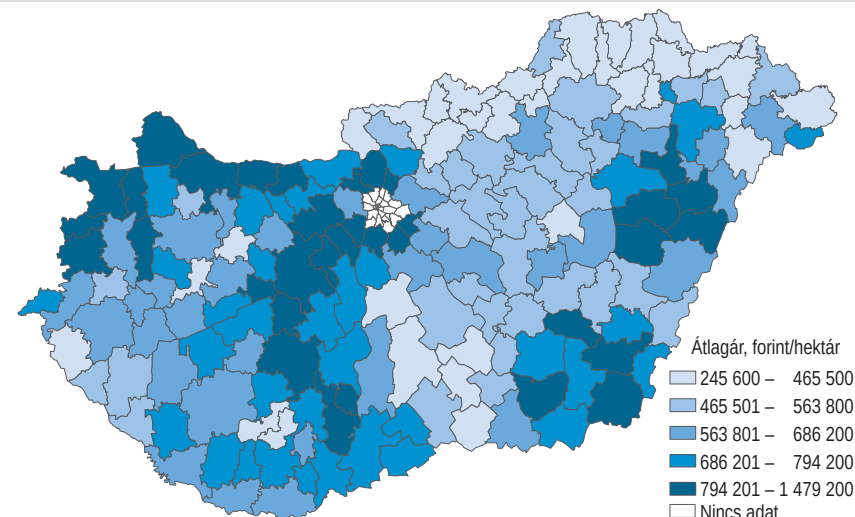
*Előzetes adatok.

2.60. Az egy hektár mezőgazdasági területre jutó kibocsátás alapján, 2014*

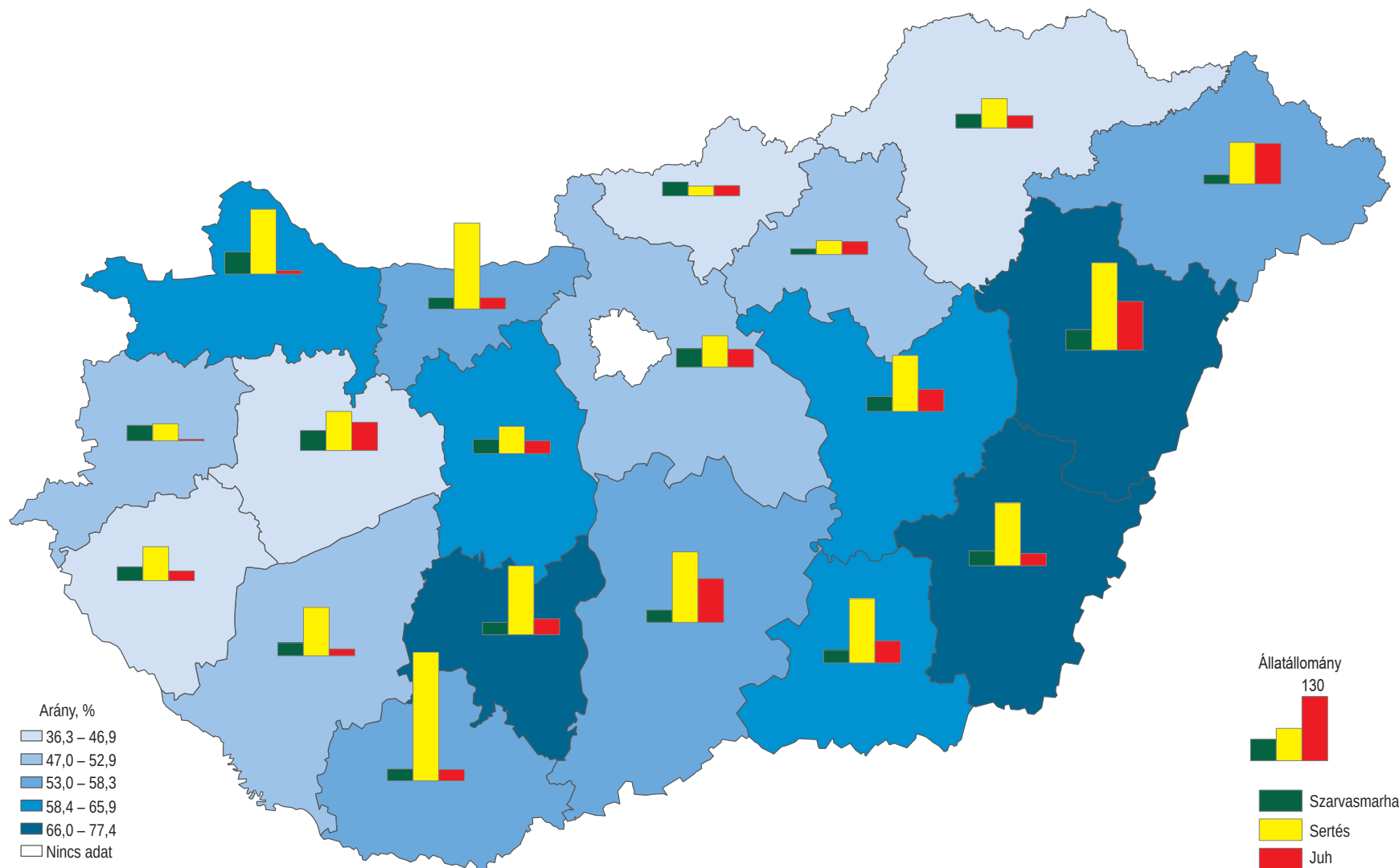
*A mezőgazdasági számlarendszer adatai alapján.

2.61. Egy hektár szántóföld átlagára, 2010–2014*

*A NAV adatai alapján a mezőgazdasági termelői árindexszel súlyozott 5 éves átlagár.

2.62. A mezőgazdasági terület aránya az összes földterületből és a száz hektár mezőgazdasági területre jutó december 1-jei állatállomány, 2014

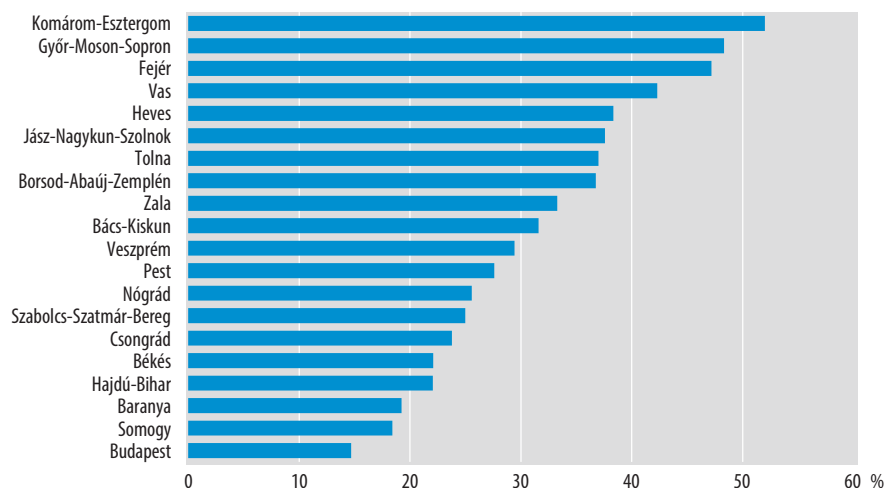

Területi különbségek Magyarországon

A három nemzetgazdasági ágat – bányászatot, feldolgozóipart, energiaipart – magába foglaló ipar a bruttó hozzáadott érték negyedét állítja elő Magyarországon. Az ágazat súlya az átlagosnál nagyobb Komárom-Esztergom, Győr-Moson-Sopron, Fejér és Vas megyében, ugyanakkor – a szolgáltató ágak dominanciája miatt – Budapesten a legalacsonyabb (15%). A jelentős mezőgazdasági hagyományokkal rendelkező alföldi és dél-dunántúli megyék többségében is átlag alatti az ipar részaránya.

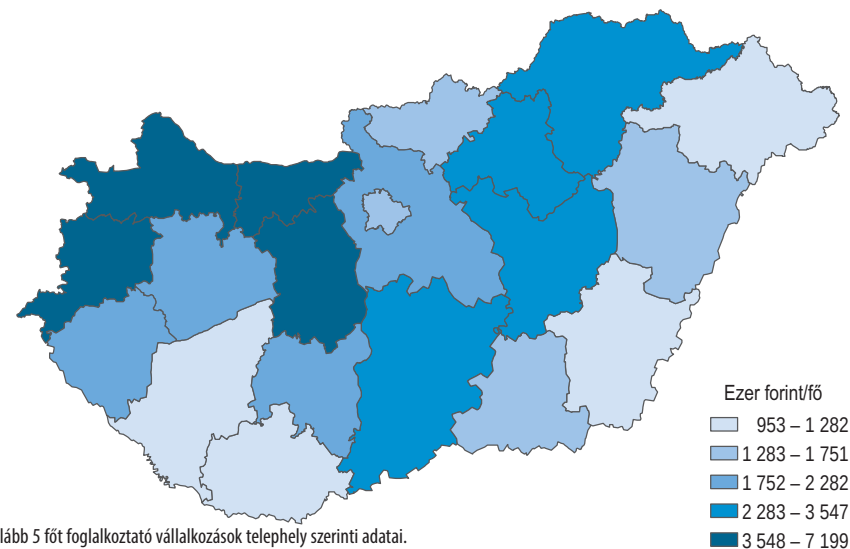
A legalább öt főt foglalkoztató szervezetek telephely szerinti adatai alapján 2014-ben 7,9%-kal bővült az ipari termelés az egy évvel korábbihoz képest. A növekedés motorja a javarészt exportra termelő gépipar, azon belül is a járműgyártás volt. Győr-Moson-Sopron, Vas és Bács-Kiskun megyében, ahol jelentős az alágazat részesedése, illetve az autóiipari beszállítók súlya, kiemelkedően nőtt az ipari kibocsátás. A szintén jelentős járműipari hagyományokkal rendelkező Komárom-Esztergom megyében ugyanakkor folytatódott a – lényegében a globális gazdasági válság óta tartó – termelészsűkülés, és a megyék közül egyedülként csökkent a kibocsátás. Kiugróan magas iparosodottság jellemzi Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom, Fejér és Vas megyét, ahol az egy lakosra jutó ipari termelési érték az átlagos 1,7–2,8-szerese. Termelési szerkezetükben a járműgyártás, illetve Fejér megyében a fémfeldolgozás és a járműalkatrész-gyártás kiemelkedő. Átlag feletti a mutató értéke Bács-Kiskun, Jász-Nagykun-Szolnok, Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves megyében is. Bács-Kiskunban (a kecskeméti autógyár miatt) a járműgyártásnak van az átlagosnál jóval nagyobb súlya, Borsod-Abaúj-Zemplénben a vegyiparnak, Hevesben és Jász-Nagykun-Szolnokban a számítógép, elektronikai, optikai termék gyártásának.

2.63. Az ipar részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2013*

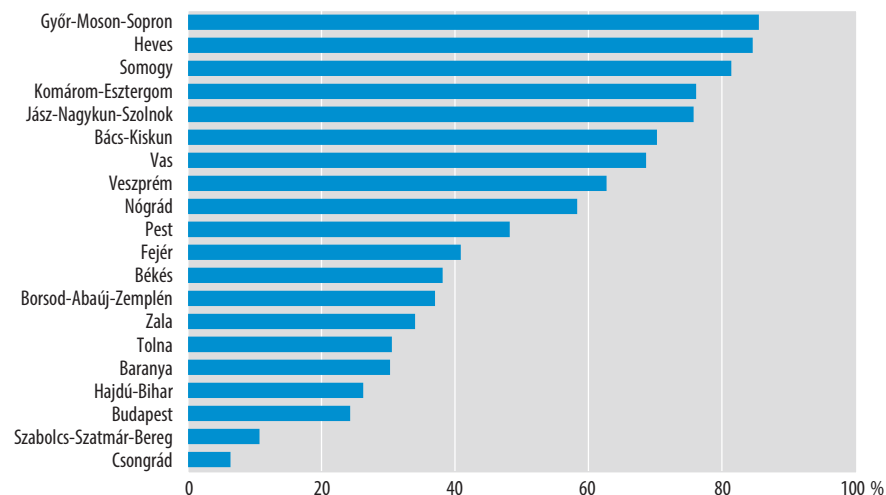
*Előzetes adatok.

2.64. Egy lakosra jutó ipari termelési érték, 2014*

*A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások telephely szerinti adatai.

2.65. A gépipar aránya a feldolgozóipari termelésből, 2014*

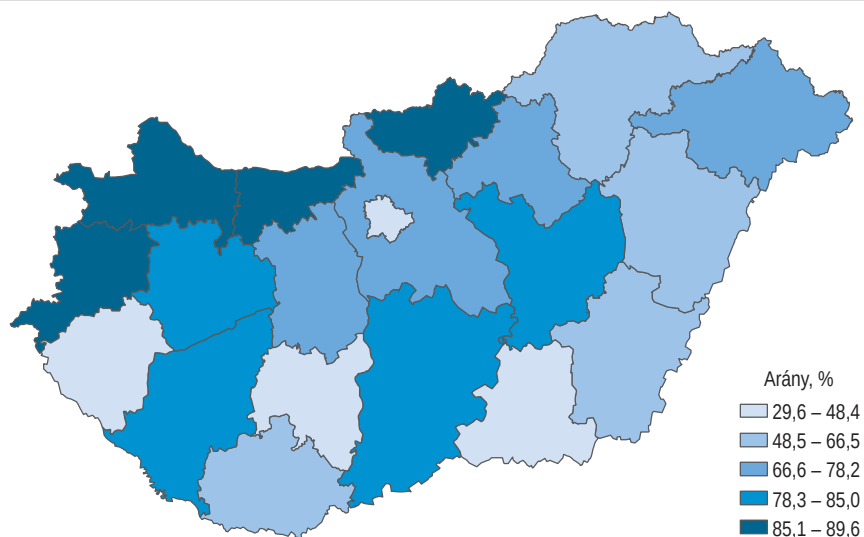

*A legalább 50 főt foglalkoztató vállalkozások adatai a vállalkozások székhelye szerint.

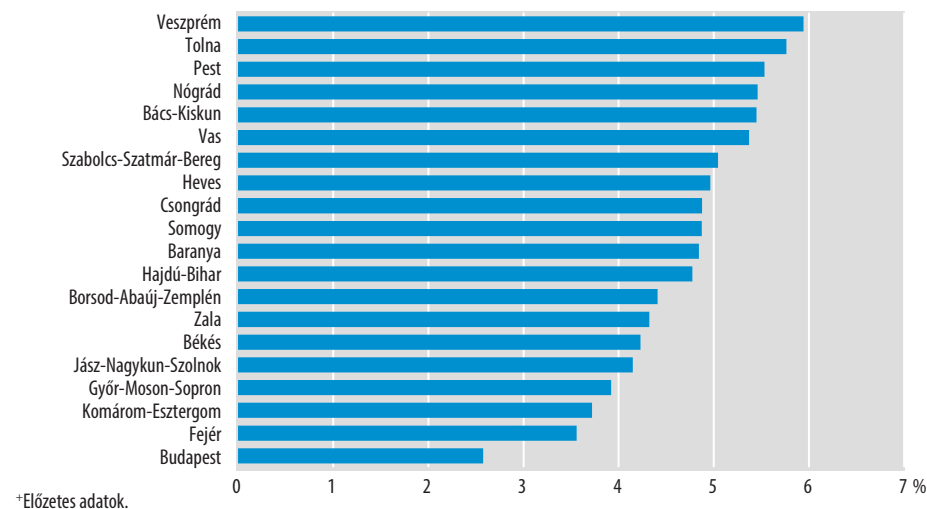
Az építőipar Magyarország bruttó hozzáadott értékének 4,0%-át állította elő 2013-ban. Ez a hozzájárulás megyénként 3,6–5,9% között szóródott, illetve Budapesten ennél alacsonyabb volt. Az építőipar teljesítménye Magyarországon 2006–2012 között folyamatosan csökkent, majd 2013-ban és 2014-ben számottevően emelkedett.

Az építőipari termelés egy lakosra jutó értéke alapján felállított megyék szerinti rangsor lényegesen erőteljesebben változik évről évre, mint a többi árutermelő nemzetgazdasági ág esetén. Ez abból adódik, hogy az építőipar térségi teljesítményét alapvetően meghatározzák az állami megrendelések, a közműfejlesztések, a vállalati beruházások, valamint a háztartási szektor építései, illetve azok időzítése. 2014-ben Győr-Moson-Sopron és Jász-Nagykun-Szolnok megyében jutott egy lakosra a legtöbb építőipari termelési érték, az országos 1,4–1,5-szerese. Győr-Moson-Sopronban az ipari épületek, raktárak építése, Jász-Nagykun-Szolnok megyében pedig a vasútépítési nagyprojektek generáltak magas fajlagos értéket. A legalacsonyabb egy lakosra jutó termelési érték Nógrád megyében volt: az átlagos hattizede.

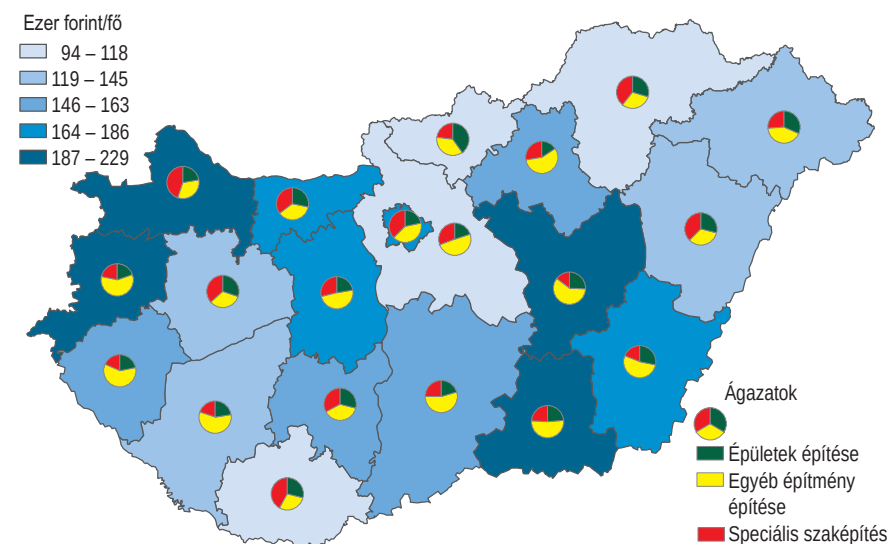
2.66. Az export aránya az ipari értékesítésből, 2014

2.67. Az építőipar részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2013⁺

2.68. Egy lakosra jutó építőipari termelési érték és a termelés megsznlása ágazatonként, 2014

Területi különbségek Magyarországon

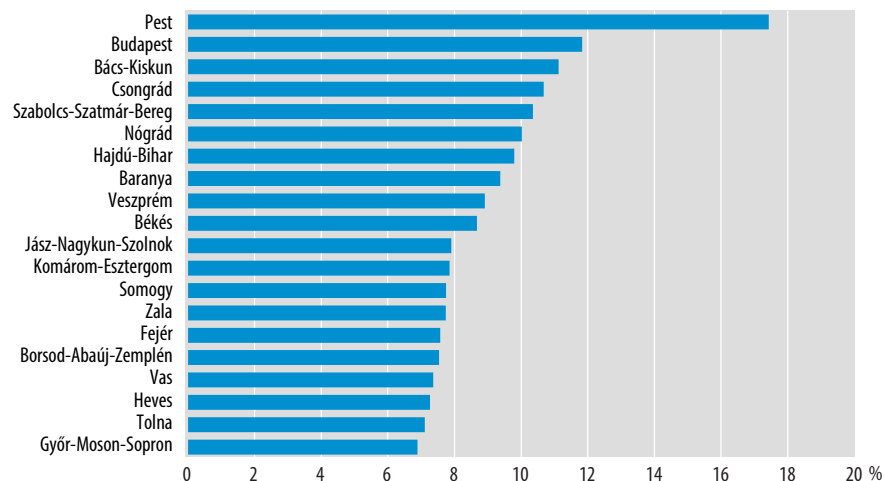
Magyarországon a kiskereskedelmi forgalom 2007–2012 között a 2011. évi kisebb emelkedéstől eltekintve évről évre csökkent. 2013-tól élénkült a kereslet, 2014-ben összehasonlítva áron 5,1%-kal bővült a forgalom. A legnagyobb mértékben Nyugat-Dunántúlon és Közép-Magyarországon, a két legfejlettebb régióban nőtt az eladások volumene. Észak- és Dél-Alföldön az átlaghoz közeli, de attól elmaradó, a többi régióban 4% alatti volt a bővülés.

A kiskereskedelmi üzletekben egy lakosra vetítve átlagosan 900 ezer forintot költöttek 2014-ben, a legtöbbet Közép-Magyarországon és Nyugat-Dunántúlon, a legkevesebbet Észak-Magyarországon és Észak-Alföldön.

Az idegenforgalom számos terület teljesítményéhez járul hozzá, legközvetlenebb kapcsolatban a GDP 1,5%-át adó szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás ággal van. A gazdasági ág súlya a Balaton-parti megyékben, valamint Hevesben a legnagyobb (2,5–3,6%).

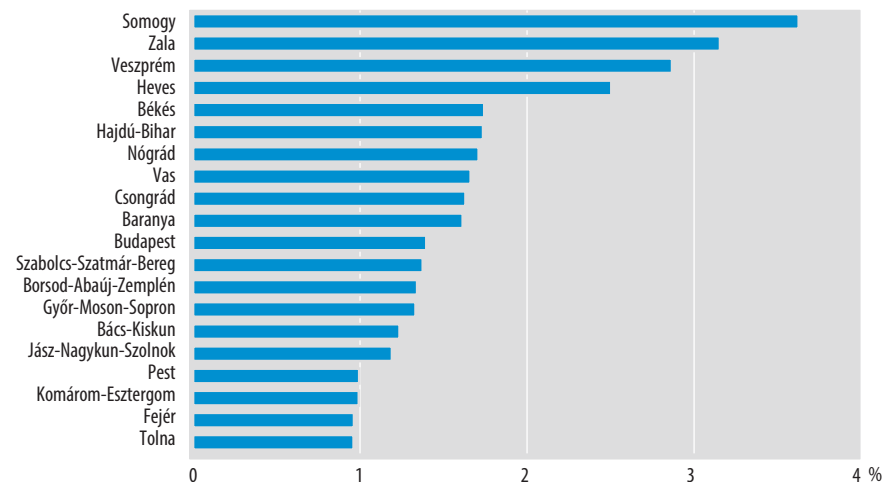
A kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma 2010 óta dinamikusan nő. Az idegenforgalom kiemelt célpontja továbbra is Budapest és a Balaton (idegenforgalmi régió), ahol a kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszakáinak 33, illetve 20%-át töltötték el 2014-ben.

2.69. A kereskedelem, gépjárműjavítás részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2013*

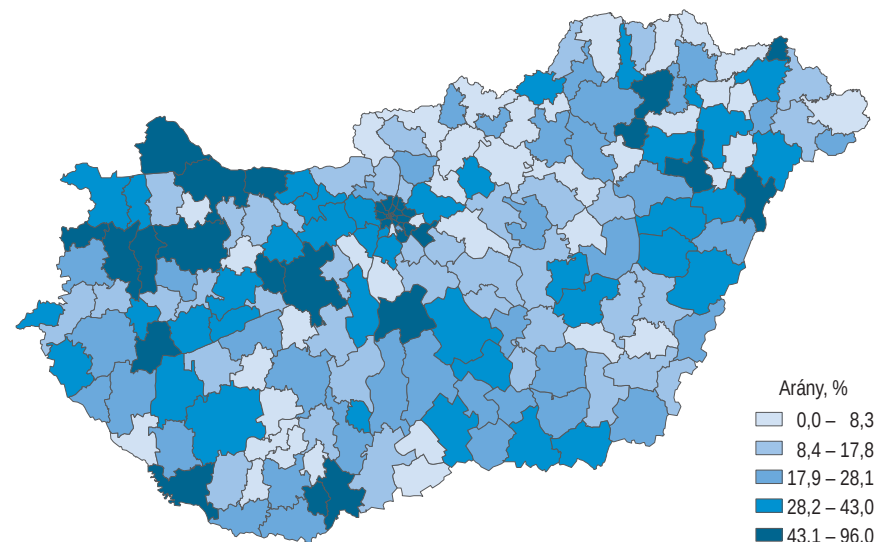
*Előzetes adatok.

2.70. A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2013*

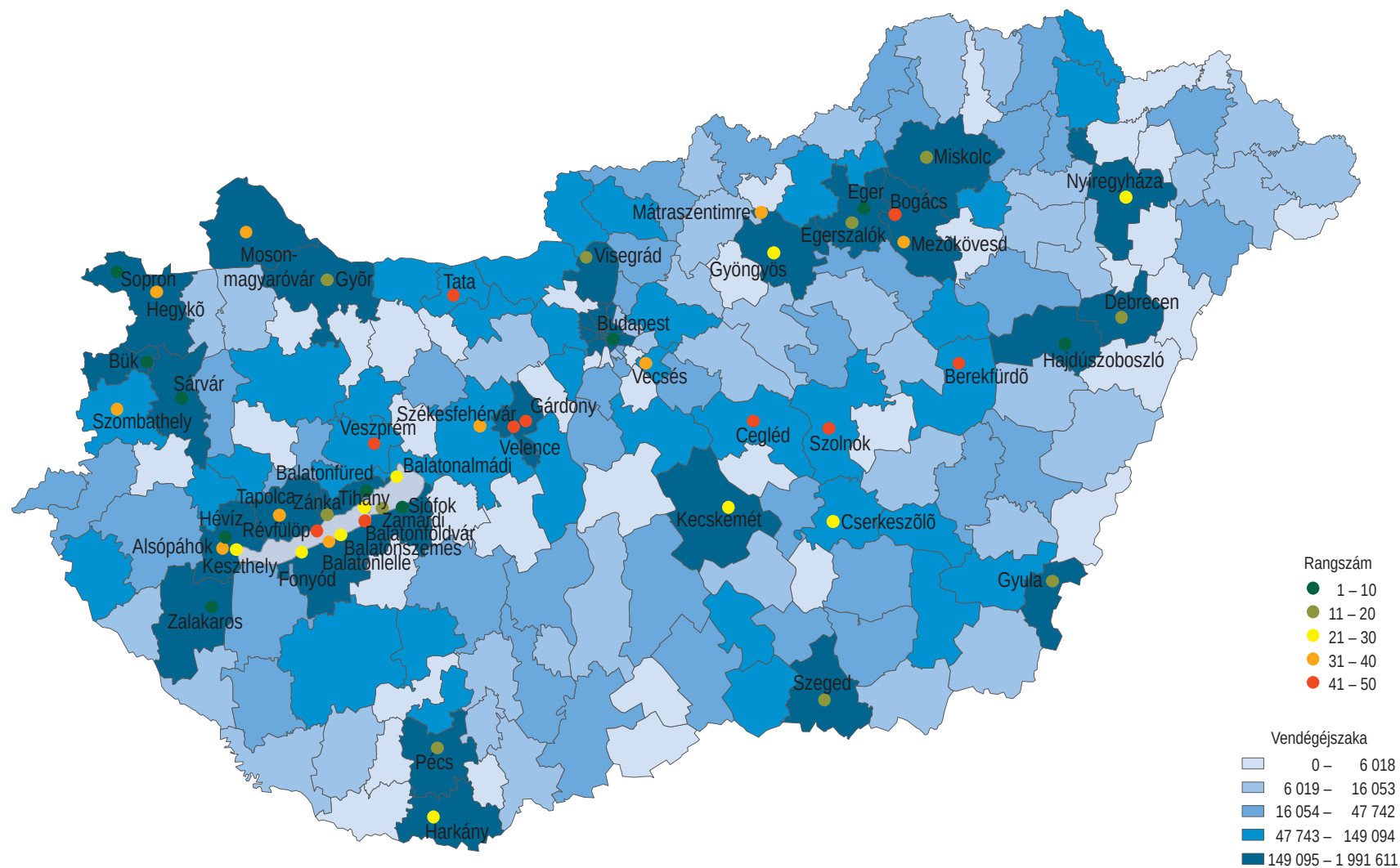

*Előzetes adatok.

2.71. A külföldi vendégéjszakák aránya a kereskedelmi szálláshelyeken, 2014

2.72. A kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma és a legnagyobb forgalmat* lebonyolító 50 település, 2014

*A kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma alapján.

II.3. Közlekedési infrastruktúra, szállítás, infokommunikáció

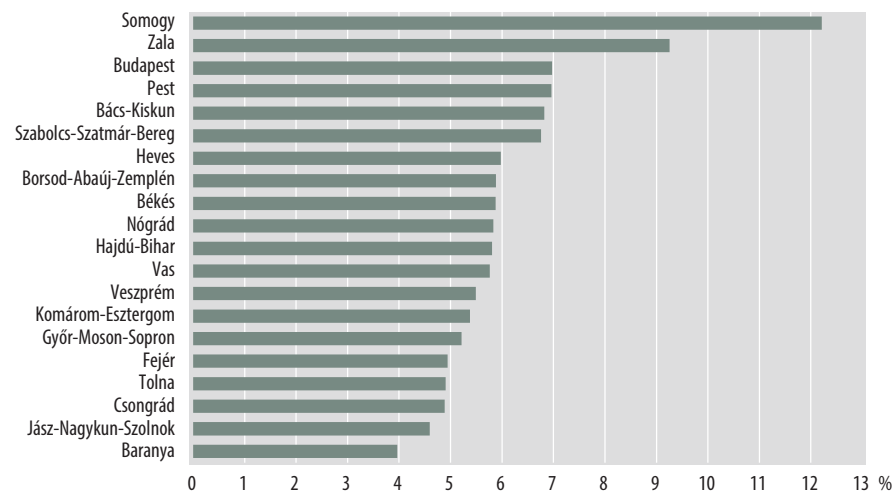
II.3.1. Közlekedési hálózatok

Az ország közútjaiból 7 ezer kilométer a főút-, 23 ezer a mellékúthálózathoz tartozik. Előbbi fővárosközpontú és a nagyobb városok irányába sugaras kialakítású, csakúgy, mint a Budapest-centrumú 1782 kilométer hosszú gyorsforgalmi úthálózat. Az európai uniós források felhasználásával megvalósult fejlesztésekkel a gyorsforgalmi utak hossza 2000 és 2014 között közel 3,5-szeresére bővült. Az ország jelentős részén nagymértékben javultak a közlekedési feltételek, azonban az autópálya-elérés alapján Békés, Jász-Nagykun-Szolnok, Somogy és Vas megye, valamint Észak-Magyarország és Szabolcs-Szatmár-Bereg határsávja hátrányosabb helyzetű.

A sűrűbb településhálózattal jellemezhető Baranya, Vas és Zala megyékben a száz négyzetkilométerre jutó mellékútvonalak hossza kétszer nagyobb, mint Bács-Kiskun, Hajdú-Bihar vagy Jász-Nagykun-Szolnok megyében. A főúthálózat sűrűsége 4,7 és 10,3 kilométer közötti, a legalacsonyabb Békés, a legmagasabb Vas megyében.

A járásközpontok döntő része legfeljebb félóránnyira fekszik a járáshoz tartozó településektől. A központba eljutás főleg Borsod-Abaúj-Zemplén, Nógrád, Baranya, Somogy, Győr-Moson-Sopron és Zala megyében, valamint a keleti határszáron vehet hosszabb időt igénybe.

2.73. A szállítás, raktározás gazdasági ág részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2013*

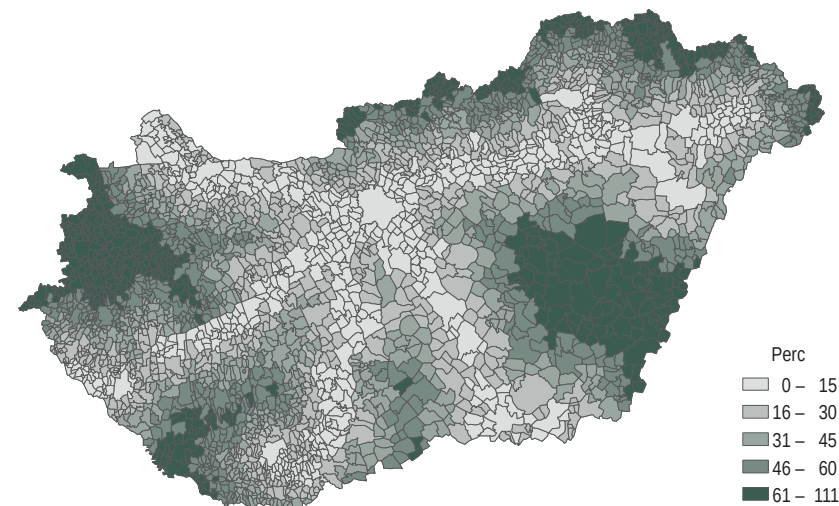
*Előzetes adatok.

2.74. A járásközpontok közúti elérhetősége, 2014

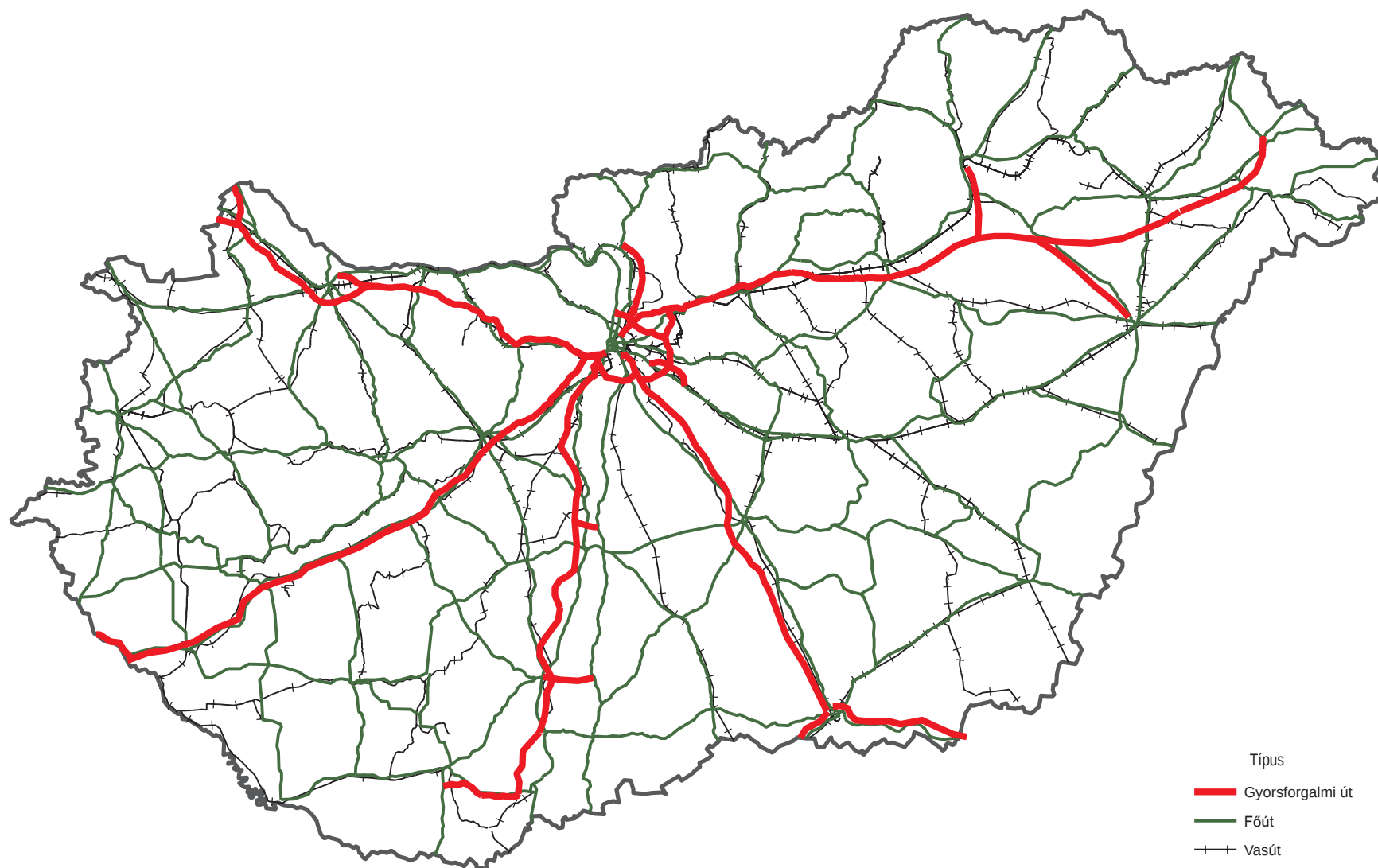
Az adatok forrása: Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TEIR).

2.75. A legközelebbi autópálya-felhajtó közúti elérhetőségi ideje, 2014

Az adatok forrása: Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TEIR).

2.76. Magyarország főbb közlekedési hálózatai, 2014

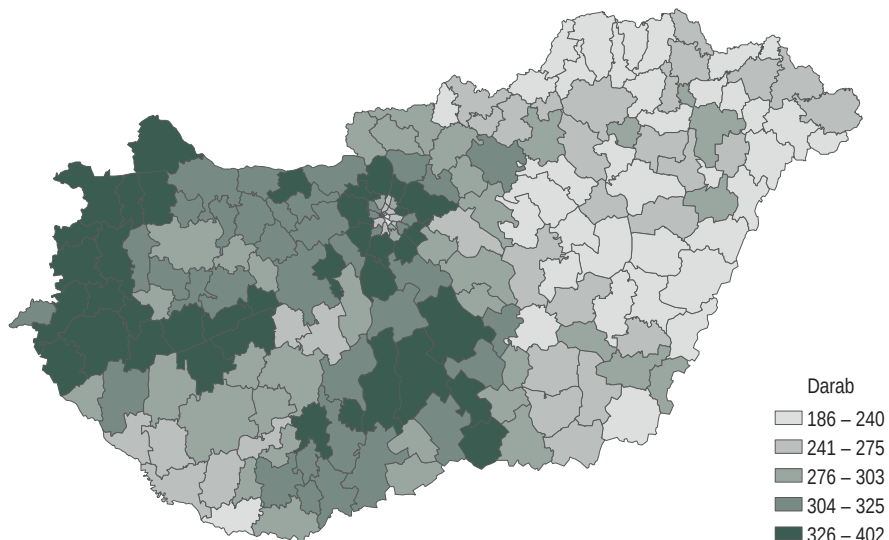
Forrás: Nemzetgazdasági Minisztérium.

II.3.2. Személygépkocsi-állomány

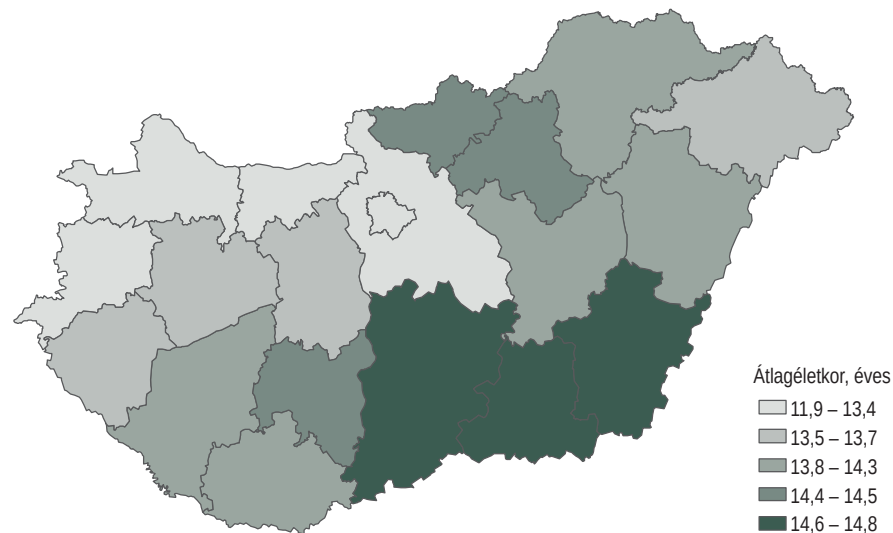
A gazdasági válság elhúzódó hatása ellenére az országban a személygépkocsi-állomány 2010 és 2014 között bővült, 2014 végén a természetes személyek összesen 2 millió 853 ezer járművet üzemeltettek. Népeségre vetített számuk – országosan 290 – követi a gazdaság fejlettségében és a jövedelmi viszonyokban megfigyelhető területi különbségeket. Kivételt képez Budapest, ahol – a más városokhoz képest bővebb tömegközlekedési hálózattól adódóan – alacsonyabb az ezer lakosra jutó személygépkocsi száma. A gépkocsival legjobban ellátott járások döntően a Nyugat-Dunántúlon, a Balaton szomszédságában, valamint Pest és Bács-Kiskun megyében találhatók, miközben a kevésbé ellátott – főleg egyes Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei – járásokban az ezer lakosra jutó személygépkocsi száma nem éri el vagy alig haladja meg a 200-at.

A járművek átlagéletkora is emelkedett, jelentős részben a Magyarországon első alkalommal üzembe helyezett használt járművek növekvő aránya miatt. 2014-ben átlagosan 13,4 éves személygépkocsi futottak a hazai utakon, a legidősebbek az ezredforduló óta. A legfiatalabb állomány Közép-Magyarországon, valamint a Dunántúl északnyugati részén található, a legidősebb átlagéletkorúak Dél-Alföldön. A legnagyobb vásárlóerővel rendelkező fővárosban és a Dunántúl nyugati és északi megyéiben magasabb a 6 évesnél fiatalabb, és alacsonyabb a 16 évesnél idősebb személygépkocsi hányada, mint másutt.

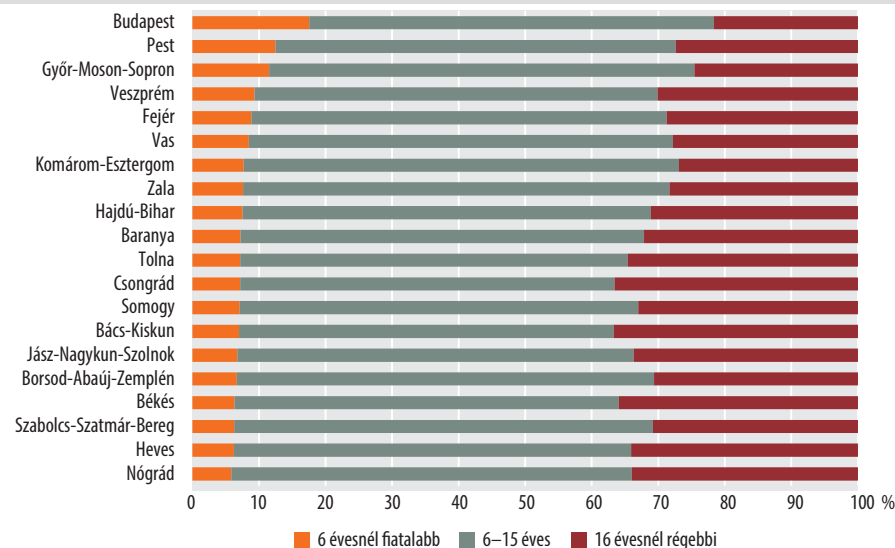
2.77. Természetes személy által üzemeltetett személygépkocsi ezer lakosra jutó száma, 2014

2.78. A személygépkocsi-állomány átlagéletkora, 2014

2.79. A személygépkocsi-állomány életkor szerinti megoszlása, 2014

II.3.3. Infokommunikációs ellátottság

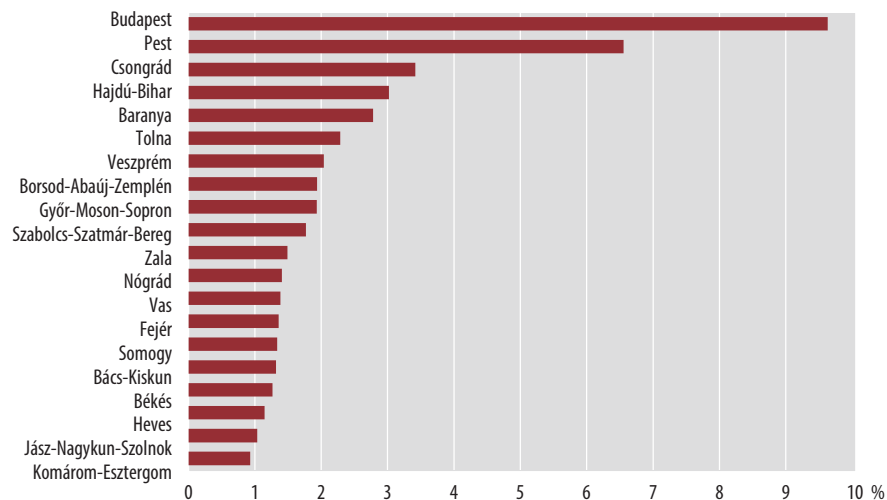
Az internet-előfizetések száma tíz év alatt országosan megtízszereződött. 2014-ben 7,3 millió előfizetést tartottak nyilván, ezer lakosra jutó számuk 483 volt. Egyre nagyobb teret kapott a kábeltelevízió-hálózaton nyújtott internet-hozzáférés és a korszerű optikai hálózatok kiépítése is. Az okostelefonok elterjedésével hódít a mobilinternetezés is.

2014-ben 4,8 millió mobilinternet-előfizetést regisztráltak, számuk 2010 óta közel négyeszeresére nőtt. Népszerűségének növekedése felülmúlta a különböző vezeték és vezeték nélküli hálózatokon folytatott netezést. 2014-ben már a szerződések 65%-át képviselték, és ebből származott az internetszolgáltatások bevételének legnagyobb hányada (38%) is.

A nem mobilinternetes előfizetések között jelenleg a kábeltelevízió-hálózatra kapcsolódóké a vezető szerep. 2014-ben a lakások 54%-a csatlakozott kábeltelevíziós hálózathoz, ami a szolgáltatók által kínált komplex csomagok terjedésével befolyásolta a vezetékstelefon-fővonalak számának alakulását is. Ezzel magyarázható, hogy számuk csökkenése a mobiltelefonok térnyerése ellenére megállt.

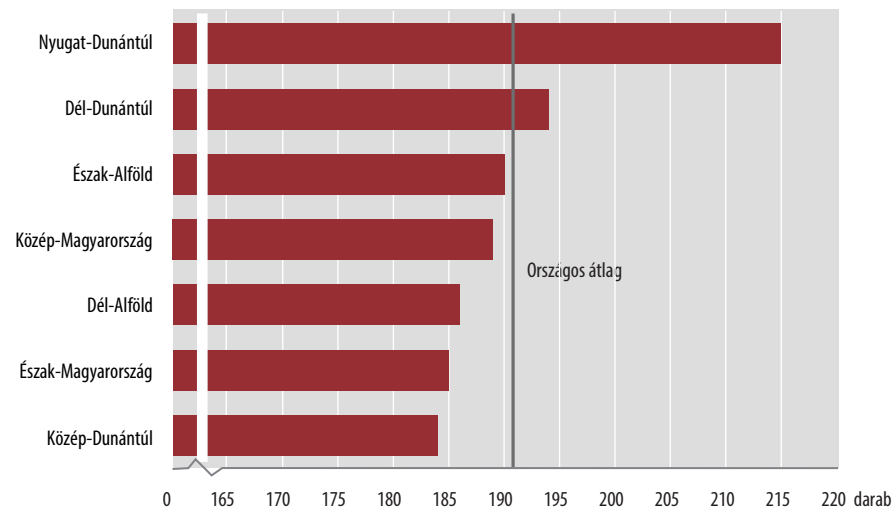
2014-ben a mobilinternet nélküli internet-előfizetések ezer lakosra jutó száma országosan 259 volt. A mutató értéke ettől lényegesen nagyobb Budapesten, valamint a megyeszékhelyek és a nagyobb városok köré szerveződő járásokban.

2.80. Az információ, kommunikáció gazdasági ág részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2013*

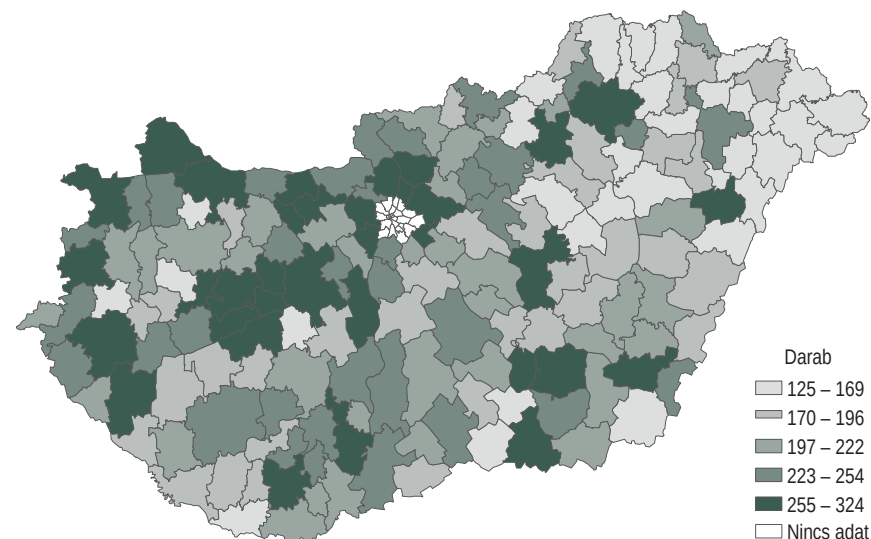

*Előzetes adatok.

2.81. Száz háztartásra jutó mobiltelefon, 2013

2.82. Ezer lakosra jutó internet-előfizetések száma, 2014

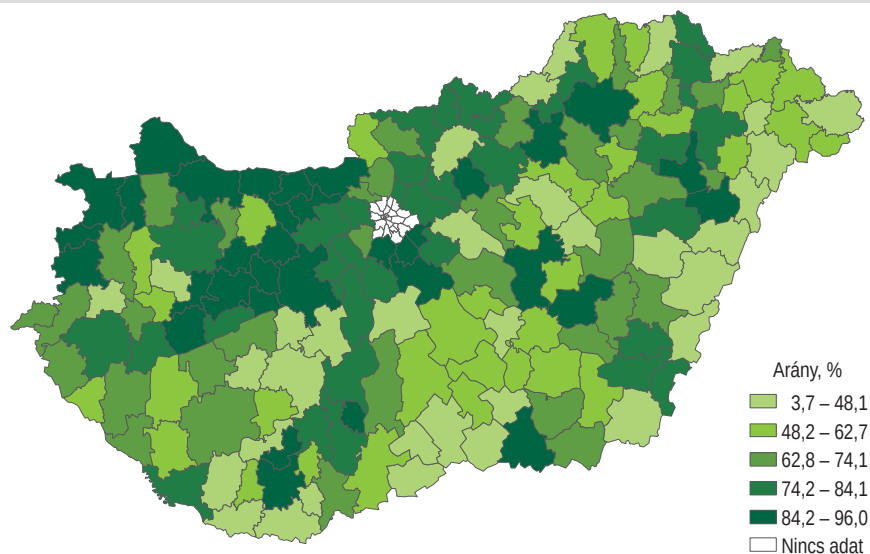
II.4. Környezet

II.4.1. Szennyvízkezelés

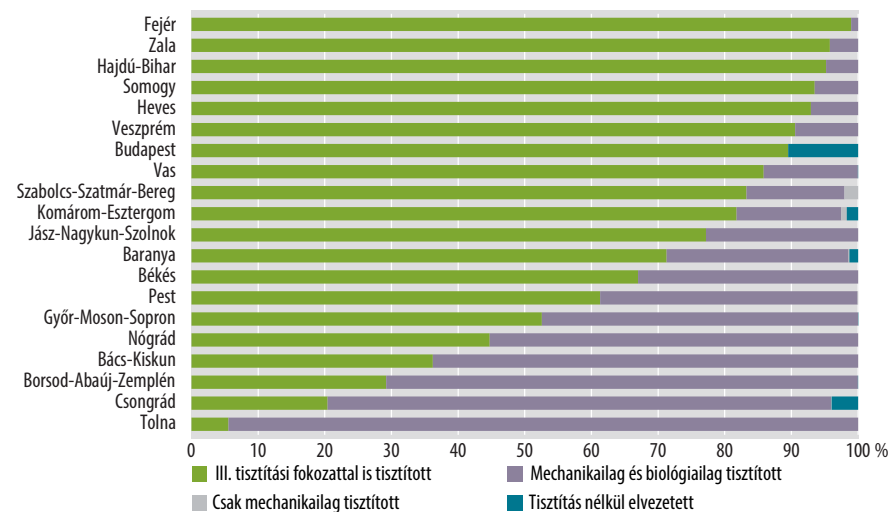
A szennyvízelvezetés folyamatosan javul Magyarországon: az ezredfordulón még csak a lakások fele, napjainkban viszont már 77%-uk csatlakozott a közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózathoz. 2014-ben a hálózaton keresztül 500 millió köbméter szennyvizet szállítottak el. A tisztítás nélkül elvezetett víz aránya 2000 óta felére csökkent, de a fővárosban még 2014-ben is meghaladta az elvezetett szennyvíz egytizedét. Napjainkban csaknem az összes tisztított szennyvíz a magasabb hatásfokú biológiai vagy III. tisztítási fokozaton is keresztül megy, a mechanikai tisztítási fokozat önmagában szinte teljesen eltűnt (az ezredfordulón a tisztított szennyvíz egyharmadát csak mechanikailag tisztították).

A települési szennyvízkezelési index, amely tisztítási fokozatok alapján mutatja a szennyvízkezelés fejlettségének mértékét, az ezredforduló óta 46 százalékponttal javult, ami elsősorban az egyre nagyobb hatékonyságú szennyvíztisztító telepek üzembe helyezésének eredménye. A szennyvízkezelés fejlettsége Közép-Dunántúl járásában a legjobb, az Alföld déli részén és Tolna megyében a legrosszabb. Ez utóbbi megyékben még napjainkban is nagyon alacsony a III. tisztítási fokozattal is tisztított szennyvíz aránya.

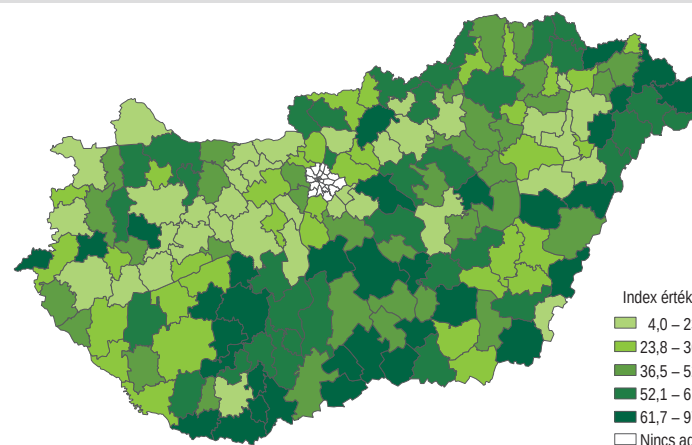
2.83. A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások aránya, 2014

2.84. A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózaton elvezetett szennyvíz megoszlása tisztítási fokozatok szerint, 2014

2.85. Szennyvíztisztítási index, 2014*

*Az adatsor az Eurostat által közzétett átlagos súlyozó tényezőket alkalmazza a települési szennyvíztisztítási fokozatok hatékonyságának jellemzésére: nem tisztított szennyvíz: 1,00; csak I. fokozattal (mechanikai) tisztított szennyvíz: 0,86; II. fokozattal (biológiai) is tisztított szennyvíz: 0,49; III. fokozattal (kémiai úton) tovább tisztított szennyvíz: 0,00 súllyal. A települési szennyvíztisztítási index 100%, ha nincs szennyvíztisztítás; és 0%, ha minden települési szennyvizet harmadik szennyvíztisztítási fokozattal tisztítanak meg.

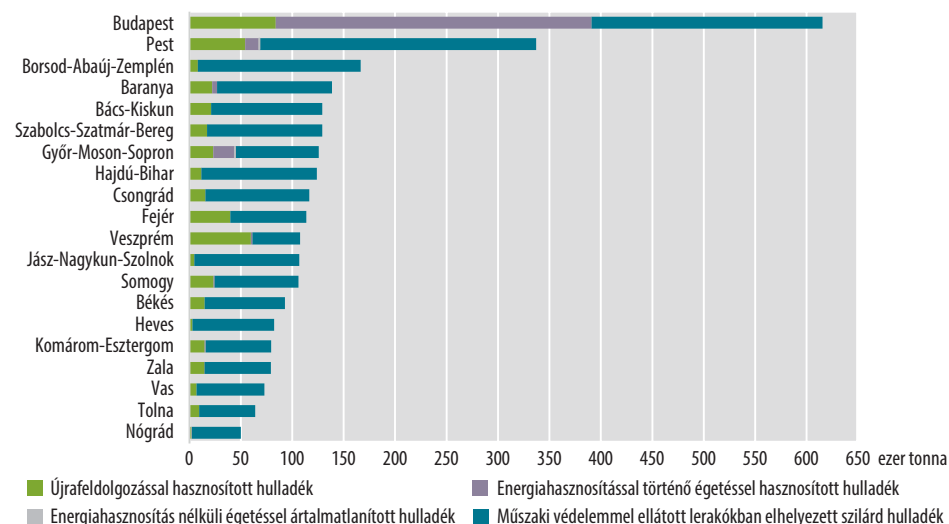
II.4.2. Hulladékgazdálkodás

Hazánkban az elszállított települési szilárd hulladék mennyisége folyamatosan csökkent 2006 és 2013 között (2008-tól a gazdasági válság következtében megváltozott fogyasztási szokások miatt jelentősebben), majd 2014-ben növekedésbe fordult át. Az egy főre jutó települési hulladék mennyisége az ország északnyugati, a Balaton környékén lévő, illetve a megyeszékhelyeket magukban foglaló járásokban magasabb.

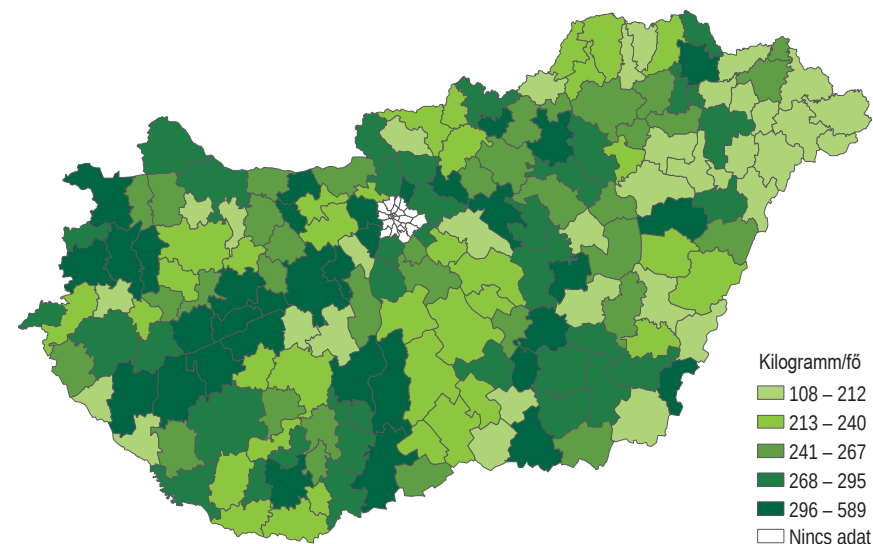
A szelektív hulladékgyűjtés fontossága egyre inkább felértékelődik: 2014-ben az így gyűjtött hulladék aránya az összes elszállított települési hulladékon belül 12% volt, mennyisége ötödével nőtt 2013-hoz képest. Az egy főre jutó szelektíven gyűjtött hulladék mennyisége a Dunántúlon, a főváros körül és az Alföld déli részén magasabb, az északkeleti országrészben alacsonyabb.

A hulladékgazdálkodásról szóló szabályozások kiemelt célja, hogy a hulladékra a társadalom hasznosítható erőforrásként tekintsen. 2014-ben az összes elszállított települési hulladék közel háromnegyedét lerakókban ártalmatlanították. Az újrafeldolgozott hulladék aránya az utóbbi években több mint duplájára nőtt, 2014-ben 16%-ot tett ki. A nagyobb arányú hulladékhasznosítást segíti elő az is, hogy 2015-ig elkülönített hulladékgyűjtési rendszert kell felállítani a háztartásokban képződő üveg-, fém-, műanyag- és papírhulladék vonatkozásában. Az égetéssel kezelt hulladék aránya az elmúlt években kismértékben nőtt (2014-ben 12%), és azt szinte teljes mértékben energiatermelésre használták.

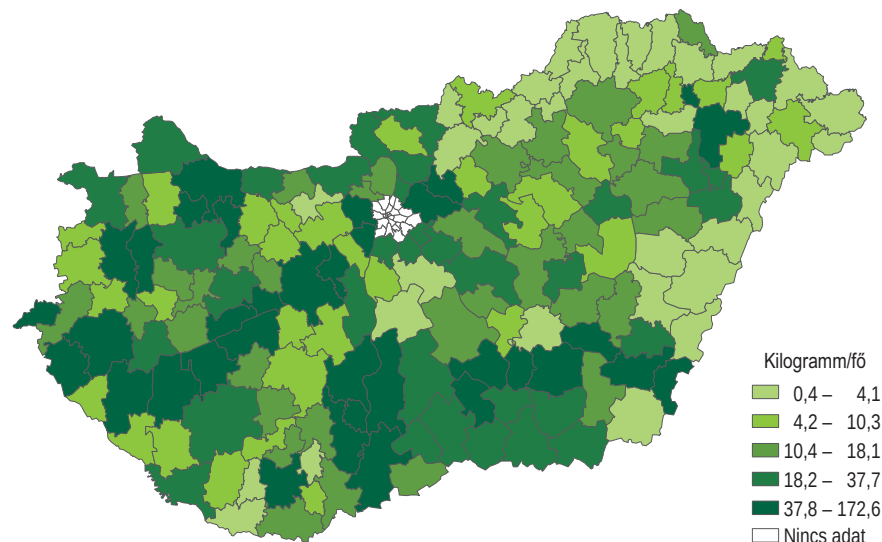
2.86. A hulladék hasznosítása, ártalmatlanítása, 2014

2.87. Egy főre jutó összes elszállított települési szilárd hulladék, 2014

2.88. Egy főre jutó szelektív gyűjtésben elszállított települési szilárd hulladék, 2014

II.4.3. Energiafelhasználás

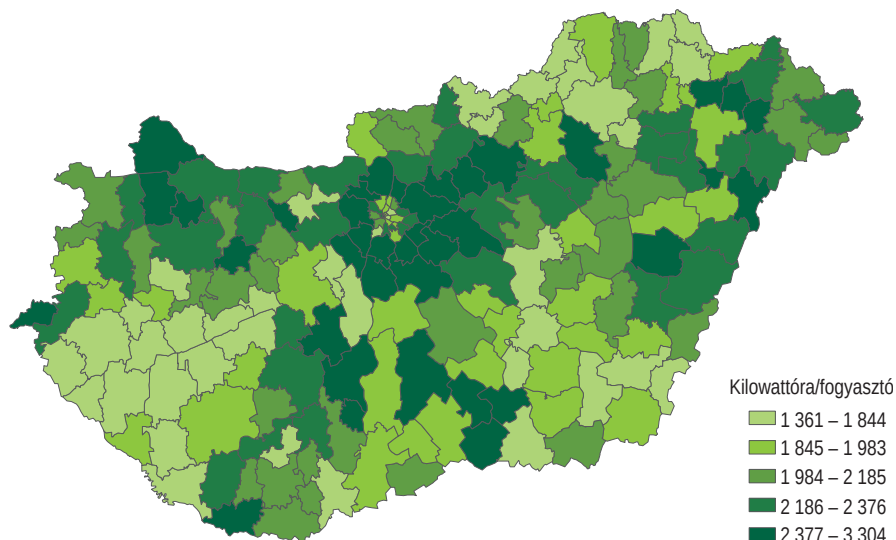
Az ezredforduló óta néhány kivételtől eltekintve csökkent a magyarországi háztartások energiafelhasználása, ami a tudatos fogyasztás mellett a lakások korszerűbb hőszigetelésének, takarékosabb eszközök használatának is köszönhető.

2010 óta a vezetékes gázt fogyasztó háztartások száma és fogyasztása is csökkent. Míg 2010 előtt még 1000 köbméter feletti volt egy háztartás gázfogyasztása, 2014-ben már alig haladta meg a 800 köbmétert. A főváros környékén, valamint a Dunántúl északi és középső részén fogyott a legtöbb gáz, az északkeleti járásokban, továbbá, Somogy és Csongrád megyében az átlagosnál sokkal kevesebb vezetékes gázt használtak fel a háztartások.

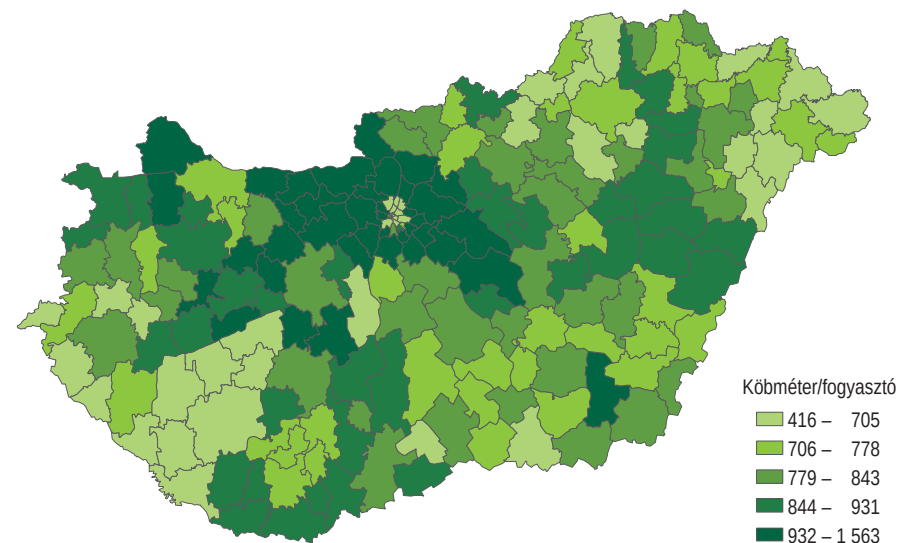
A villamosenergia-fogyasztás napjainkban az ezredforduló szintjére esett vissza. Pest és Győr-Moson-Sopron, valamint Tolna és Heves megyében az országos átlagot (2069 kWh) jelentősen meghaladta az egy háztartásra jutó felhasznált villamos energia, Zalában és Somogyban ellenben 75–80%-a volt annak.

2000 óta a háztartások vízfogyasztása negyedével csökkent. A felhasznált ivóvíz mennyiségét a takarékos vízhasználat mellett az egyre inkább elterjedő saját kutas vízellátás és az időjárás is befolyásolja. 2014-ben a fővárosban (89 köbméter), valamint Észak- és Közép-Dunántúl járásában élő családok használtak fel az országos átlagnál (78 köbméter) több vizet, míg Nógrád és Borsod-Abaúj-Zemplén megye járásában annak csupán 70–80%-a fogyott.

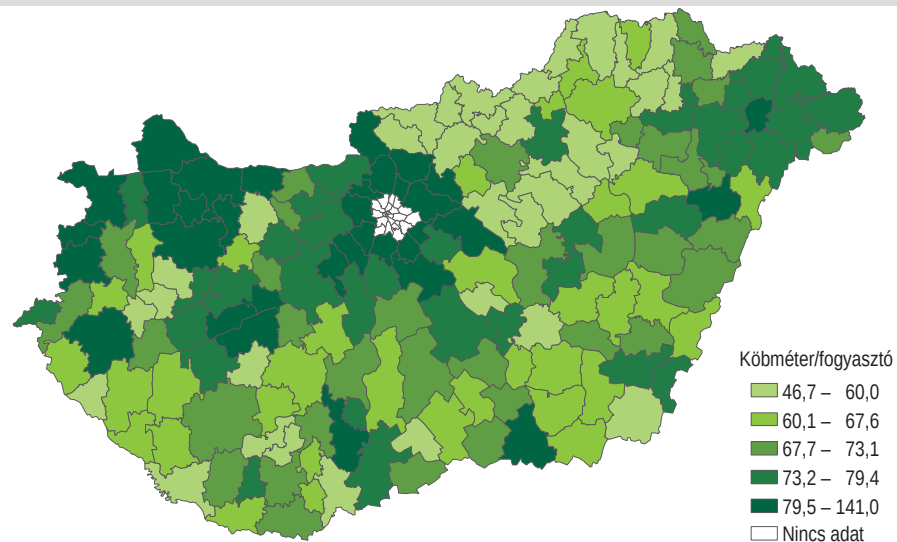
2.89. Egy háztartási fogyasztóra jutó villamosenergia-felhasználás, 2014

2.90. Egy háztartási fogyasztóra jutó vezetékesgáz-fogyasztás, 2014

2.91. Egy háztartási fogyasztóra jutó vízfogyasztás, 2014

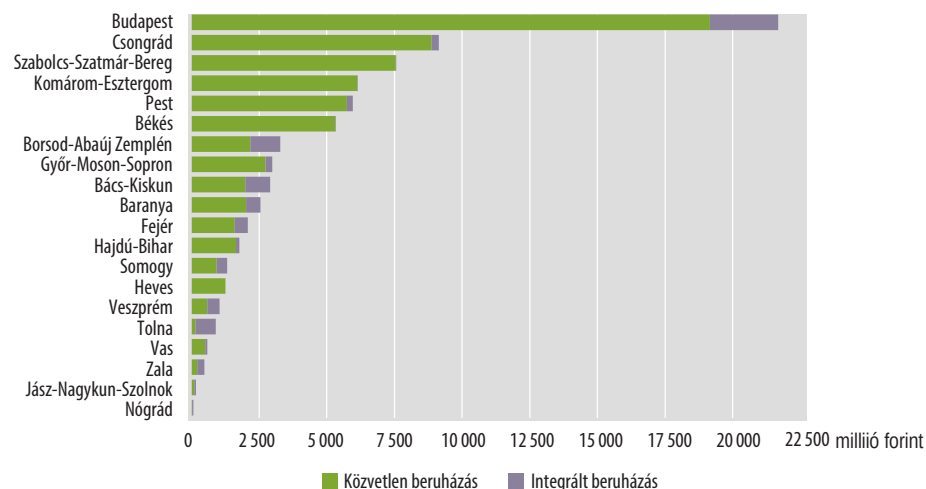

II.4.4. Környezetvédelem

A 20. század második felétől a társadalomnak egyre növekvő mértékben kell szembenéznie a globális (klímaváltozás, természeti erőforrások beszűkülése) és a lokális természeti környezet változásával, legtöbb esetben romlásával. A környezeti állapot változásának gazdasági vonatkozásai is vannak: a fenntarthatóság egyik fontos feltétele a környezeti tőke megfelelő állapotának megőrzése. Ez indokolja a természeti értékeink védelmét, valamint a környezetvédelmi beruházások egyre növekvő számát és mértékét.

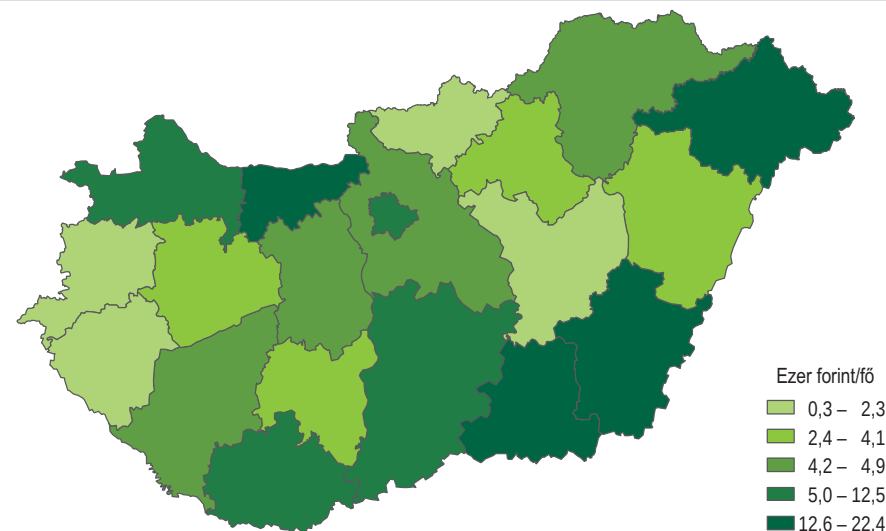
A 99 főnél többet foglalkoztató gazdálkodó szervezetek adatai szerint az országos környezetvédelmi beruházási teljesítmény nagysága 2005 után 2010-ben érte el csúcspontját, közel 115 milliárd forintot. Ezt követően a beruházási hajlandóság visszaesett, 2013-ban 77 milliárd forintot fektettek be a környezetszennyezés megelőzésére, csökkentésére és megszüntetésére. A termelési folyamatokat alapvetően nem változtató közvetlen beruházások tették ki az összeg kilenczetedét, míg a termelési folyamatokba beépülő, azokat módosító integrált beruházások a fennmaradó részét. A fejlesztések 36%-a közép-magyarországi, azon belül is döntően fővárosi, további 23%-a dél-alföldi szervezetekhez kötődött. A beruházások volumene Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében három év alatt közel harmincszorosára növekedett, ahol befejeződött a megye 105 települését érintő egykori szilárdhulladék-lerakók rekultivációja.

2.92. A nemzetgazdaság környezetvédelmi beruházásai, 2013*

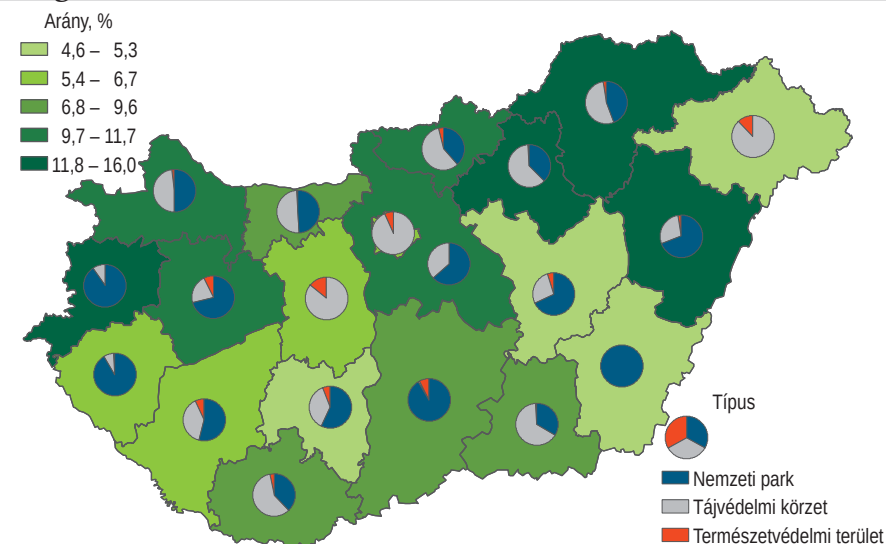

*A 99 főnél többet foglalkoztató gazdálkodó szervezetek adatai, a beruházás székhelye szerint.

2.93. Egy lakosra jutó környezetvédelmi beruházás, 2013

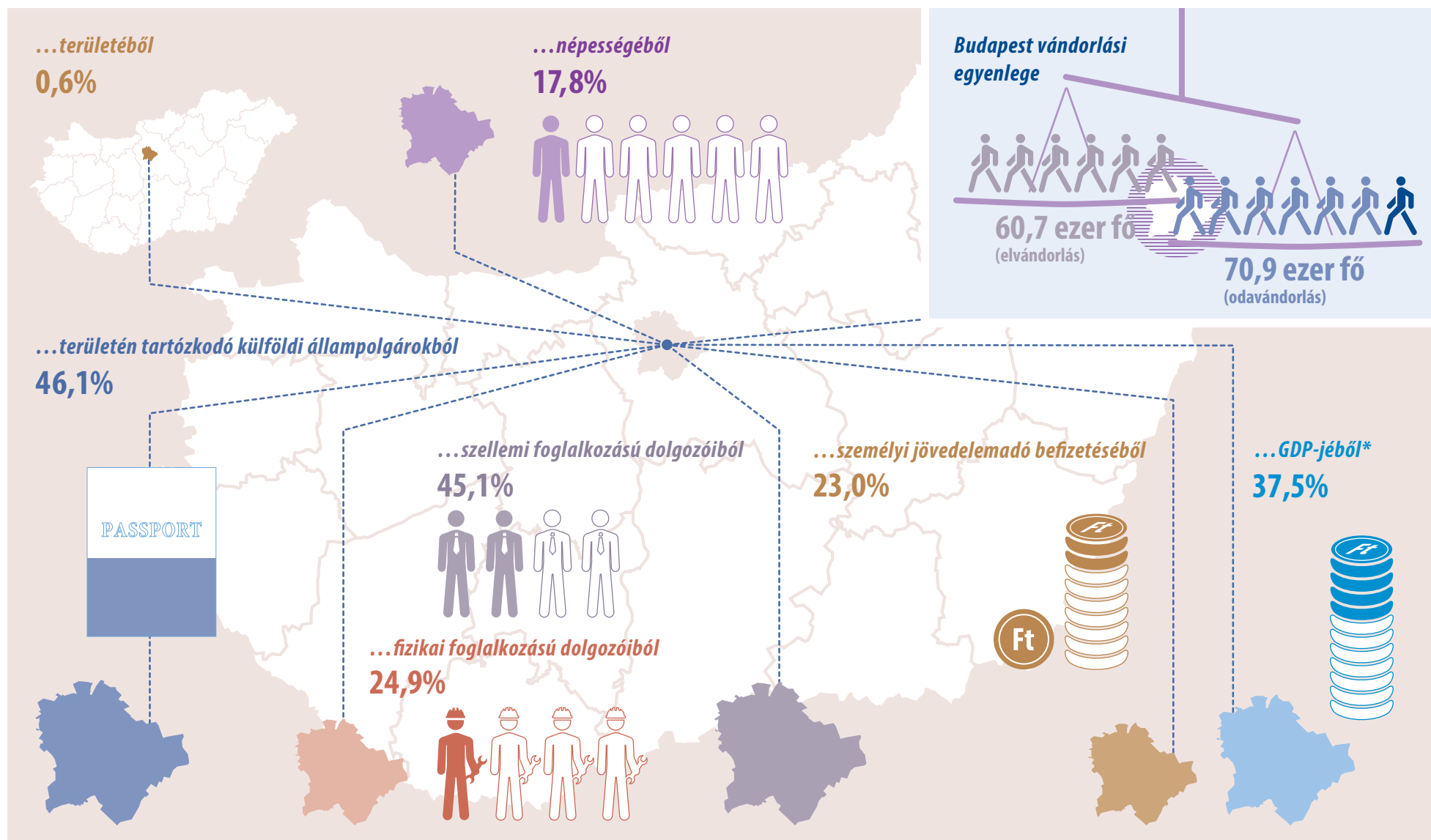
2.94. Országos jelentőségű védett természeti területek aránya és megoszlása, 2014

III. Budapest nagyvárosi térsége

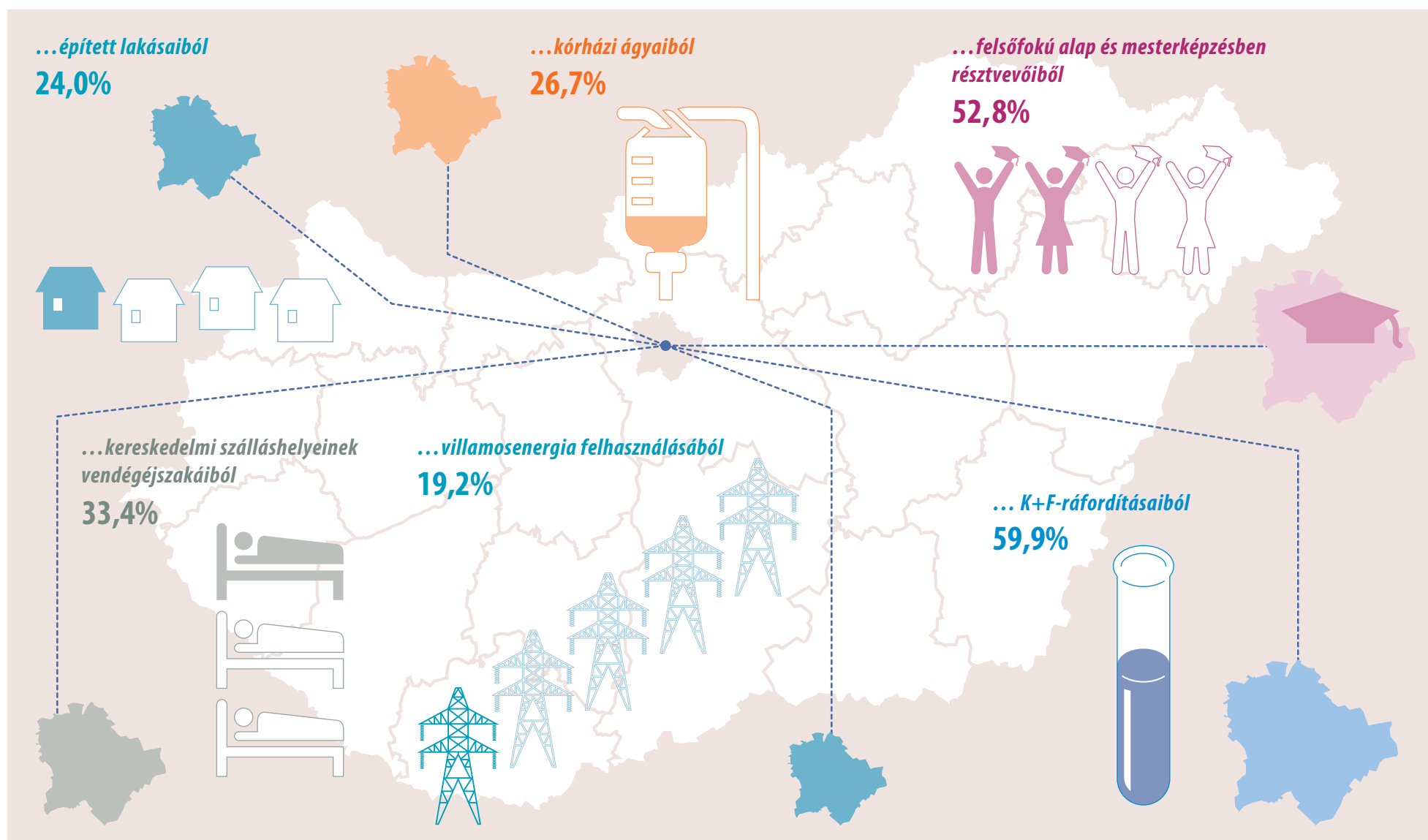
Budapest részesedése az ország...

2014. évi adatok, ország=100%

Budapest részesedése az ország...

2014. évi adatok, ország=100%

Az Európai Unió egyes tagországainak területi közigazgatása eltérő, emiatt nehézségekbe ütközött a térstatistikai adatok európai szintű összemérése. E probléma kiküszöbölésére 2011-ben az Európai Bizottság főigazgatóságai (DGREGIO, DGAGRI, DGESTAT), a Joint Research Center (JRC) segítségével, az OECD-vel harmonizált módon megalkották azt a közös módszertant, amely lehetőséget teremt az urbánus és a rurális terek elkülönítésére, a városok és környékük meghatározására, a metropolisztérségek azonosítására.

A városok vonzáskörzetét (*Functional Urban Area – FUA*) az alábbiak alapján határozták meg: minden olyan települést, ahonnan az ott élő foglalkoztatottak legalább 15%-a a városközpontba jár dolgozni, a vonzáskörzet részeként kell számba venni. A területi egybefüggőség megtartása érdekében a kritériumnak megfelelő, de az egybefüggő zónán kívül eső települést (exklávé) el kell hagyni, illetve az olyan települést, amelyre ugyan nem teljesülnek a fenti feltételek, de az ingázási zóna területébe ékelődik (enklávé), bele kell számítani a vonzáskörzet területébe.

E meghatározás alapján Budapest funkcionális vonzáskörzete – melynek kiterjedése jóval túlnyúlik a budapesti agglomeráció törvényben rögzített határán – 79 agglomerációhoz tartozó és 77 agglomeráción kívüli Pest megyei települést, valamint 42 más megyéhez (Fejér, Nógrád, Komárom-Esztergom) tartozó települést foglal magában.

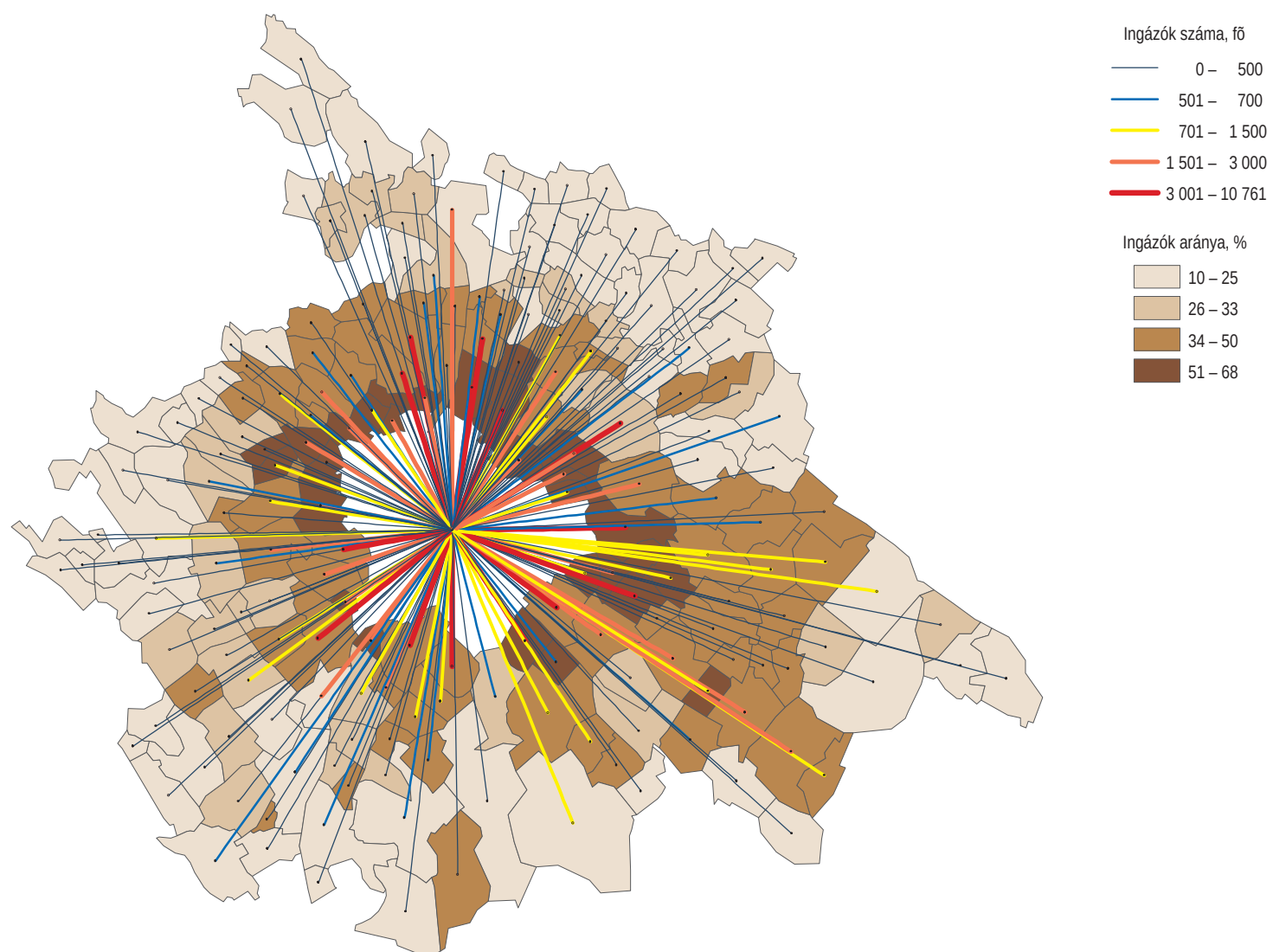
Közel 1 millió 200 ezer ember él ezeken a településeken, a fővárosban pedig 1 millió 758 ezer fő.¹⁾

¹⁾2015. január 1-jei adat.

3.1. Budapest nagyvárosi térségének települései, 2011

3.2. Ingázás a vonzáskörzetből Budapestre, 2011

Budapest nagyvárosi térsége

Budapestre a vonzáskörzetébe sorolt 198 településről 182 ezer fő (a munkavállalók 37%-a) jár naponta dolgozni.²⁾ A fordított irányú ingázás jóval kisebb, a Budapestén lakó foglalkoztatottak 5,3%-át érinti, számuk azonban így is egy közepes magyar város népességének felel meg. A Budapestre ingázók 80%-a az agglomerációhoz tartozó településről érkezik.

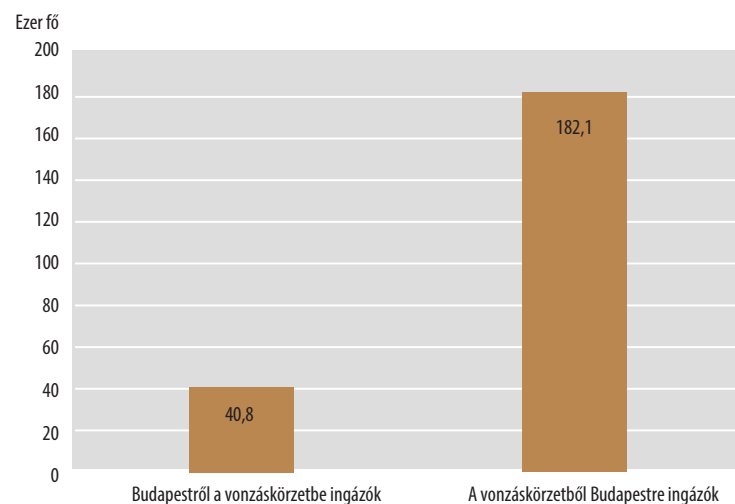
A kritériumnak megfelelő, a nagyvárosi vonzáskörzethez tartozó települések köre a társadalmi-gazdasági folyamatok hatására változik. A 2001. évi népszámlálás idején még tízzel kevesebb településre gyakorolt a főváros erőteljes munkaerővonzó hatást, azóta ez kibővült 15 Pest, 6 Nógrád és 3 Fejér megyei településsel, ugyanakkor 14 – periférián elhelyezkedő – település kikerült onnan. A települések 87%-a tartósan a funkcionális vonzáskörzethez tartozik, és közülük is kirajzolódik egy – a fővárossal közvetlenül határos – belső gyűrű, ahol a munkavállalók legalább fele budapesti munkahellyel rendelkezik.

Országosan az ingázók mintegy fele személygépkocsival közlekedik. A gyorsforgalmi utak (pl. M2, M0) megteremtették annak a lehetőségét, hogy a Budapesttől távolabb fekvő, helyi munkalehetőséget alig biztosító (pl. Nógrád megyei) térségek lakói is elhelyezkedhessenek a fővárosban, továbbá a vasútfejlesztés is támogatja a munkaerő-mobilitást (pl. a Dunakanyar Vácon túli települései esetében).

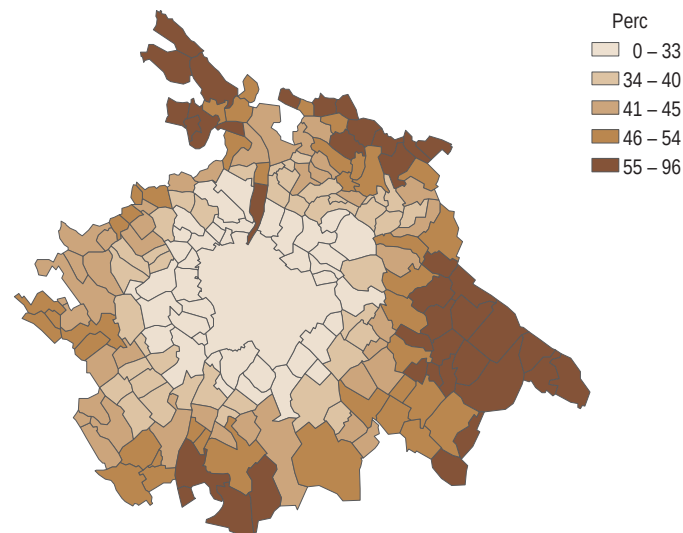
Az ingázók számát jelentősen növelte a szuburbanizációs folyamat, mivel a Budapestről kiköltözők többsége megtartotta korábbi budapesti munkahelyét.

²⁾A 2011. évi népszámlálás adatai alapján.

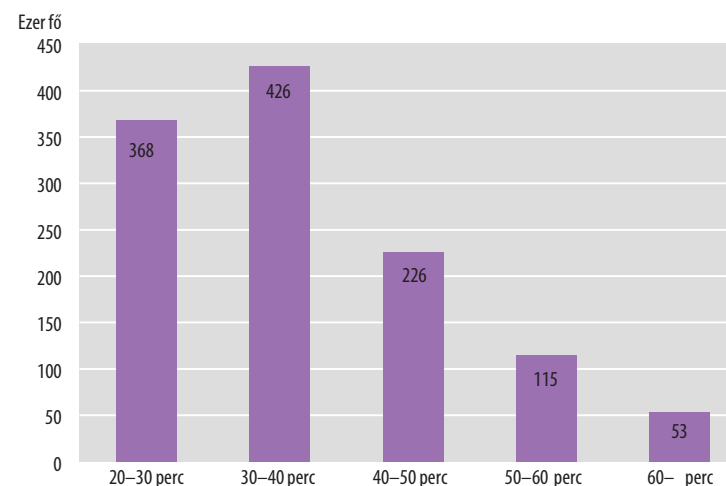
3.3. Budapestről a vonzáskörzetbe és a vonzáskörzetből Budapestre ingázók száma, 2011

3.4. Budapest átlagos közúti elérési ideje a vonzáskörzet településeiről, 2014

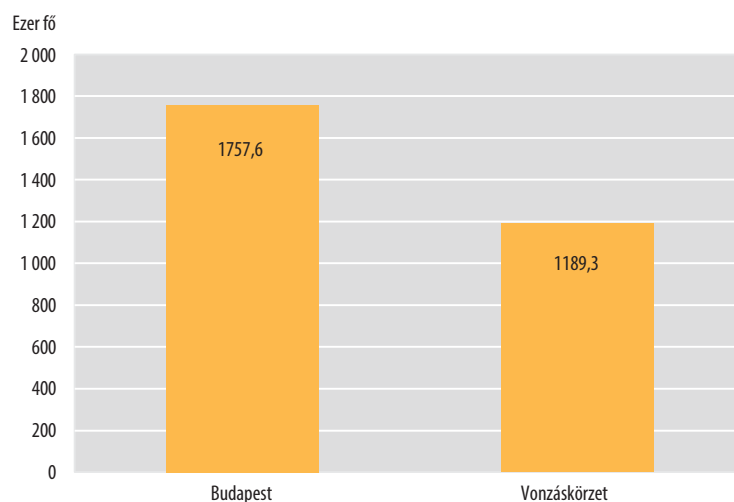
3.5. A Budapest vonzáskörzetében élők száma a főváros átlagos közúti elérési ideje szerint, 2014

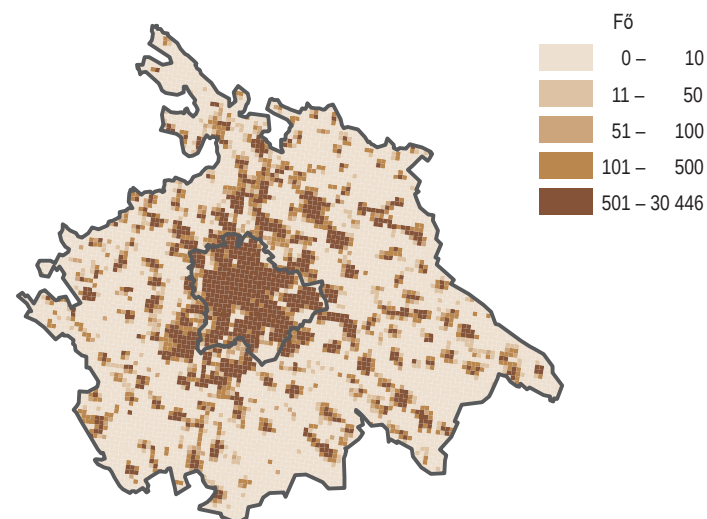
Budapesten és a funkcionális vonzáskörzetében él az ország népességének 30%-a, közel 2 millió 950 ezer fő. Miközben a 2011. évi népszámlálás óta az ország lakónépessége tovább fogyott, Budapest és térségének lakosság száma 46 ezer fővel gyarapodott. Budapest az ország egyik legidősebb korösszetételű települése, ahol az időskorúak száma közel kétszerese a gyermekkorúakénak; a halálozások száma hosszú idő óta meghaladja a születéseket, így népességnövekedése a beköltözők magas számának következménye. A vonzáskörzete nem homogén: a Budapesttől való távolság alapján más-más demográfiai folyamatok jellemzik a településeket. A fővárossal határos, belső gyűrű népessége fiatalabb korösszetételű, a gyakoribb gyermekvállalásból eredően a természetes fogyás kisebb mértékű és lassabb ütemű, amihez a fővárosit is meghaladó, 10–30 ezrelékes pozitív vándorlási egyenleg társul, így lélekszámuk gyarapodik. Ezzel szemben a legtávolabbi települések helyzete általában kedvezőtlenebb, ahol a természetes fogyás mellett az elköltözések száma is magasabb. Ugyanakkor a szuburbanizáció esetenként a térség távolabbi településeinek lakosság számát is növeli, pl. a Dunakanyar egyes festői szépségű községeit nemcsak a közeli Vác lakói, hanem a fővárosiak is gyakran választják új lakóhelyül, a javuló közlekedési viszonyokkal összefüggésben.

Pest megye távolabbi déli, keleti, északkeleti részéről és főleg Nógrád megyéből nem a Budapestre kiköltöző gyermekes családok ingáznak vissza a fővárosba, hanem a helyben munkát nem találók vállalják az esetenként napi 2–3 órás utazást.

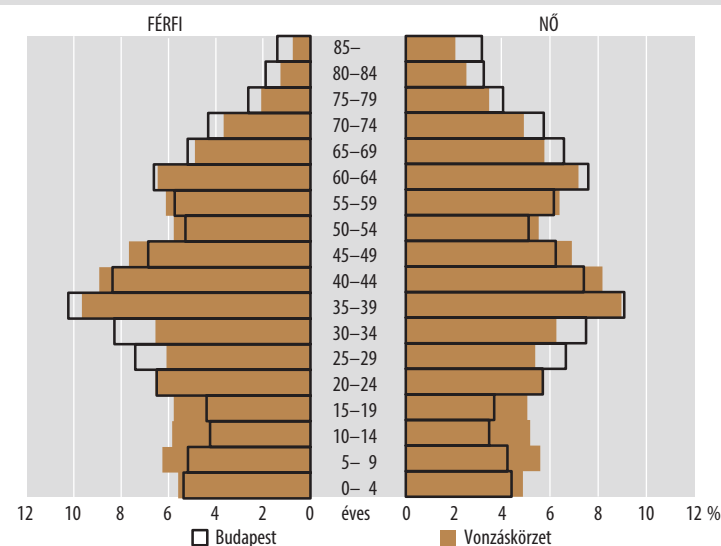
3.6. Népességszám, 2014. december 31.

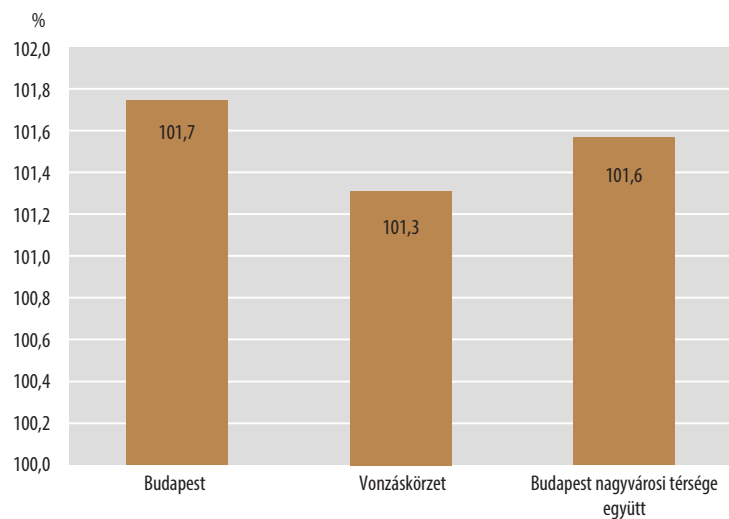
3.7. Egy négyzetkilométeres földrajzi rácshálóra (gridre) jutó népesség, 2011

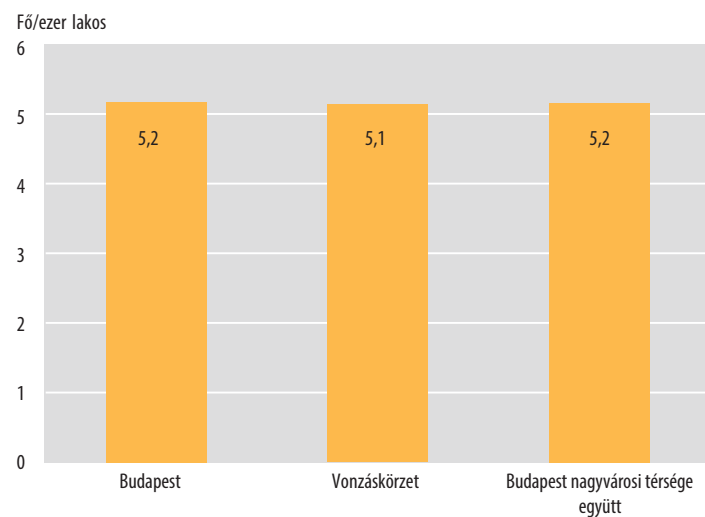
3.8. A népesség nemek és korcsoportok szerinti megoszlása, 2014. december 31.

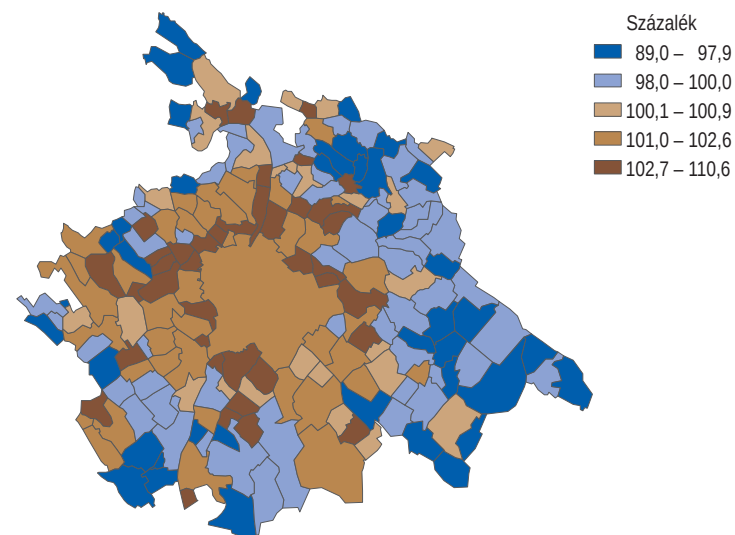
3.9. A népesség számának alakulása 2011. és 2014. december 31. között

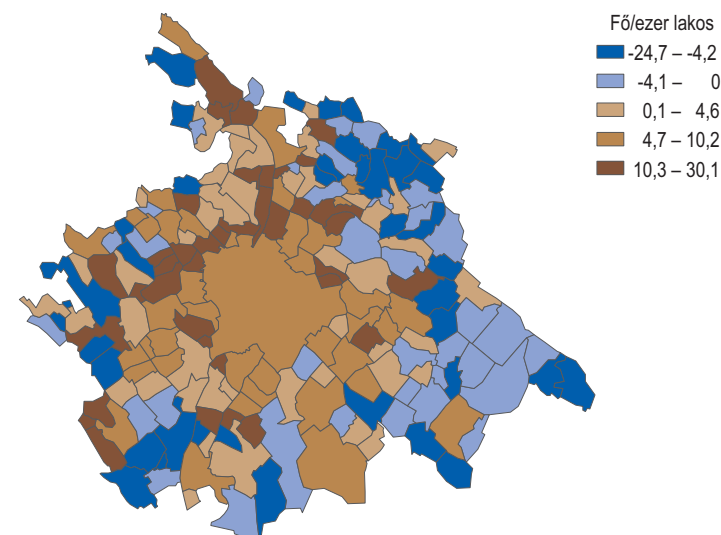
3.10. Ezer lakosra jutó belföldi vándorlási különbözet, 2011–2014

3.11. A települések népességszámának alakulása 2011. és 2014. december 31. között

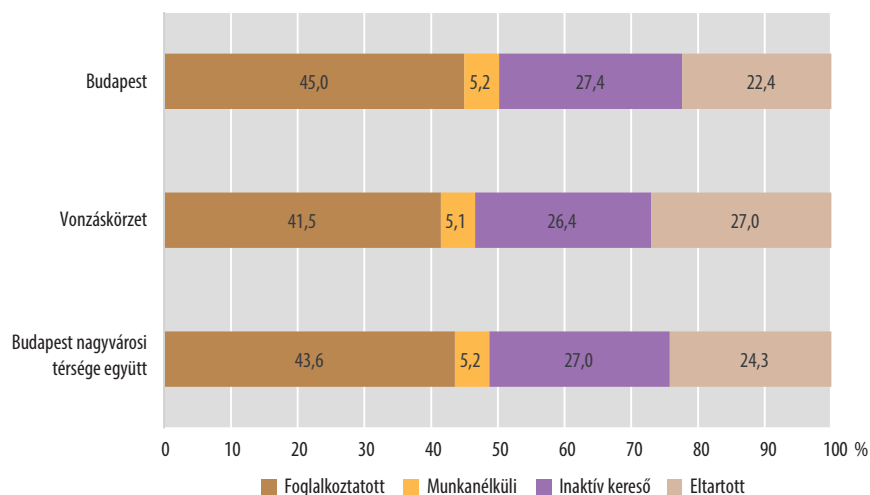
3.12. A települések ezer lakosra jutó belföldi vándorlási különbözete, 2011–2014

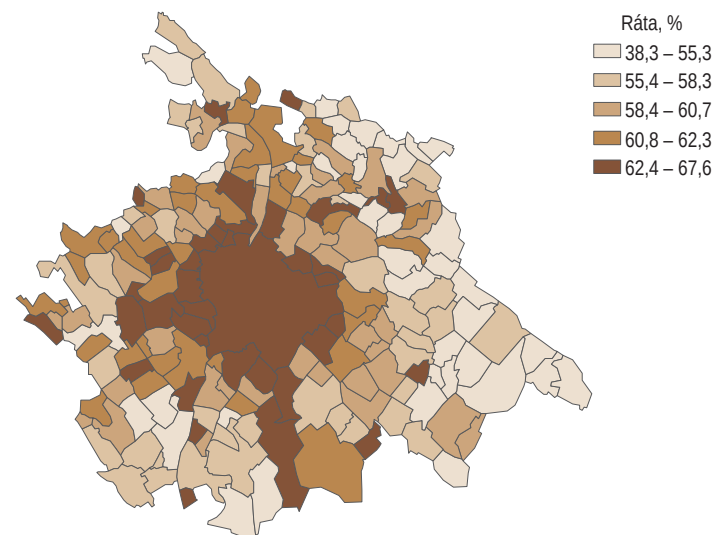
A Budapesten élők gazdasági aktivitás szerinti összetétele az országra jellemzőnél kedvezőbb, és az átlagos arányokat tekintve a vonzáskörzetében élők munkaerő-piaci helyzete alig marad el ettől: a budapestiek valamivel több mint 50, a térségben élők 47%-a volt gazdaságilag aktív a 2011. évi népszámlálás időpontjában. Számuk Budapesten megközelítette a 868 ezer, vonzáskörzetében az 550 ezer főt. A gazdaságilag aktívakon belül 90 ezer, illetve 60 ezer fő munkanélküli volt. A gazdasági aktivitás mutatói a fővároshoz közeli, többnyire az agglomerációhoz tartozó településeken, illetve a városokban magasabbak.

A főváros oktatásban, kultúrában, gazdaságban és igazgatásban betöltött szerepe, képzett munkaerőre gyakorolt vonzása miatt az itt élők iskolázottsága magasabb az országos átlagnál. 2011-ben a megfelelő korú népességre vetítve az érettségizettek aránya 21, a diplomásoké 15 százalékponttal volt nagyobb, mint az országos átlag. Ezzel összefüggésben a foglalkoztatottak körében is az átlagosnál jóval magasabb (64%) a szellemi foglalkozásúak aránya. A főváros budai oldalával határos településeken, a Pilisben, a Dunakanyarban, Gödöllő, Érd és Budakeszi térségében szintén iskolázottabb a lakosság, így a foglalkoztatottak többsége szellemi foglalkozású, ellentétben a vonzáskörzet többi térségével.

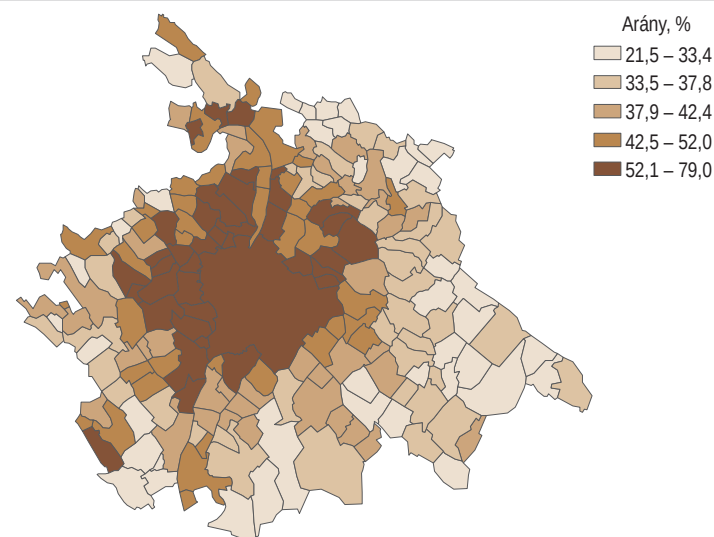
3.13. A népesség gazdasági aktivitás szerinti megoszlása, 2011

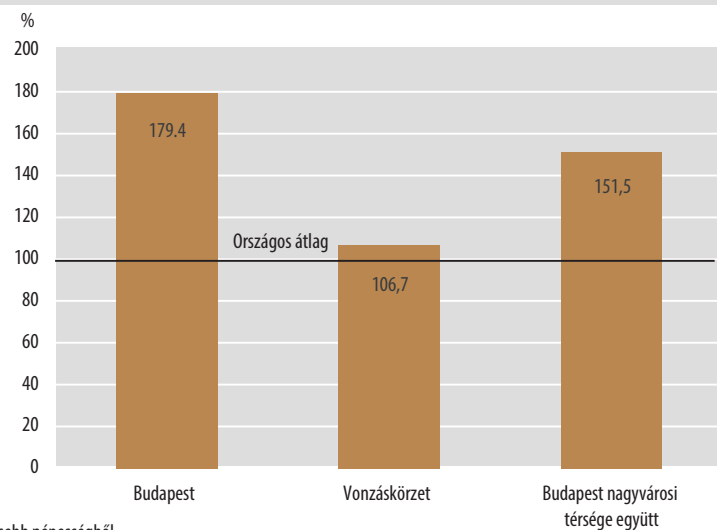
3.14. Foglalkoztatottsági ráta a 15–64 évesek körében, 2011

3.15. A foglalkoztatottak közül a szellemi foglalkozásúak aránya, 2011

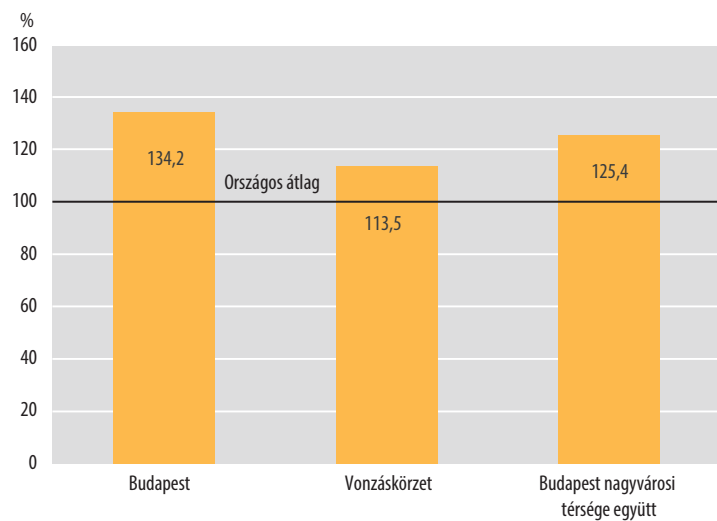

3.16. A felsőfokú végzettségűek aránya az országos százalékában, 2011*

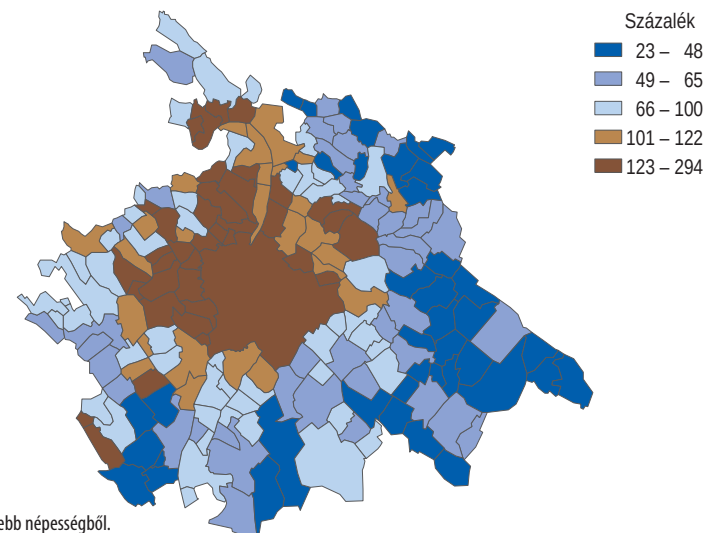

*A 25 éves és idősebb népességből.

3.17. Az egy adófizetőre jutó személyijövedelemadó-alap az országos százalékában, 2014

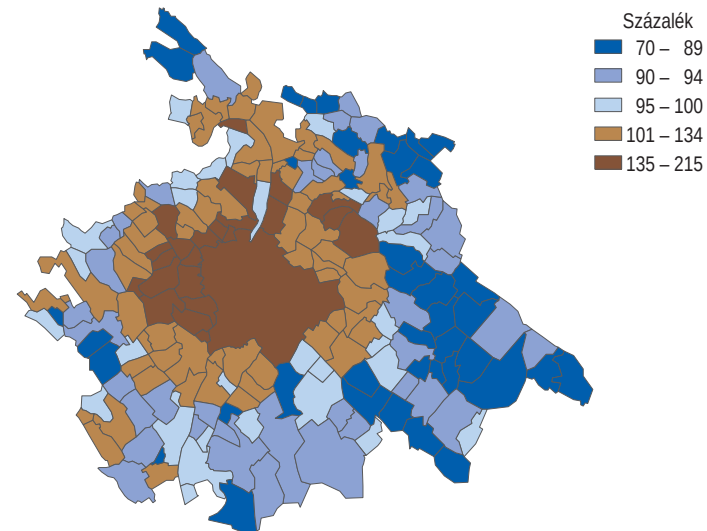

3.18. A felsőfokú végzettségűek aránya a településeken, az országos százalékában, 2011*

*A 25 éves és idősebb népességből.

3.19. Az egy adófizetőre jutó személyijövedelemadó-alap a településeken, az országos százalékában, 2014

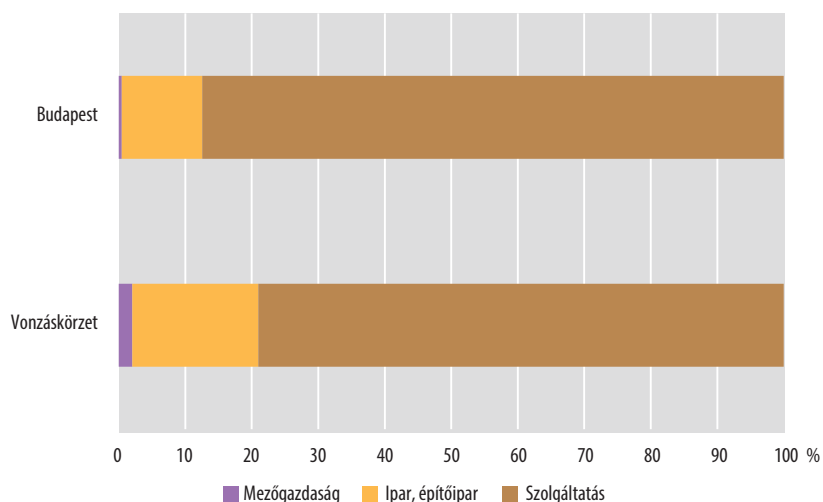

A jövedelmek térségi különbségét az egy adófizetőre jutó személyijövedelemadó-alap országos átlaghoz viszonyított nagyságával jellemeztük. Budapesten átlagosan harmadával, az övezetben több mint tizedével nagyobb a személyijövedelemadó-alap az országos átlagnál. Budapesten a személyijövedelemadó-alap az 5. kerületben és a budai oldalon az 1., 2., 11., 12. kerületekben kiemelkedő. A budai kerületekkel közvetlenül összekapcsolódó és az ezek köré fonódó települések lakói is az átlagosnál magasabb jövedelemmel rendelkeznek.

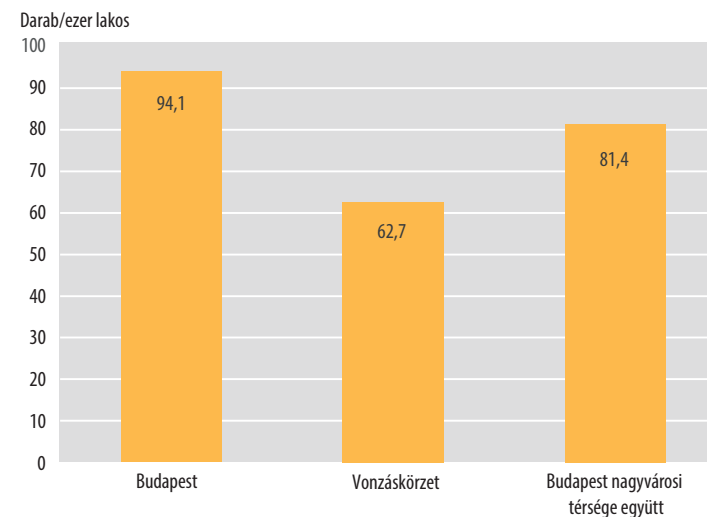
2013-ban Budapesten 164 ezer, a térségében 74 ezer vállalkozás működött. A társas vállalkozások több mint felét, az egyéni vállalkozások 24%-át Budapesten és Pest megyében jegyezték be. Az országban átlagosan 59 működő vállalkozás jut ezer lakosra, Budapesten ennél 35-tel több, de a vonzáskörzet vállalkozásintenzitása is magasabb az átlagosnál. Kiemelkedő a vállalkozásintenzitás Budaörs, Szentendre és Gödöllő térségében, ugyanakkor főleg Pest megye délkeleti vidékének településein, valamint a vonzáskörzet egyes Fejér és Nógrád megyei települései jóval elmaradottabbak e tekintetben.

A területi koncentráció a vállalkozások nagyságát vizsgálva is kimutatható, hogy Budapesten és a vonzáskörzetében működik az ezer főnél többet foglalkoztató vállalkozások több mint fele, és itt a legmagasabb az egy vállalkozásra jutó árbevétel is.

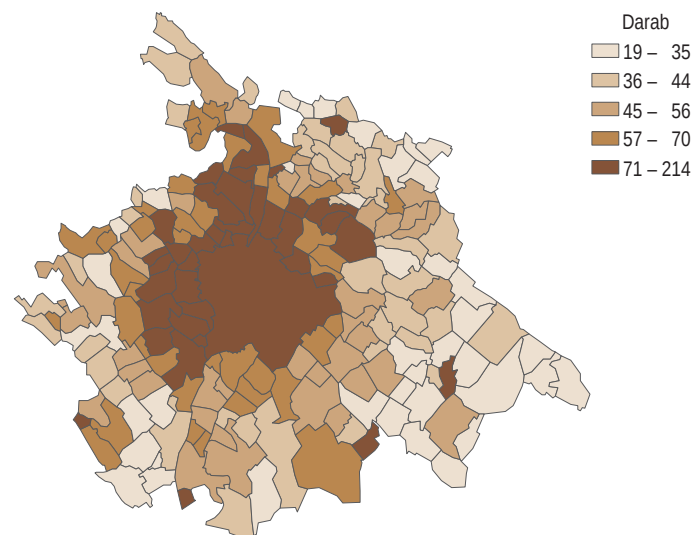
3.20. A működő vállalkozások megoszlása főbb nemzetgazdasági ágak szerint, 2013

3.21. Ezer lakosra jutó működő vállalkozás, 2013

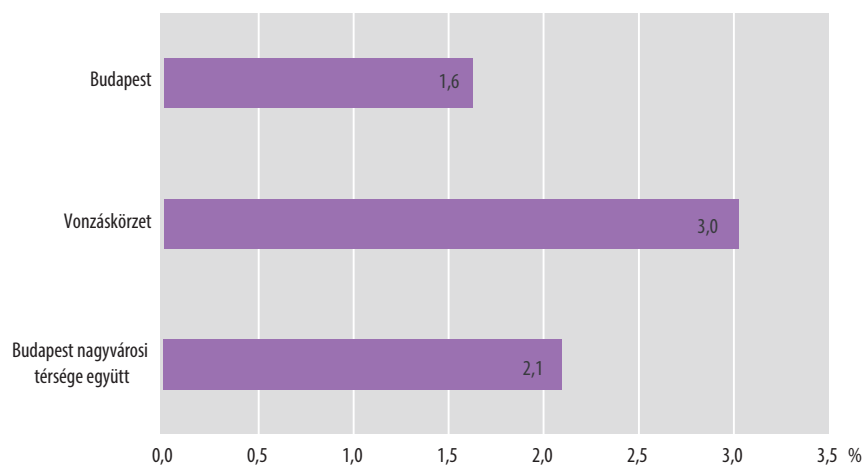
3.22. Ezer lakosra jutó működő vállalkozás a településeken, 2013

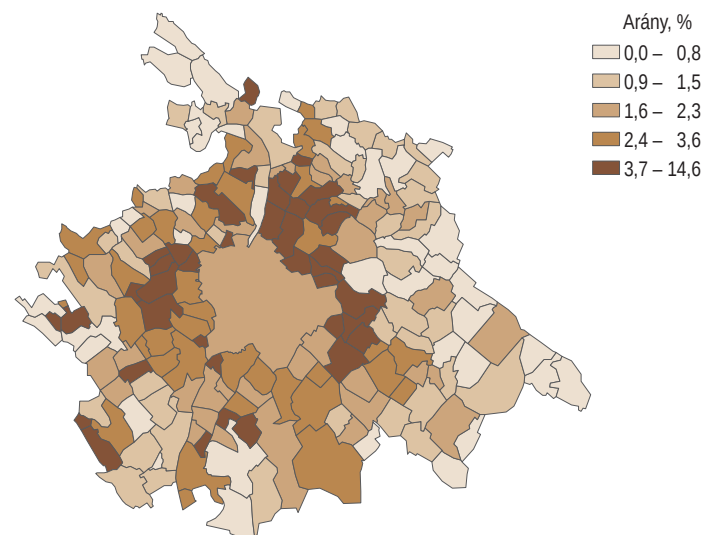
A 2014. év végi adatok alapján Budapest lakásállománya 910 ezer, a térségé több mint 460 ezer lakásból áll. A 2000-es évek lakásépítkezéseinek közel fele Budapestre és Pest megyére koncentrált, és elsősorban azokat a településeket érintette, ahová nagy számban költöztek ki a fővárosiak. Ugyanakkor Budapest egyes városrészei is megújultak, színvonalas új lakóparkok jöttek létre, ami hozzájárult ahhoz, hogy erősödjön a szuburbiából a városba történő visszaköltözések intenzitása. Budapest lakásállományának 1,6%-a, a vonzáskörzetben 3,0%-a 2010 óta épült.

Magyarországon a világgazdasági válság hatására az értékesített lakások száma a megelőző évekhez viszonyítva mintegy felére esett vissza. A mélypontot a 2012. év jelentette, amikor 86 ezer lakás cserélt gazdát. A gazdaság élénkülésével összefüggésben azonban a lakásforgalom is felélénkült, 2014-ben 100 ezer lakást adtak el, 30%-kal többet az előző évinél. A forgalom élénkülésével párhuzamosan a lakásárak is emelkedtek. Az átlagárak alakulásában súlyuk miatt elsősorban a használt lakások árai a meghatározóak. 2014-ben az országban egy használt lakás átlagos ára 10 millió forint volt, Budapesten 4 millió forinttal több.

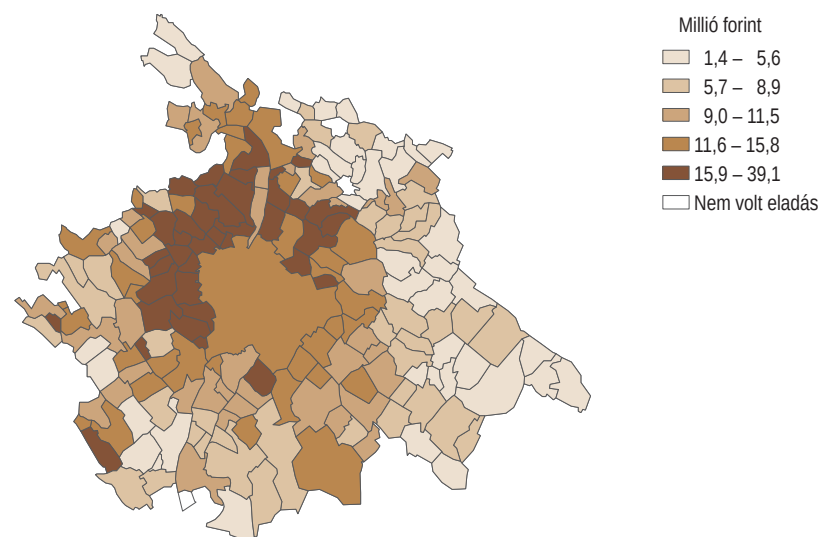
3.23. A 2010–2014 között épült lakások aránya a 2014. év végi lakásállományból

3.24. A 2010–2014 között épült lakások aránya a települések 2014. év végi lakásállományából

3.25. A használt lakások átlagára a településeken, 2014

IV. Kedvezményezett járások, települések

Kedvezményezett járások, települések

A fejlesztéspolitika igényeihez igazodva a beavatkozások területi hatályának meghatározása érdekében már az 1980-as évek második felétől kezdődően vizsgálták a fejlettség területi különbségeit a közigazgatás alsó szintjein. A különbségek mérésére többféle matematikai-statisztikai módszert alkalmaztak az elmúlt csaknem 30 év során a területfejlesztésben. A jelenleg érvényben lévő lehatárolást megelőzően 2007-ben egy 31 mutatót 5 dimenzióba tömörítő pontozásos módszerrel kialakított kompozit indikátor segítségével történt a mérés és lehatárolás. A jelenlegi lehatárolásokra vonatkozó szabályozásokat „a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről” szóló 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet, valamint „a kedvezményezett járások besorolásáról” szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet tartalmazza. A jogszabály által alkalmazott számítás négy dimenzió mentén csoportosított 23, illetve 24 mutató értékeiből normalizálással képzett kompozit indikátor segítségével írja le a települések és járások közötti különbségeket.

A települések besorolásánál a jogszabály az alábbi szempontból vizsgálja és állapítja meg a kedvezményekre jogosult települések körét:

- a) **jelentős munkanélküliséggel sújtott települések:** azok a települések, amelyekben a munkanélküliségi ráta meghaladja az országos átlag 1,75-szeresét,
- b) **kedvezményezett települések:** társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett, illetve a jelentős munkanélküliséggel sújtott települések.

A járások területi fejlettség alapján történő besorolásánál a következő kategóriákat különíti el a jogszabály:

- a) **kedvezményezett járások:** azok a járások, amelyeknek komplex mutatója kisebb, mint az összes járás komplex mutatójának átlaga,
- b) **fejlesztendő járások:** a kedvezményezett járásokon belül azok a legalacsonyabb komplex mutatóval rendelkező járások, amelyekben az ország kumulált lakónépességének 15%-a él,
- c) **komplex programmal fejlesztendő járások:** a kedvezményezett járásokon belül azok a legalacsonyabb komplex mutatóval rendelkező járások, amelyekben az ország kumulált lakónépességének 10%-a él,
- d) **regionális szempontból kedvezményezett járások:** e rendelet figyelembevételével a megyei közgyűlések által kijelölt járások,
- e) **súlyos természeti vagy civilizációs katasztrófával sújtott térség:** a fejlesztendő járással egyenlő elbánásban részesülő térség, amelyben a károk felszámolása, a helyi társadalmi-gazdasági élet normál működésének beindítása tartós, többéves fejlesztést igényel, ahol a térség fejlődési lehetőségeit a katasztrófa több évre súlyosan korlátozza,
- f) a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 5. § i) pontjában meghatározott területi egységek.

A kompozit indikátor számításánál figyelembe vett dimenziók és mutatók:

Társadalmi és demográfiai helyzet

- Urbanitás/ruralitás indexe (az adott járás népességének mekkora aránya él 120 fő/km²-nél nagyobb népsűrűségű településen), % (csak a járási besorolásnál)
- Halálozási ráta (az ezer lakosra jutó halálozások száma) az elmúlt öt év átlaga, ‰
- Vándorlási különbözet ezer lakosra (az utolsó öt év átlaga), fő
- Tízezer 0–2 éves állandó lakosra jutó bölcsődei és családi napközi férőhelyek száma, darab
- Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek aránya a 0–24 éves állandó népességből, %
- Aktív korúak ellátásában (rendszeres szociális segélyben és foglalkoztatást helyettesítő támogatásban) részesítettek ezer állandó lakosra jutó száma, fő

Lakás és életkörülmények

- Használt lakások átlagos ára, forint
- Az utolsó öt év során épített lakások aránya az időszak végi lakásállományból, %
- Komfort nélküli (lakott) lakások a lakott lakások százalékában
- Az egy állandó lakosra jutó személyijövedelemadó-alapot képező jövedelem, ezer forint
- A természetes személyek által üzemeltetett személygépkocsik kor szerint súlyozott ezer lakosra jutó száma, darab
- Születéskor várható átlagos élettartam, férfiak, év (csak a járási besorolásnál)
- Születéskor várható átlagos élettartam, nők, év (csak a járási besorolásnál)

Helyi gazdaság és munkaerőpiac

- A 18 éves és idősebbek között a legalább középfokú oktatással rendelkezők aránya, %
- Nyilvántartott álláskereső aránya a munkaképes korú állandó népességből, %
- Tartósan – legalább 12 hónapja folyamatosan – nyilvántartott álláskereső aránya a munkaképes korú állandó népességből, %
- A legfeljebb általános iskolát végzett nyilvántartott álláskereső aránya, %
- A működő vállalkozások ezer lakosra jutó száma, darab
- Kiskereskedelmi üzletek ezer lakosra jutó száma, darab
- Az önkormányzatok helyi adóbevételeinek aránya a tárgyévi bevételekből, %

Infrastruktúra és környezet

- Közütemi szennyvízgyűjtő-hálózathoz kapcsolódott lakások aránya, %
- A rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya, %
- Szélessávú internet előfizetők ezer lakosra jutó száma, darab
- Kiepített utak aránya az összes önkormányzati fenntartású közútból, %
- A megyeszékhely elérésének mutatója, perc (csak a települési besorolásnál)
- A gyorsforgalmi csomópontok elérési mutatója, perc (csak a települési besorolásnál)

A fejlettségben jelentkező különbségek területi eloszlása mind a járások, mind pedig a települések szintjén időben viszonylag állandó. Ugyan felfedezhetők különbségek a fejlettség mérését szolgáló módszerek által leírt rangsorokban, azonban a társadalmi és gazdasági különbségek olyan mértékben meghatározottak, hogy a különböző mutatókkal és módszerekkel végzett mérések eredményei nagymértékű átfedéseket mutatnak egymással. Azok a fejlesztéspolitikai erőfeszítések, amelyekkel a szakemberek az elmúlt évtizedekben a területi kohéziót kívánták elősegíteni, csak mérsékeltek a periférikus térségek leszakadását okozó demográfiai, társadalmi és gazdasági folyamatok hatásait, de a különbségeket jelentős mértékben befolyásolni nem voltak képesek.

A járási besorolás szerint a népesség 35%-a, a települési besorolás szerint pedig 13%-a kedvezményezett típusban él. A periférikus helyzetű, kedvezményezett státusú járások inkább a vidékies terekben jellemzők, ennek megfelelően átlagos népsűrűségük egynegyede volt a nem kedvezményezett térségek átlagának. Leginkább Észak-Magyarország, az Alföld és Dél-Dunántúl térségei, települései maradnak el fejlettségben a centrum térségektől. A periférikus helyzet területi koncentráltságát jellemzi, hogy a kedvezményezett járásokban élők aránya 9 megyében haladta meg a teljes népesség 50%-át.

A népesség korösszetételében megjelenő különbségek a centrum és a periféria térségei között a járások szintjén is kimutathatók, azonban igazán élessé a települési szinten válnak. Mindkét esetben éppen a gazdasági aktivitás szempontjából kiemelkedő jelentőségű 30–45 éves korosztálynál mutatkozik deficit a centrum térségeihez képest. Ez összefügg a periférikus térségeket sújtó legfontosabb problémával, az elvándorlással.

2010 óta a vándorlás eredményeként jelentősen csökkent a periférikus térségekben élők száma. A migráció hatásait nemhogy ellensúlyozzák, hanem még tovább erősítik a természetes népmozgalmi változások. A kedvezményezett járásokban a természetes népességfogyás átlagos nagysága csaknem kétszeresen haladta meg a kedvezőbb helyzetű térségekét. Az elvándorlás a kedvezményezett települések esetében a járásoknál említetthez képest még jelentősebb volt.

A vállalkozási aktivitás a fejlett térségekben csaknem kétszeresen haladja meg a kedvezményezett térségekét. A legrosszabb helyzetben lévő komplex módon fejlesztendő térségeknél 30 működő vállalkozás jutott ezer lakosra, szemben a támogatottak körébe nem kerülőkkel, ahol közel 70. A vállalkozások gazdasági ágazatok szerinti megoszlása is alátámasztja azt, hogy periférikus helyzet általában vidékies térségekre jellemző. Vállalkozási szerkezetükben a primer és szekunder ágazatokban tevékenykedő vállalkozások nagyobb súllyal szerepelnek, mint a fejlett térségekben.

A gazdaság, a foglalkoztatás szempontjából meghatározó a munkaerő iskolai végzettsége, szakképzettsége. Ebben jelentősek a különbségek a fejlett és a támogatandó térségek között, a legkedvezőtlenebb helyzetű térségekben élők csaknem fele csak legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezett,¹⁾ míg arányuk a kedvezményekben nem részesülők esetében 27–29% volt.

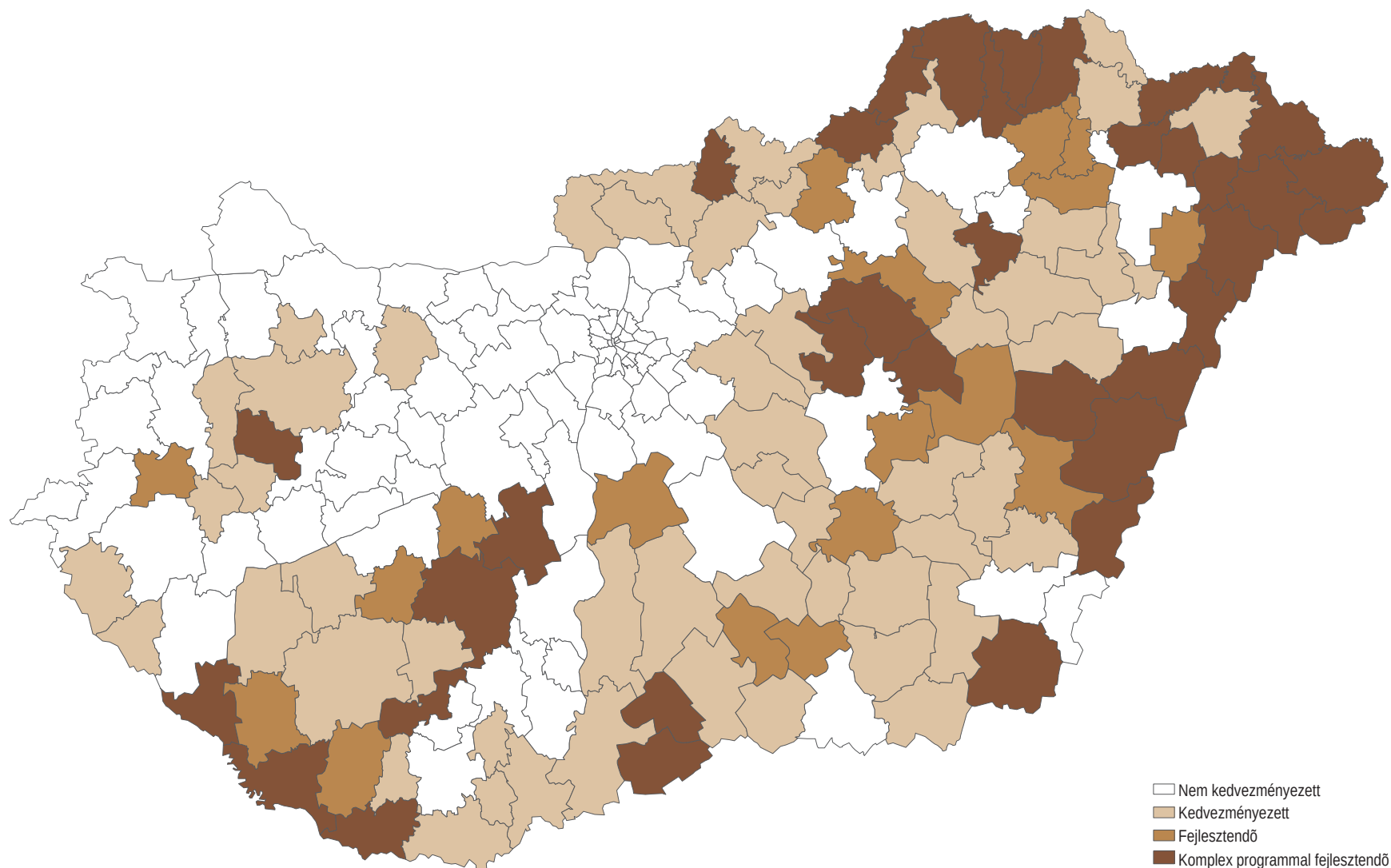
Az ismertetett demográfiai és gazdasági helyzet eredőjeként a hátrányos helyzetben lévő térségek gazdasági aktivitása jelentősen különbözik a fejlettebb térségektől. E térségekre az inaktív keresők magas népességen belüli aránya jellemző, ehhez járul a fejlettebbeknél számottevően rosszabb foglalkoztatási és munkanélküli arány is.

Mindezen tényezők jelentős hatást gyakorolnak a kedvezményezett térségekben élők jövedelmi viszonyaira, lakás- és életkörülményeire is. Az egy főre jutó személyi jövedelemadó hatálya alá tartozó jövedelem a fejlett térségekben több mint másfélszerese a kedvezményezett térségekének.

A lakásépítési tevékenység az elmúlt öt évben igen alacsony szintű volt. Ebben a válság ugyan szerepet játszott, de a területi különbségeket nem csökkentette, hiszen a 2010 óta épült lakások aránya tekintetében 1,2 százalékpontos volt a különbség a kedvezményezett és a nem kedvezményezett térségek között. Ennek megfelelően a 2011. évi népszámlálás adatai szerint a lakások minősége is meglehetősen leromlott a támogatott térségekben, a komfort nélküli és félkomfortos lakások aránya jóval magasabb, mint a centrum térségekben.

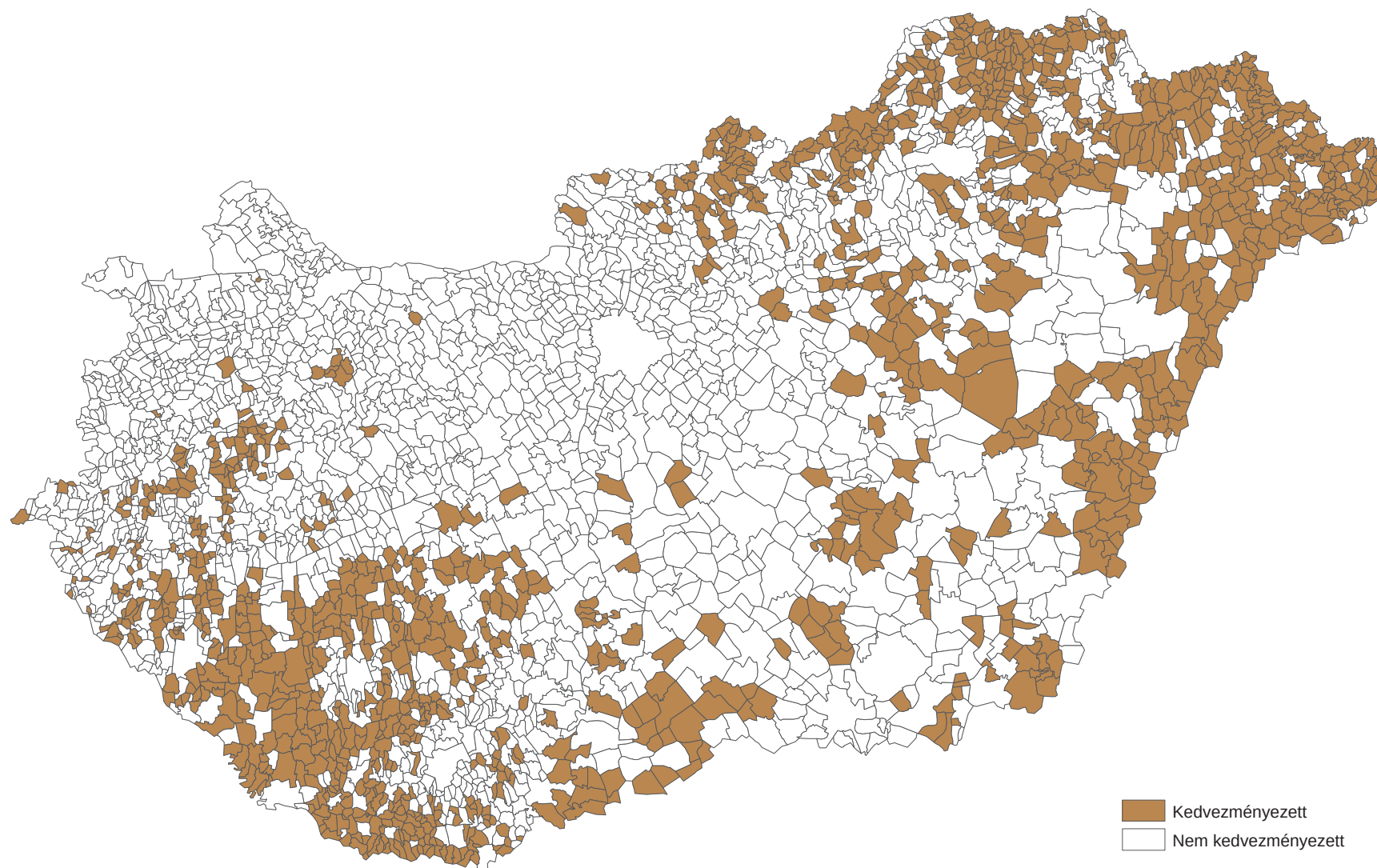
¹⁾ A 7 éves és idősebb népességre számítva a 2011. évi népszámlálás adatai alapján.

4.1. Magyarország járásai kedvezményezettség szerint, 2015*

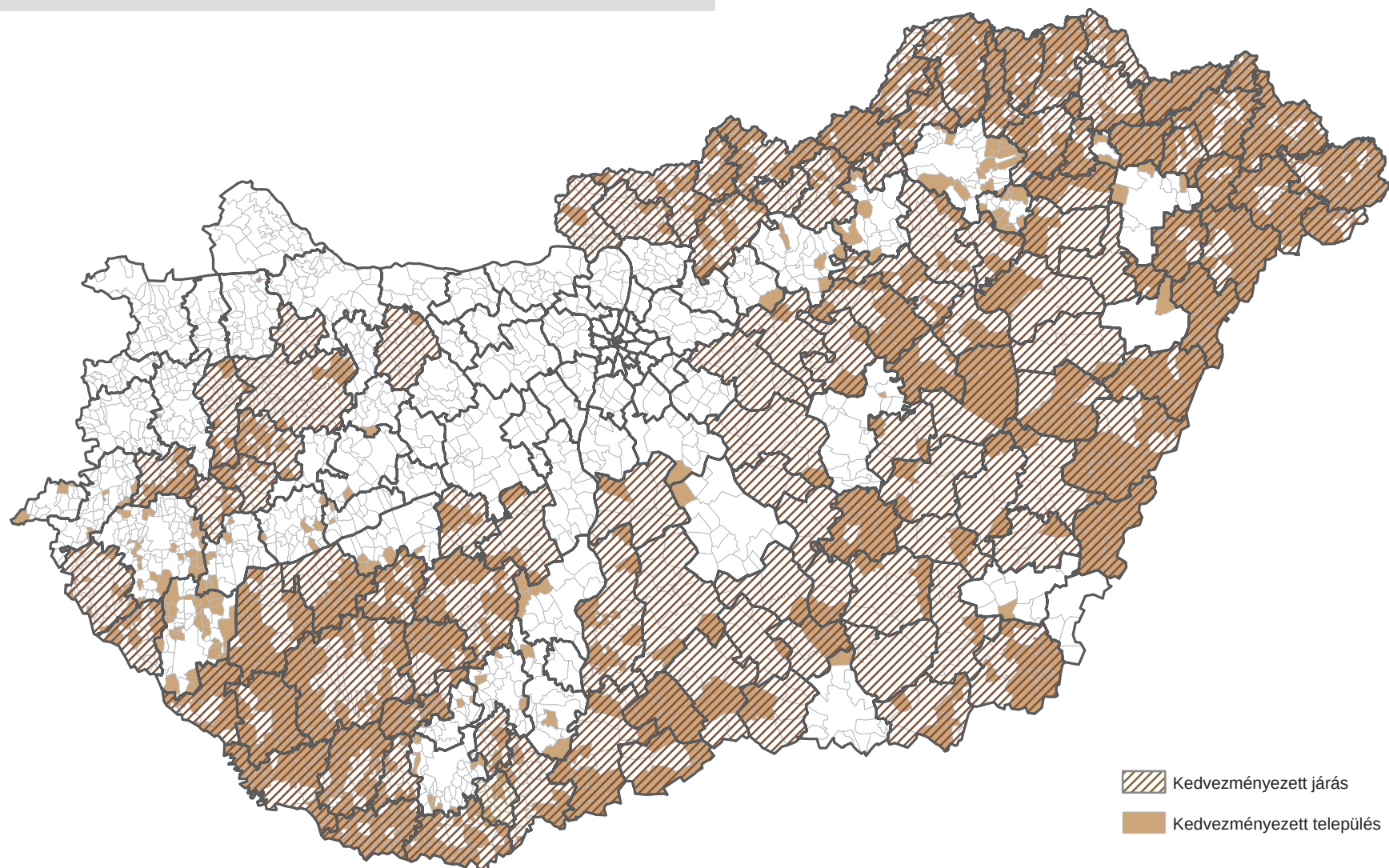

*A kormány 106/2015./IV.23. rendelete alapján.

4.2. Magyarország települései kedvezményezettség szerint, 2015*

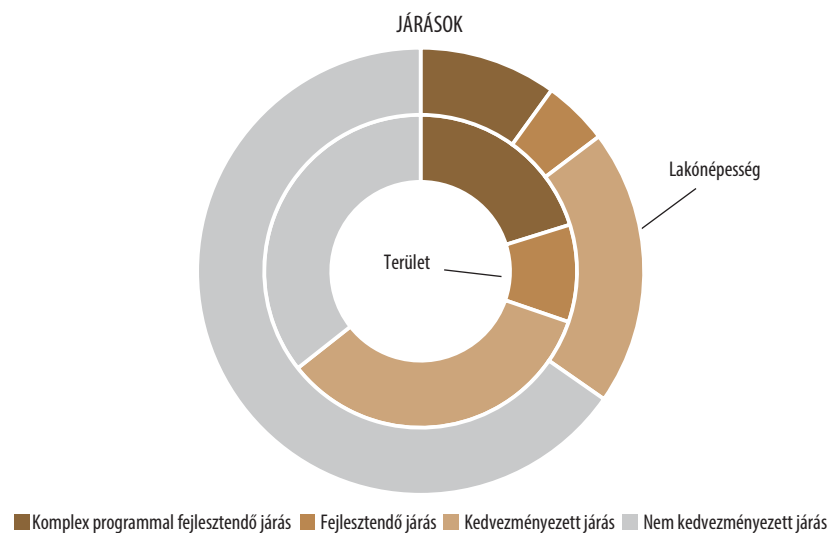

*A kormány 105/2015./IV.23. rendelete alapján.

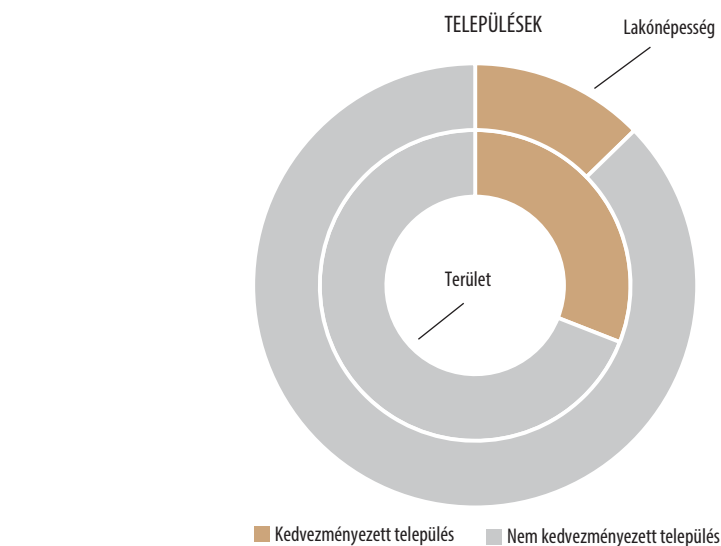
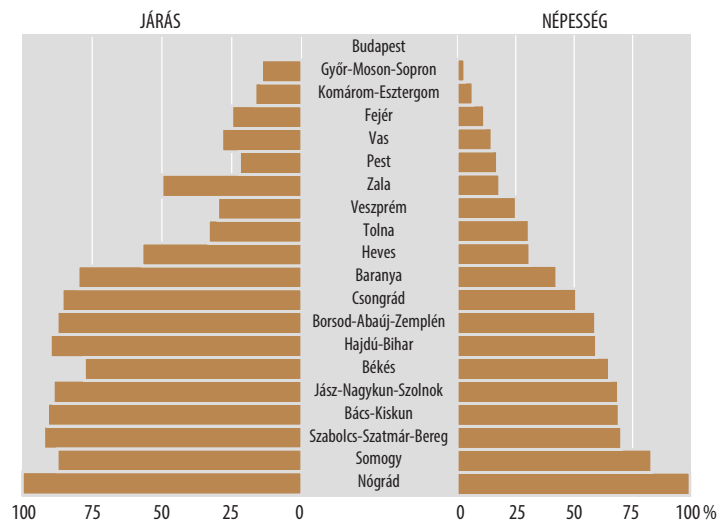
4.3. Kedvezményezett járások és települések, 2015*

*A kormány 105/2015./IV.23. és 106/2015./IV.23. rendelete alapján.

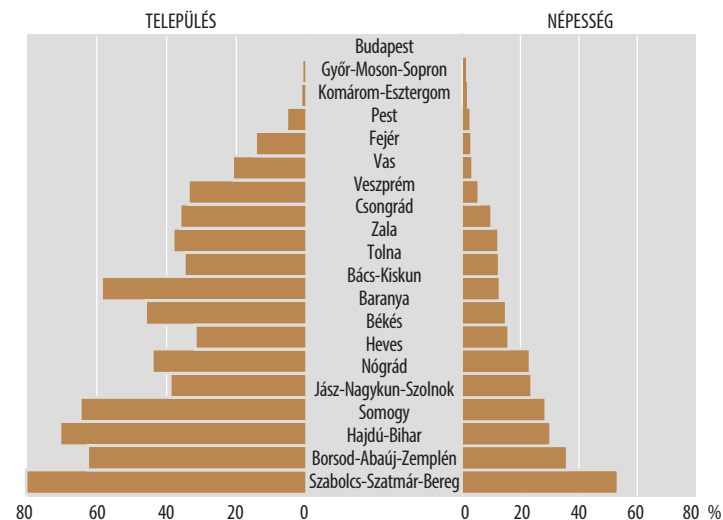
4.4. Az ország területének és lakónépességének megoszlása kedvezményezettségi típusok szerint, 2014. december 31.

4.5. A kedvezményezett járások és a lakónépességük aránya, 2014. december 31.

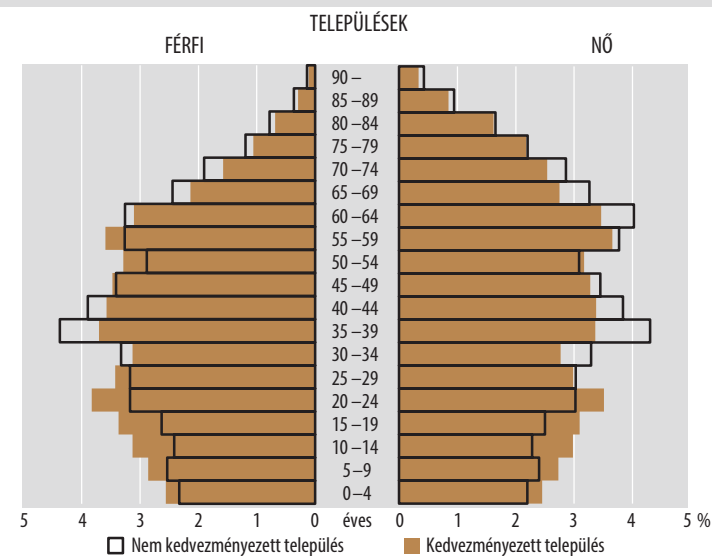
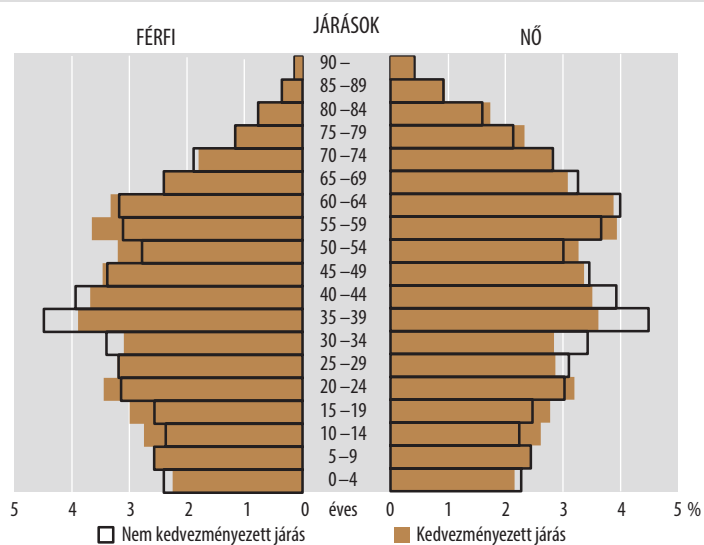

4.6. A kedvezményezett települések és a lakónépességük aránya, 2014. december 31.

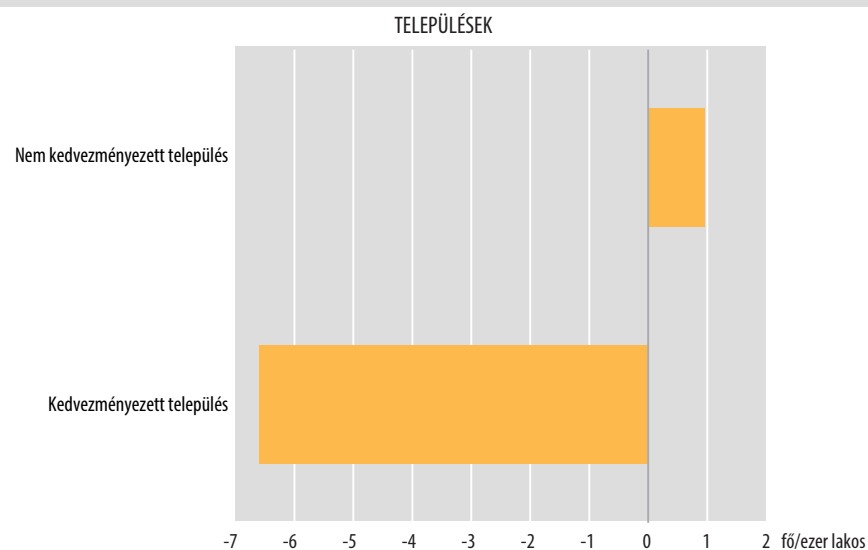

Kedvezményezett járások, települések

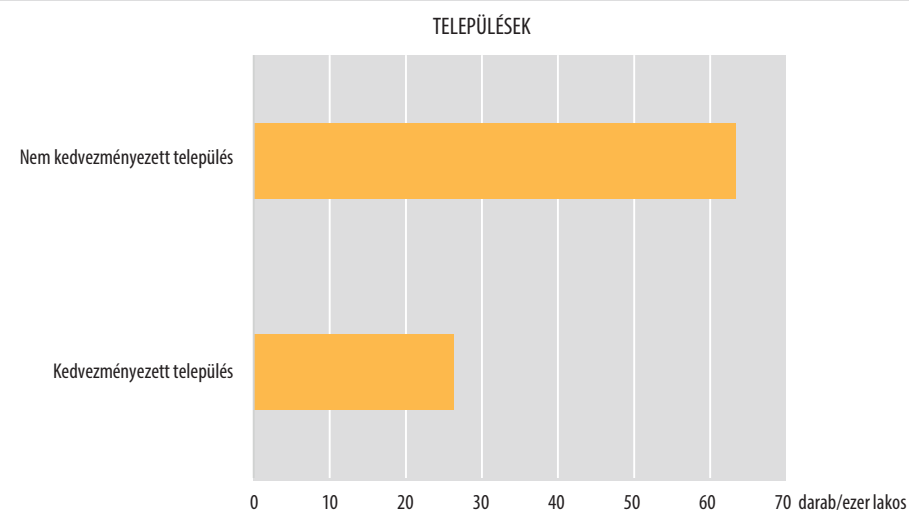
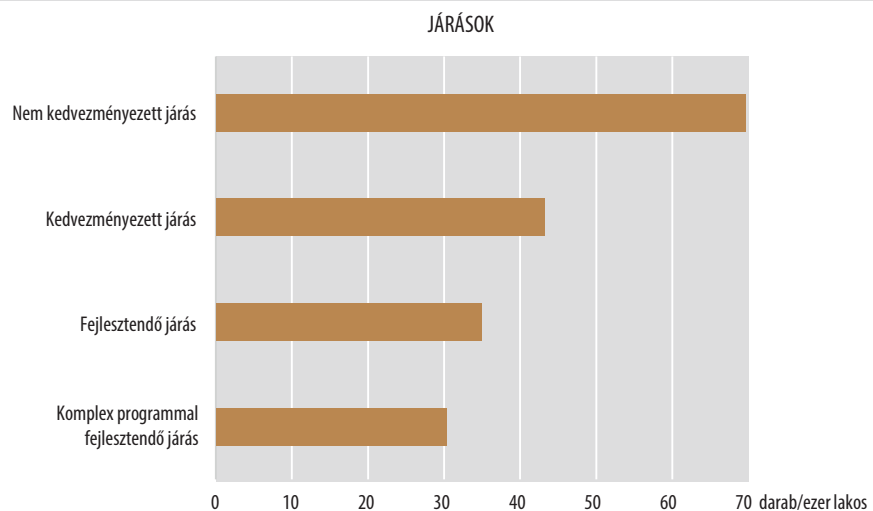
4.7. A népesség megoszlása nemek és korcsoportok szerint, 2014. december 31.

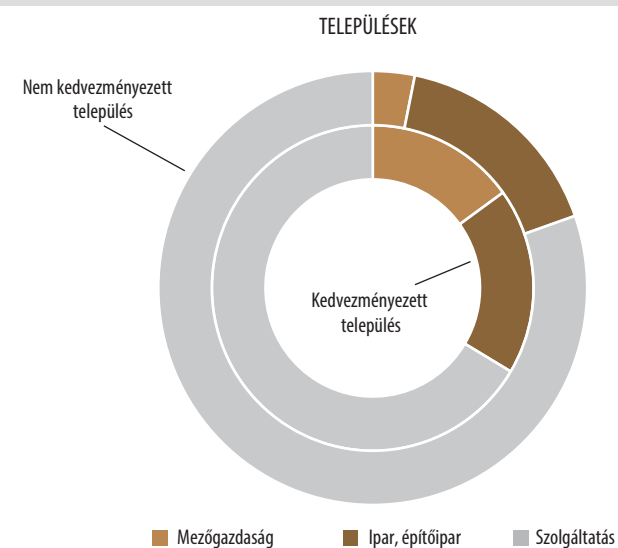
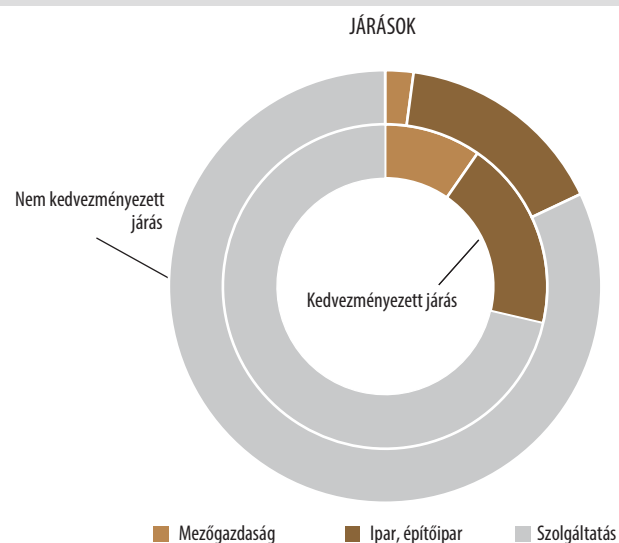
4.8. Belföldi vándorlási különbözet ezer lakosra, 2010–2014 átlaga

4.9. A működő vállalkozások ezer lakosra jutó száma, 2013

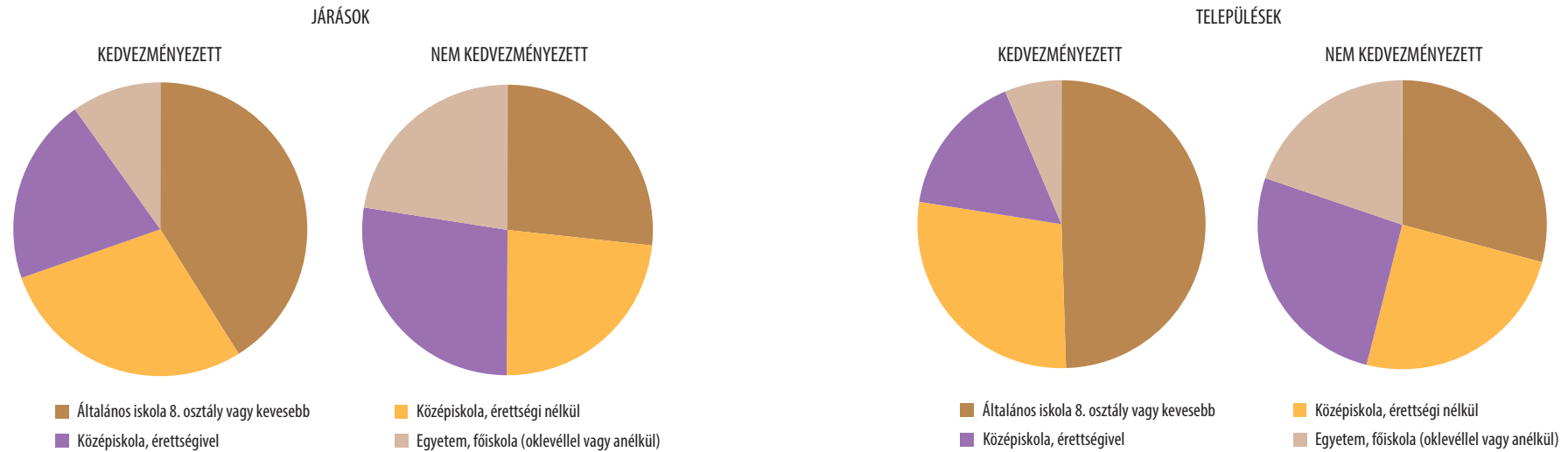

4.10. A működő vállalkozások megoszlása összevont nemzetgazdasági ágak szerint, 2013

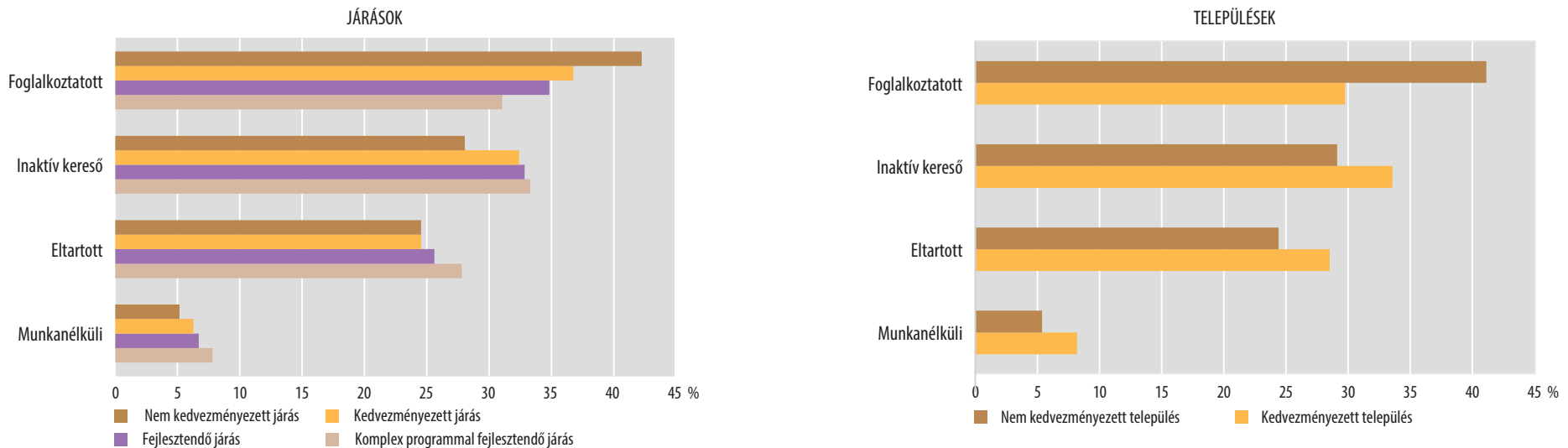

Kedvezményezett járások, települések

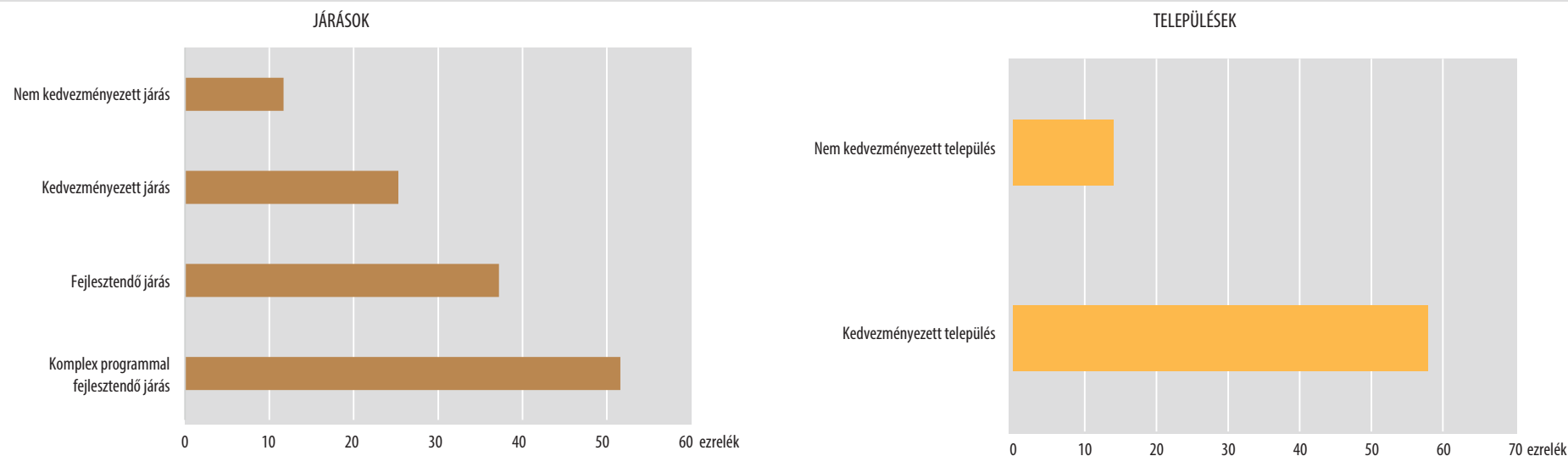
4.11. A 7 éves és idősebb népesség megoszlása iskolai végzettség szerint, 2011

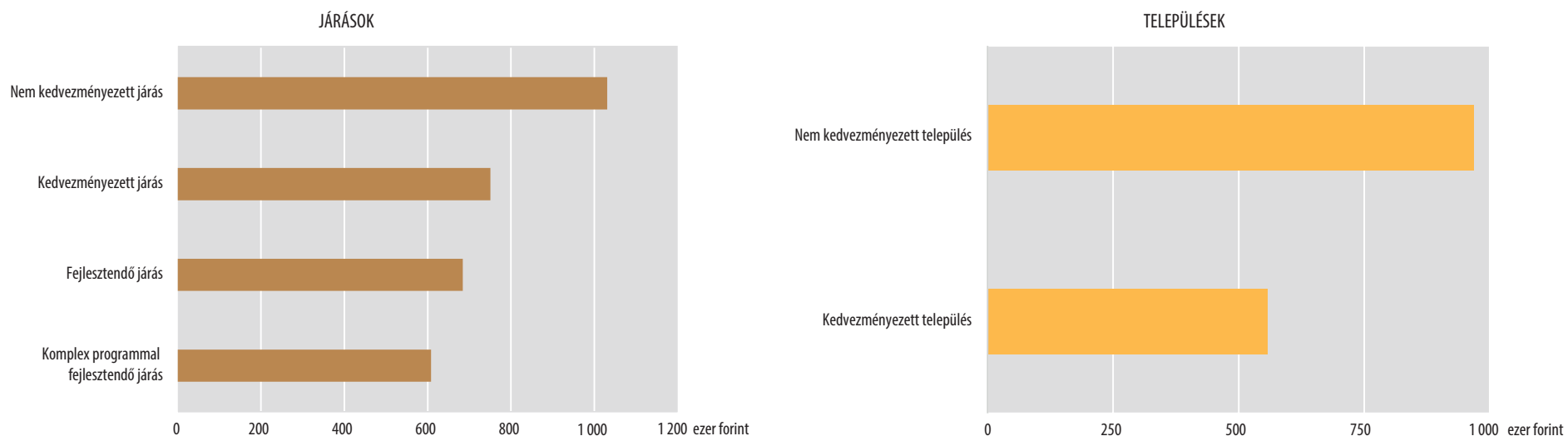
4.12. Népesség megoszlása gazdasági aktivitás szerint, 2011

4.13. Aktív korúak ellátásában (rendszeres szociális segélyben és foglalkoztatást helyettesítő támogatásban) részesítettek ezer lakosra jutó száma, 2014

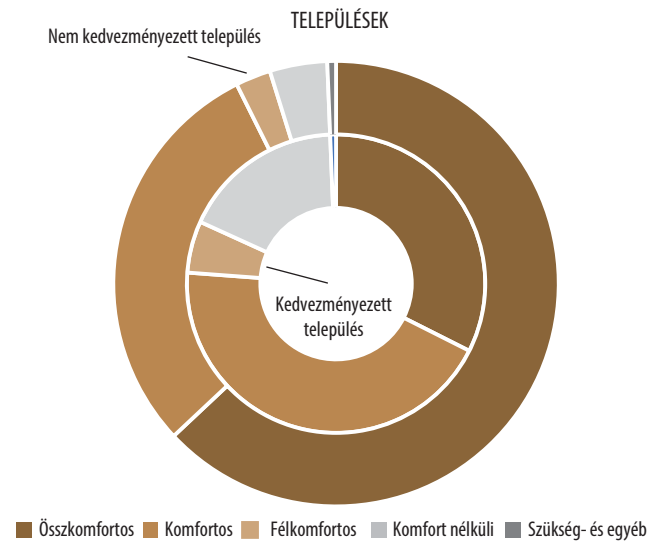
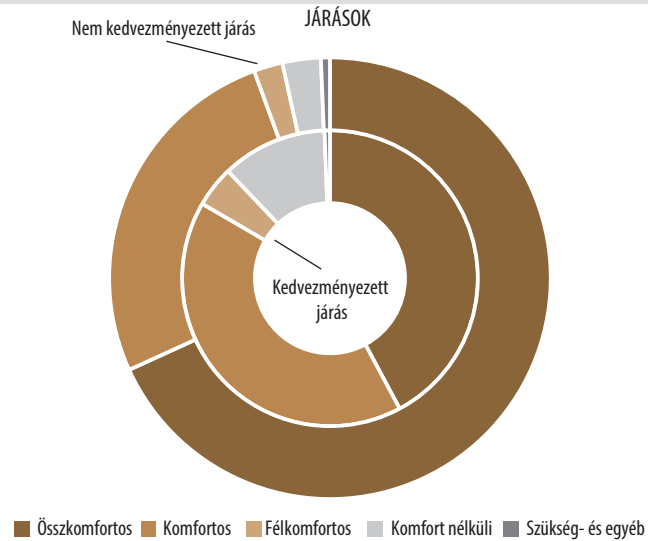

4.14. Az egy állandó lakosra jutó személyijövedelemadó-alapot képező jövedelem, 2014

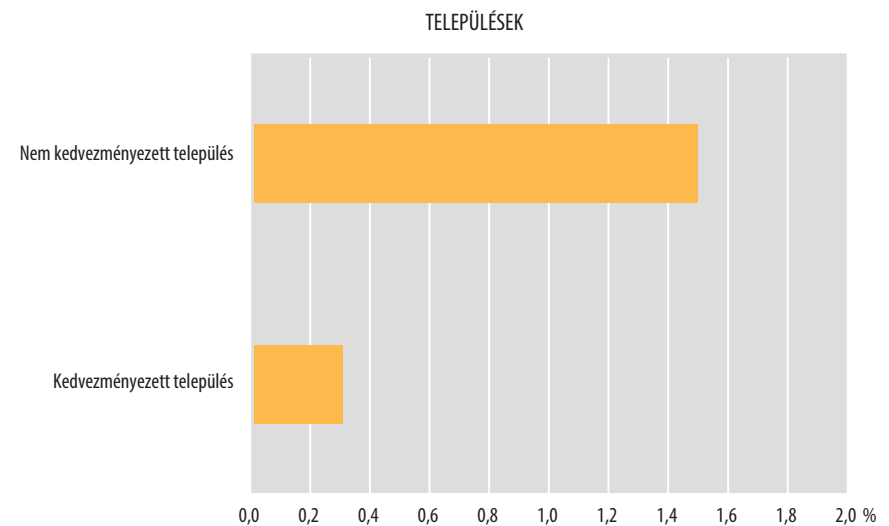
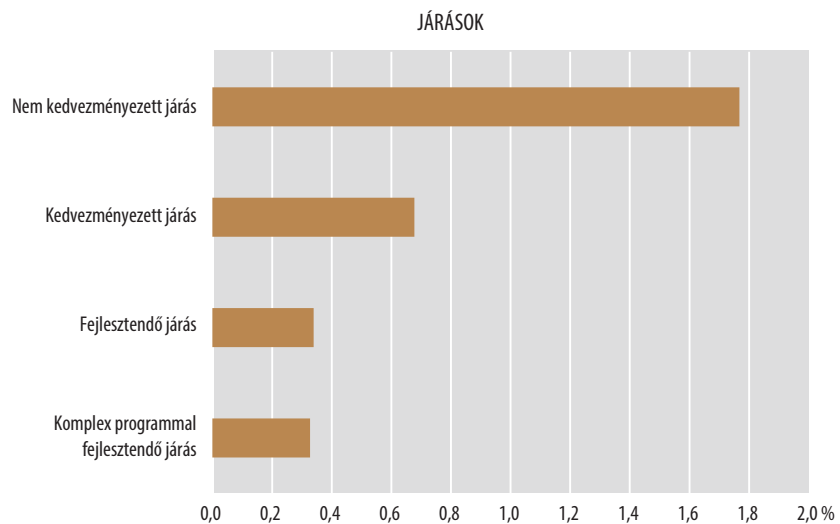

Kedvezményezett járások, települések

4.15. A lakásállomány megoszlása komfortosság szerint, 2011

4.16. 2010–2014 során épített lakások aránya a 2014. végi lakásállományból

Ábrajegyzék

I. NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

I.1. Társadalom

1.1. A száz gyermekkorúra jutó időszerűak száma, 2014.....	8
1.2. A lakónépesség alakulása, 2014 (2004=100%).....	8
1.3. Az ezer 15–49 éves nőre jutó élveszületések száma, 2013.....	8
1.4. Az egy négyzetkilométeres földrajzi rácshálóra (gridre) jutó népesség Európában, 2011.....	9
1.5. Születéskor várható átlagos élettartam, 2013.....	10
1.6. Az egyetemi, főiskolai oklevéllel rendelkezők aránya a 25–64 éves népességből, 2013.....	10
1.7. A foglalkoztatottak aránya a 15–64 éves népességből, 2013.....	10

I.2. Gazdaság

1.8. Külkereskedelmi kivitelünk az Európai Unió országaiba, 2014.....	11
1.9. Az Európai Unió országaival folytatott külkereskedelmünk egyenlege, 2014.....	11
1.10. Egy főre jutó GDP az Európai Unió átlagának százalékában, 2014.....	12
1.11. A folyó fizetési mérleg egyenlege a GDP százalékában, 2014.....	13
1.12. Államadósság a GDP százalékában, 2014.....	13
1.13. Kutatás-fejlesztési ráfordítás a GDP százalékában, 2013.....	13

I.3. Közlekedési infrastruktúra, szállítás, infokommunikáció

1.14. Az ezer lakosra jutó járművek száma, 2012.....	14
1.15. Az internet-hozzáféréssel rendelkező háztartások aránya, 2014.....	14
1.16. A transzeurópai közlekedési hálózat törzshálózata, 2013.....	15

I.4. Környezet

1.17. A megújuló energiaforrások aránya az energiafogyasztásban, 2013.....	16
1.18. Az újrahasznosított hulladék aránya a települési hulladékból, 2013.....	16
1.19. Környezetvédelmi beruházások a GDP százalékában, 2012.....	16

II. TERÜLETI KÜLÖNBBSÉGEK MAGYARORSZÁGON

II.1. Társadalom

II.1.1. Népesség, népmozgalom

2.1. Száz gyermekkorúra jutó időszerű, 2014. december 31.....	18
2.2. Ezer 15–49 éves nőre jutó élveszületés, 2014.....	18
2.3. Az egy négyzetkilométeres földrajzi rácshálóra (gridre) jutó népesség száma, 2011.....	19
2.4. Ezer lakosra jutó természetes szaporodás, fogyás (–), 2014.....	20

2.5. Ezer lakosra jutó belföldi vándorlási egyenleg, 2014.....	20
2.6. Születéskor várható átlagos élettartam, 2014.....	20
II.1.2. Munkaerőpiac	
2.7. A 15–64 évesek 2014. évi foglalkoztatási rátája és annak változása 2010-hez képest	21
2.8. A 15–64 évesek munkanélküliségi rátája, 2014	21
2.9. Az inaktívak aránya a 15–64 éves népességből, 2014	21
2.10. A nyilvántartott állás keresők aránya a 15–64 éves állandó népességből, 2014	22
2.11. A 180 napon túl nyilvántartott állás keresők aránya a nyilvántartott állás keresőkön belül, 2014	22
2.12. A pénzbeli ellátásban részesülő nyilvántartott állás keresők aránya a nyilvántartott állás keresőkből és ellátástípus szerinti megoszlásuk, 2014.....	22
2.13. Az alkalmazásban állók közül a szellemi foglalkozásúak aránya, 2014.....	23
2.14. Az alkalmazásban álló fizikai foglalkozásúak havi nettó átlagkeresete, 2014.....	23
2.15. Az alkalmazásban álló szellemi foglalkozásúak havi nettó átlagkeresete, 2014	23
II.1.3. Jövedelmi viszonyok	
2.16. Az adófizetők ezer lakosra jutó száma, 2014	24
2.17. Egy adófizetőre jutó személyijövedelemadó-alapot képező jövedelem, 2014.....	24
2.18. Az öregségi nyugdíj egy ellátottra jutó havi összege, 2015. január	24
2.19. A nyugdíjasok tízezer lakosra jutó száma és a nyugdíjasok megoszlása, 2015. január	25
2.20. A foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek tízezer lakosra jutó száma, 2014	26
2.21. A rendszeres szociális segélyben részesítettek tízezer lakosra jutó száma, 2014.....	26
2.22. A gyermekgondozási segélyt igénybe vevők tízezer lakosra jutó száma, 2014.....	26
II.1.4. Társadalmi szolgáltatások	
2.23. Száz bölcsődei férőhelyre jutó beírt gyermekek száma, 2014	27
2.24. A bölcsődét és a családi napközit igénybe vevő kisgyermekek aránya, 2014	27
2.25. A bölcsődei ellátást helyben igénybe venni nem tudó kisgyermekek aránya, 2014	27
2.26. Házi segítségnyújtásban részesülők a 65 éves és idősebb népesség százalékában, 2014.....	28
2.27. Szociális étkeztetésben részesülők a 65 éves és idősebb népesség százalékában, 2014.....	28
2.28. Idősek bentlakásos intézményében ellátottak a 65 éves és idősebb népesség százalékában, 2014	28
2.29. A betöltetlen orvosi állások aránya, 2014	29
2.30. Az egy háziorvosra és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma, 2014.....	29
2.31. Háziorvosi és házi gyermekorvosi ellátást helyben igénybe venni nem tudók aránya a népesség százalékában, 2014	29
II.1.5. Oktatás	
2.32. Az óvodát helyben igénybe venni nem tudó gyermekek aránya a 3–5 évesek körében, 2014.....	30
2.33. A más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya, 2014.....	30
2.34. Egy általános iskolai feladatellátási helyre jutó tanulók száma a nappali képzésben, 2014	30
2.35. Középiskolai feladatellátási helyek és a nappali tagozatos tanulók száma, 2014.....	31
2.36. A más településről bejáró középiskolai tanulók aránya, 2014	31
2.37. Szakiskolai és speciális szakiskolai feladatellátási helyek és a nappali tagozatos tanulók száma, 2014.....	31
2.38. A nappali tagozatos felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő hallgatók száma, 2014.....	32
2.39. A felsőoktatási intézmények és a nappali tagozatos hallgatóik területi megoszlása, 2014.....	33

2.40. A felsőoktatásban részt vevő hallgatók ezer lakosra jutó száma és megoszlása képzési szintek szerint, 2014	33
2.41. Az egyetemi, főiskolai oklevéllel rendelkezők aránya, 2011.....	33
II.1.6. Lakás, kommunális ellátás	
2.42. A száz lakásra jutó lakosok száma, 2014.....	34
2.43. A komfort nélküli, szükség- és egyéb lakások aránya, 2011	34
2.44. A 2010–2014 között épült lakások aránya a 2014. év végi lakásállományból.....	34
2.45. A használt lakások átlagára, 2014.....	35
2.46. A vezetékes gázzal ellátott települések aránya, 2014	35
2.47. A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózattal rendelkező települések aránya, 2014	35
II.2. Gazdaság	
II.2.1. Bruttó hazai termék (GDP), bruttó hozzáadott érték	
2.48. Egy lakosra jutó GDP, 2013.....	36
2.49. A bruttó hozzáadott érték megoszlása a nemzetgazdasági ágak főbb csoportjai szerint, 2013.....	36
II.2.2. Gazdasági és nonprofit szervezetek	
2.50. Ezer lakosra jutó működő vállalkozás, 2013	37
2.51. A működő vállalkozásokból a társas vállalkozások aránya, 2013	37
2.52. Egy lakosra jutó külföldi befektetés, 2013.....	37
II.2.3. Beruházások	
2.53. A gazdasági szervezetek egy lakosra jutó beruházási teljesítményértéke, 2014	38
2.54. A gazdasági szervezetek beruházásainak megoszlása a nemzetgazdasági ágak főbb csoportjai szerint, 2014	38
2.55. A gazdasági szervezetek beruházásainak megoszlása gazdálkodási forma szerint, 2014	38
II.2.4. Kutatás-fejlesztés	
2.56. Kutatás-fejlesztési ráfordítások a GDP százalékában, 2013	39
2.57. A kutatás-fejlesztési ráfordítások egy lakosra jutó értéke, 2014	39
2.58. A kutatás-fejlesztési ráfordítások megoszlása felhasználási helyek szerint, 2014.....	39
II.2.5. Főbb gazdasági ágazatok	
2.59. A mezőgazdaság részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2013	40
2.60. Az egy hektár mezőgazdasági területre jutó kibocsátás alapján, 2014	40
2.61. Egy hektár szántóföld átlagára, 2010–2014.....	40
2.62. A mezőgazdasági terület aránya az összes földterületből és a száz hektár mezőgazdasági területre jutó december 1-jei állatállomány, 2014	41
2.63. Az ipar részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2013	42
2.64. Egy lakosra jutó ipari termelési érték, 2014	42
2.65. A gépipar aránya a feldolgozóipari termelésből, 2014.....	42
2.66. Az export aránya az ipari értékesítésből, 2014.....	43
2.67. Az építőipar részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2013	43
2.68. Egy lakosra jutó építőipari termelési érték és a termelés megoszlása ágazatonként, 2014	43
2.69. A kereskedelem, gépjárműjavítás részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2013	44
2.70. A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2013.....	44
2.71. A külföldi vendégéjszakák aránya a kereskedelmi szálláshelyeken, 2014.....	44

2.72. A kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma és a legnagyobb forgalmat lebonyolító 50 település, 2014.....	45
II.3. Közlekedési infrastruktúra, szállítás, infokommunikáció	
II.3.1. Közlekedési hálózatok	
2.73. A szállítás, raktározás gazdasági ág részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2013.....	46
2.74. A járásközpontok közúti elérhetősége, 2014	46
2.75. A legközelebbi autópálya-felhajtó közúti elérhetőségi ideje, 2014	46
2.76. Magyarország főbb közlekedési hálózatai, 2014	47
II.3.2. Személygépkocsi-állomány	
2.77. Természetes személy által üzemeltetett személygépkocsik ezer lakosra jutó száma, 2014.....	48
2.78. A személygépkocsi-állomány átlagéletkora, 2014.....	48
2.79. A személygépkocsi-állomány életkor szerinti megoszlása, 2014	48
II.3.3. Infokommunikációs ellátottság	
2.80. Az információ, kommunikáció gazdasági ág részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2013.....	49
2.81. Száz háztartásra jutó mobiltelefon, 2013	49
2.82. Ezer lakosra jutó internet-előfizetések száma, 2014.....	49
II.4. Környezet	
II.4.1. Szennyvízkezelés	
2.83. A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások aránya, 2014.....	50
2.84. A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózaton elvezetett szennyvíz megoszlása tisztítási fokozatok szerint, 2014	50
2.85. Szennyvíztisztítási index, 2014	50
II.4.2. Hulladékgyűjtés	
2.86. Hulladék hasznosítása, ártalmatlanítása, 2014.....	51
2.87. Egy főre jutó összes elszállított települési szilárd hulladék, 2014	51
2.88. Egy főre jutó szelektív gyűjtésben elszállított települési szilárd hulladék, 2014.....	51
II.4.3. Energiafelhasználás	
2.89. Egy háztartási fogyasztóra jutó villamosenergia-felhasználás, 2014.....	52
2.90. Egy háztartási fogyasztóra jutó vezetékesgáz-fogyasztás, 2014.....	52
2.91. Egy háztartási fogyasztóra jutó vízfogyasztás, 2014	52
II.4.4. Környezetvédelem	
2.92. A nemzetgazdaság környezetvédelmi beruházásai, 2013.....	53
2.93. Egy lakosra jutó környezetvédelmi beruházás, 2013	53
2.94. Országos jelentőségű védett természeti területek aránya és megoszlása, 2014.....	53
III. BUDAPEST NAGYVÁROSI TÉRSÉGE	
Budapest funkcionális vonzáskörzete	
3.1. Budapest nagyvárosi térségének települései, 2011	58
3.2. Ingázás a vonzáskörzetből Budapestre, 2011	59
3.3. Budapestről a vonzáskörzetbe és a vonzáskörzetből Budapestre ingázók száma, 2011	60
3.4. Budapest átlagos közúti elérési ideje a vonzáskörzet településeiről, 2014.....	60

3.5. A Budapest vonzáskörzetében élők száma a főváros átlagos közúti elérési ideje szerint, 2014	60
3.6. Népszámszám, 2014. december 31.	61
3.7. Egy négyzetkilométeres földrajzi rácshálóra (gridre) jutó népesség, 2011.....	61
3.8. A népesség nemek és korcsoportok szerinti megoszlása, 2014. december 31.	61
3.9. A népesség számának változása 2011. és 2014. december 31. között	62
3.10. Ezer lakosra jutó belföldi vándorlási különbözet, 2011–2014	62
3.11. A települések népességszámának alakulása 2011. és 2014. december 31. között.....	62
3.12. A települések ezer lakosra jutó belföldi vándorlási különbözete, 2011–2014	62
3.13. A népesség gazdasági aktivitás szerinti megoszlása, 2011	63
3.14. Foglalkoztatottsági ráta a 15–64 évesek körében, 2011	63
3.15. A foglalkoztatottak közül a szellemi foglalkozásúak aránya, 2011	63
3.16. A felsőfokú végzettségűek aránya az országos százalékában, 2011	64
3.17. Az egy adófizetőre jutó személyijövedelemadó-alap az országos százalékában, 2014	64
3.18. A felsőfokú végzettségűek aránya a településeken, az országos százalékában, 2011	64
3.19. A egy adófizetőre jutó személyijövedelemadó-alap a településeken, az országos százalékában, 2014	64
3.20. A működő vállalkozások megoszlása főbb nemzetgazdasági ágak szerint, 2013	65
3.21. Ezer lakosra jutó működő vállalkozás, 2013	65
3.22. Ezer lakosra jutó működő vállalkozás a településeken, 2013	65
3.23. A 2010–2014 között épült lakások aránya a 2014. év végi lakásállományból	66
3.24. A 2010–2014 között épült lakások aránya a települések 2014. év végi lakásállományából	66
3.25. A használt lakások átlagára a településeken, 2014.....	66

IV. KEDVEZMÉNYEZETT JÁRÁSOK, TELEPÜLÉSEK

4.1. Magyarország járásai kedvezményezettség szerint, 2015	70
4.2. Magyarország települései kedvezményezettség szerint, 2015	71
4.3. Kedvezményezett járások és települések, 2015	72
4.4. Az ország területének és lakónépességének megoszlása kedvezményezettségi típusok szerint, 2014. december 31.....	73
4.5. A kedvezményezett járások és a lakónépességük aránya, 2014. december 31.	73
4.6. A kedvezményezett települések és a lakónépességük aránya, 2014. december 31.....	73
4.7. A népesség megoszlása nemek és korcsoportok szerint, 2014. december 31.	74
4.8. Belföldi vándorlási különbözet ezer lakosra, 2010–2014 átlaga.....	74
4.9. A működő vállalkozások ezer lakosra jutó száma, 2013	75
4.10. A működő vállalkozások megoszlása összevont nemzetgazdasági ágak szerint, 2013	75
4.11. A 7 éves és idősebb népesség megoszlása iskolai végzettség szerint, 2011	76
4.12. Népszámszám megoszlása gazdasági aktivitás szerint, 2011	76
4.13. Aktív korúak ellátásában (rendszeres szociális segélyben és foglalkoztatást helyettesítő támogatásban) részesítettek ezer lakosra jutó száma, 2014....	77
4.14. Az egy állandó lakosra jutó személyijövedelemadó-alapot képező jövedelem, 2014	77
4.15. A lakásállomány megoszlása komfortosság szerint, 2011	78
4.16. 2010–2014 során épített lakások aránya a 2014. végi lakásállományból	78